

*Д. Дроздовський, С. Січкара,
Л. Ющенко, В. Архипова*

Плекаймо паростки таланту!

***Методичний посібник
для вчителів-словесників***

*Рекомендовано до друку та використання
(протокол ученої ради №2 від 16 травня 2019 року)*

Автори:

Дроздовський Д. І., докторант Інституту літератури ім. Тараса Шевченка Національної академії наук України, кандидат філологічних наук, голова журі конкурсу, член робочої групи проекту «Нова українська школа».

Січкарь С. І., завідувач лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».

Ющенко Л. О., доцент кафедри професійного розвитку педагогів комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».

Архипова В. П., методист лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».

Рецензенти:

Вакуліна Л.М., учитель української мови і літератури Червонослобідської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №2 Черкаської районної ради, заслужений учитель України.

Коваленко В.М., письменник, член обласної організації Національної Спілки письменників України, кандидат педагогічних наук.

Дроздовський Д., Січкарь С., Ющенко Л., Архипова В. Плекаймо паростки таланту! Методичний посібник для вчителів-словесників / Дмитро Дроздовський, Світлана Січкарь, Людмила Ющенко, Валентина Архипова – Черкаси : Видавництво КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2019. – 125 с.

Посібник розроблений відповідно до вимог Державного стандарту й рекомендований для підготовки молоді до змагань творчого спрямування, зокрема Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. Тут викладені окремі методичні рекомендації для вчителів-словесників та практичні поради для учнів і студентів щодо написання твору.

Посібник містить п'ять розділів: «Нормативні документи», «Як виявити творчу особистість?» «Твір як форма реалізації літературного таланту», «Орієнтовні варіанти завдань обласного і всеукраїнського етапів Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка» та «Зразки творчих робіт».

Для учнів, студентів, учителів, усіх, хто цікавиться мовою і літературою.

© ЧОПОПП ЧОР

ЗМІСТ

Передмова	4
РОЗДІЛ I. Нормативні документи	6
РОЗДІЛ II. Як виявити творчу особистість?	11
РОЗДІЛ III. Твір як форма реалізації літературного таланту	13
3.1. Як правильно написати твір?	13
3.2. Есе як художньо-публіцистичний жанр	15
РОЗДІЛ IV. Орієнтовні варіанти завдань всеукраїнського та обласного етапів Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка	17
4.1. Завдання обласного етапу	18
4.2 Завдання всеукраїнського етапу	77
РОЗДІЛ V. Зразки творчих робіт	93
Список використаних джерел.....	118
Додатки.....	119

ПЕРЕДМОВА

Останнім часом інтерес до проблеми творчості значно зріс, а в умовах реформації освіти він особливо актуальний, адже одним із першочергових завдань сучасної школи є формування духовно багатой, творчої особистості з розвиненим почуттям національної свідомості, здатної примножувати матеріальні та духовні цінності свого народу.

Завдання Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка полягає у формуванні ціннісного ставлення до того, що відбувається навколо. Головне сьогодні — розуміти, що в нашій пам'яті лишається те, що має емоційне позначення. Конкурс спрямований на виявлення в учнів та учениць справжніх щирих емоцій у відповідь на представлені для осмислення теми творів. Учням і студентам запропоновано для розмислів теми, спрямовані на розвиток уяви, вони спонукають фантазувати над життям персонажів, переживаючи за них. Здатність до фантазування — початковий етап у розвитку креативності, що є запорукою подальшої успішної соціалізації, здатності до розв'язання непростих життєвих питань. Учням старших класів зазвичай запропоновано теми, які дають можливість поміркувати над сучасним життям, прищеплюючи соціальну активність, важливість громадянської позиції, екологічне мислення, морально-етичну відповідальність, толерантність, емпатію, повагу до інших та здатність до творчого мислення.

Зазначимо, що ключова ідея проекту «Нова українська школа» (НУШ), який ініціювала Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, полягає в утвердженні у нашій країні школи умінь. Важливо навчити учнів і учениць мислити творчо, відповідально, інноваційно; нині діти живуть у відкритому світі, де доволі легко можна знайти усю потрібну інформацію, але у цьому світі вельми непросто зрозуміти, як прожити гідно, більше немає чітких чорно-білих демаркаційних ліній, властивих ХХ ст., і в такому разі дитина відчуває екзистенційну розгубленість перед світом привабливим, толерантним, мультикультурним, багатовимірним і відночас неоднозначним, у якому досі є війни, людський біль, планетарні загрози.

Сучасна школа не має бути «енциклопедією», коли дітям щодня пропонують вивчити певний обсяг нових знань. Важливі не кількісні зміни, а якісні переформатування. Школа має запропонувати ціннісні орієнтири у житті, навчити творчо ставитись до завдань, не боятися нових гіпотез, які можуть видаватися спершу абсурдними. Часом найцікавіше і найважливіше народжувалося саме зі, здавалося б, дрібнички. Важливо навчити учнів висловлювати себе за допомогою

творчого мислення й «емоційного інтелекту», а тут ніяк не обійтися без уяви, здатності до креативного проектування й вимірювання свого часопростору, власного соціального світу, тобто життєсвіту, у якому перебуваєш. І саме це завдання покликаний реалізувати Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. Потрібно не боятися міркувати про найскладніші «глобальні» проблеми, відчуваючи віяння часу й сприймаючи світ у адекватних своїй епосі категоріях. Для того, аби здійснити переформатування свідомості, аби допомогти сприймати світ в етичних параметрах, аби викликати у дітей ціннісне ставлення до того, що їх оточує, важливо прищепити любов до читання.

Ефективним засобом у реалізації цього завдання є написання учнями твору. Цей вид роботи дає змогу побачити, наскільки обдарований її автор, якщо так, то з'ясувати ступінь його можливостей і зрозуміти, чи є в нього бажання їх розвивати. Тому перед учителем постає нелегке завдання: шляхом дослідження інтелектуальних і творчих здібностей своїх вихованців стимулювати розвиток їхнього таланту. Досягнути цього не завжди легко, утім можливо, особливо, якщо взяти за основу чотири пріоритети: лідерство, компетентність, творчість (талант) і праця. Ця, здавалося б, проста атрибутика буття людини має неабиякий стосунок до того, що в культурі певної країни з'являються літературно обдаровані постаті. Так, українка Лариса Косач у дев'ятилітньому віці написала перший вірш «Надія», який за глибиною переживань був схожий на твір дорослої людини. Білоруський підліток Аркадій Кулешов у віці одинадцяти років написав вірш «Алеся», що став відомою піснею ансамблю «Песняри» і прославив його учасників далеко за межами рідної країни. У 1955 році Франція відкрила Міну Друе (нар. 1947 р.), вірші якої відзначилися зрілими поетичними метафорами і глибиною переживань. У такому ж восьмилітньому віці почав писати твори Артур Рембо. Шістнадцятилітня мексиканська школярка Консуело Веласкес стала авторкою пісні «Bésame mucho» (1941), що не втрачає своєї популярності й досі. Тож у кожній цивілізованій країні, яка піклується про майбутнє своєї культури, до ранньої творчості прикута пильна увага суспільства. Відтак Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка покликаний виявити ранній літературний талант, аби Україна належала до переліку тих країн, що плекають свої обдарування з дитинства.

Далі виникає питання: «Як же розвивати свої здібності творчій особистості?». Посібник містить матеріали, які, сподіваємося, допоможуть учителю не тільки розпізнати юний талант, а й зміцнювати його, а учень або студент знайде для себе поради щодо написання твору, підготовки до конкурсу та загального особистого розвитку. Авторська розробка спрямована на результативну співпрацю учителя й учня чи викладача та студента і складається з передмови і п'яти тематичних блоків: «Нормативні документи», «Як виявити творчу особистість?» «Твір як форма реалізації літературного таланту», «Орієнтовні варіанти завдань обласного і всеукраїнського етапів Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка» та «Зразки творчих робіт».

РОЗДІЛ I

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

УКАЗ

ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

№ 928/2010 від 30 вересня 2010 року

Про Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка

З метою піднесення престижу української мови і літератури у молодого покоління, стимулювання учнівської та студентської молоді до вивчення рідної мови, підвищення рівня загальної мовної культури та в рамках підготовки до відзначення у 2014 році 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка постановляю:

1. Започаткувати проведення Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка як щорічного загальнонаціонального заходу, спрямованого на підвищення рівня знань з української мови і літератури, рідних мов і літератур, виховання у молодого покоління любові до мов Українського народу, забезпечення їх всебічного розвитку.

2. Заснувати, починаючи з 2011 року, 39 щорічних стипендій Президента України переможцям Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

3. Кабінету Міністрів України:

- забезпечити розроблення та затвердження Положення про Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка;

- розробити та внести у тримісячний строк проект Положення про порядок призначення стипендій Президента України переможцям Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка;

- сприяти організації та проведенню Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка;

- передбачати під час доопрацювання проекту Закону про Державний бюджет України на 2011 рік та підготовки проектів законів про Державний бюджет України на наступні роки кошти, необхідні для організації та проведення Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка та виплати стипендій Президента України переможцям цього Конкурсу.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 1 червня 2011 р. N 571 Київ

Про затвердження Положення про
Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської
та студентської молоді імені Тараса Шевченка

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

1. Затвердити Положення про Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, що додається.
2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту разом з Міністерством фінансів передбачати щороку в державному бюджеті кошти для організації і проведення Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

****

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 1 червня 2011 р. N 571

ПОЛОЖЕННЯ **про Міжнародний мовно-літературний** **конкурс учнівської та студентської молоді** **імені Тараса Шевченка**

1. Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (далі – Конкурс) проводиться з метою вшанування творчої спадщини Тараса Григоровича Шевченка, виявлення творчо обдарованої молоді, розвитку її потенціалу, виховання у молодого покоління поваги до мови і традицій свого народу, підвищення рівня мовної освіти в Україні.
2. Конкурс проводиться щороку з 1 жовтня до 10 березня.
3. Конкурс організовує та проводить МОН молоді та спорту.

4. У Конкурсі беруть участь учні 5-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, ліцеїсти військових ліцеїв, учні професійно-технічних навчальних закладів, студенти і курсанти вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації усіх форм власності, учнівська та студентська молодь з числа українців, які проживають за межами України (далі – учасники Конкурсу).

5. Базовими предметами Конкурсу є українська мова і література, рідні мови та література національних меншин України.

6. До участі в організації та проведенні Конкурсу залучаються Національна академія наук, Національна академія педагогічних наук, Міноборони, МЗС, Мінкультури, а також представники творчих спілок, громадських та освітянських організацій, української діаспори.

7. МОН молоді та спорту розміщує щороку у вересні в засобах масової інформації оголошення про початок проведення Конкурсу.

8. Конкурс для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та ліцеїстів військових ліцеїв проходить у чотири етапи:

перший – на рівні загальноосвітніх навчальних закладів та військових ліцеїв у жовтні;

другий – на рівні районів та міст обласного значення у листопаді;

третій – на рівні Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя в грудні;

четвертий, фінальний – на загальнодержавному рівні у лютому.

Конкурс для учнів професійно-технічних, студентів і курсантів вищих навчальних закладів проводиться у три етапи:

перший – на рівні професійно-технічних та вищих навчальних закладів у листопаді;

другий – на рівні Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя у грудні;

третій, фінальний – на загальнодержавному рівні у лютому.

Фінальний етап Конкурсу проводиться за участю представників МОН молоді та спорту.

Конкурс для учнівської та студентської молоді з числа українців, які проживають за межами України, проводиться з 15 січня до 20 лютого в державах їх проживання.

9. Для проведення Конкурсу утворюються оргкомітети та журі:

першого етапу Конкурсу – керівником навчального закладу, в якому проводиться Конкурс;

другого етапу Конкурсу – управліннями (відділами) освіти райдержадміністрацій (міських рад) (для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та ліцеїстів військових ліцеїв), Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, головними управліннями (управліннями) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій (для учнів професійно-технічних, студентів і курсантів вищих навчальних закладів);

третього етапу Конкурсу – Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, головними управліннями (управліннями) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій (для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та ліцеїстів військових ліцеїв);

фінального етапу Конкурсу – МОН молоді та спорту.

До складу журі включаються педагогічні та науково-педагогічні працівники загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів, військових ліцеїв, науковці Національної академії наук та Національної академії педагогічних наук, представники творчих спілок.

Для проведення Конкурсу серед учнівської та студентської молоді з числа українців, які проживають за межами України, утворюються оргкомітети в державах їх проживання, які затверджують склад журі.

10. Завдання для кожної категорії учасників Конкурсу розробляються: навчальними закладами, в яких проводиться Конкурс, – для першого етапу Конкурсу;

інститутами післядипломної педагогічної освіти – для другого та третього етапу Конкурсу;

МОН молоді та спорту – для фінального етапу Конкурсу, а також учнівської та студентської молоді з числа українців, які проживають за межами України.

Особи, що є розробниками завдань, забезпечують їх нерозголошення.

МОН молоді та спорту надсилає завдання для учнівської та студентської молоді з числа українців, які проживають за межами України, оргкомітетам у державах їх проживання через дипломатичні представництва України за кордоном.

Роботи учасників фінального етапу Конкурсу та Конкурсу, що проходить в інших державах, надсилаються до МОН молоді та спорту, де вони перевіряються журі та зберігаються протягом року.

11. Журі Конкурсу визначає за результатами кожного етапу Конкурсу, крім фінального, його переможців у кількості, що не перевищує 30 відсотків загальної кількості учасників відповідного етапу Конкурсу з урахуванням максимально набраних балів за виконані завдання відповідно до критеріїв їх оцінювання.

Переможцем будь-якого етапу Конкурсу не може бути учасник, який набрав менш ніж половину максимальної кількості балів.

12. У фінальному етапі Конкурсу від Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя беруть участь по три особи з числа учнів 5-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів та ліцеїстів військових ліцеїв, які є переможцями третього етапу Конкурсу, та по три особи з числа учнів професійно-технічних, студентів і курсантів вищих навчальних закладів (відповідно до напрямів навчання), які є переможцями другого етапу Конкурсу.

13. Переможці першого-третього етапу Конкурсу нагороджуються дипломами I, II і III ступеня та цінними подарунками.

14. Переможці фінального етапу Конкурсу нагороджуються дипломами МОН молоді та спорту I, II і III ступеня та цінними подарунками. Кількість переможців не може перевищувати 50 відсотків загальної кількості учасників такого

етапу Конкурсу з орієнтовним розподілом дипломів за ступеннями у співвідношенні 1:2:3.

Переможці Конкурсу серед учнівської та студентської молоді з числа українців, які проживають за межами України, нагороджуються дипломами МОН молоді та спорту I, II і III ступеня.

15. Учні 9-11 класів – переможці фінального етапу Конкурсу, які нагороджені дипломами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України I ступеня, мають право брати участь у IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури додатково до встановленої рейтингом кількості учасників команди відповідного регіону.

16. Переможці фінального етапу Конкурсу, які набрали найбільшу кількість балів (відповідно до підсумкових протоколів), рекомендуються МОН молоді та спорту для призначення стипендій Президента України (39 стипендій):

з числа учнів 5-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі ліцеїстів військових ліцеїв, – 21 особа, про три особи з кожного класу;

з числа учнів професійно-технічних навчальних закладів – три особи;

з числа студентів і курсантів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації – шість осіб;

з числа студентів і курсантів вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації – дев'ять осіб.

17. Розмір стипендій Президента України встановлюється Кабінетом Міністрів України.

18. Педагогічні та науково-педагогічні працівники, які підготували переможців фінального етапу Конкурсу, нагороджуються в установленому порядку відомчими відзнаками МОН молоді та спорту та цінними подарунками.

19. В урочистій церемонії нагородження переможців фінального етапу Конкурсу беруть участь представники МОН молоді та спорту, Міноборони, МЗС, Мінкультури, Національної академії наук, Національної академії педагогічних наук, творчих спілок, громадських організацій тощо.

20. Фінансування Конкурсу, крім його фінального етапу, здійснюється Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, головними управліннями (управліннями) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, управліннями (відділами) освіти райдержадміністрацій (міських рад), вищими навчальними закладами, які беруть участь у його проведенні, за рахунок коштів бюджету, з якого фінансується установа або заклад, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансування фінального етапу Конкурсу здійснюється МОН молоді та спорту разом з Мінфіном за рахунок коштів державного бюджету згідно з кошторисом та інших джерел, не заборонених законодавством.

РОЗДІЛ II

ЯК ВИЯВИТИ ТВОРЧУ ОСОБИСТІТЬ?

Учитель-словесник – це майстер, який гармонійно поєднує в собі ґрунтовні знання, артистизм, поетичність мови, мистецтво спілкування з дітьми. Саме на нього найчастіше покладена місія виявити літературно обдаровану дитину.

Дж. Сеттлер пропонує **список ознак**, за якими можна визначити творчу особистість:

- винахідливість,
- висока здатність до адаптації (адаптабельність),
- внутрішня незалежність,
- грайливість,
- допитливість,
- енергійність,
- зосередженість,
- інтерес до складного й таємничого,
- мрійливість,
- несприйняття типового,
- почуття гумору,
- бажання фантазувати,
- схильність до ризику.

До цього ще можна додати здатність проводити аналогії, мати кілька підходів до вирішення однієї проблеми, бачити її з різних ракурсів, уміння об'єднувати різноманітні ідеї, пізнавати відмінності та подібність, інтуїція, своєрідність прийомів розумової діяльності, асоціативність і гнучкість мислення, естетичний смак, неортодоксальність, внутрішня потреба творити, сумнів щодо соціальних норм і т. ін.

Вочевидь, модель творчої особистості доволі складна й різногранна, утім учитель має бути ознайомлений із її основними складовими, аби визначити для себе основні орієнтири майбутньої роботи з учнями.

Так, існує ряд методів і прийомів, які допоможуть не тільки виявити обдаровану особистість, а й стимулювати в неї позитивну мотивацію до літературної діяльності та розвивати творчі здібності, приміром:

- використання цікавих аналогій,
- залучення учня до творчих завдань (проектів),
- збагачення учнів новими враженнями та судженнями,
- моделювання життєвих ситуацій,
- надання права самостійно приймати рішення та проводити дослідження,
- надання права учню проявляти ініціативу,
- надання права учню розмірковувати, використовувати різні способи виконання завдань без страху помилитися,
- проведення рольових ігор,

- спонукання до генерування оригінальних ідей,
- створення атмосфери, що сприятиме самовираженню учня,
- створення проблемної ситуації,
- створення ситуацій емоційного переживання,
- створення ситуації вибору,
- створення сприятливої атмосфери спілкування (безоцінкові судження),
- у разі майбутнього оцінювання результатів роботи залучення учня до визначення її мети й кінцевих результатів та складання плану і т. ін.

Важливо усвідомити, що процес навчання школярів писати твори не може обмежуватись лише уроками. Без правильно поставленої позакласної роботи, де вчитель також буде працювати над розвитком творчих здібностей учнів, успіхів досягти дуже складно. Ефективним тут є залучення молоді до складання літературно-музичних композицій, текстів екскурсій, літературних вечорів, написання доповідей, нарисів про успішних сучасників, вітань до святкових дат тощо.

Як відомо, творчість – це, з одного боку, досягнення чогось важливого й нового, те, що може змінити світ; а з іншого боку, це спосіб самовираження, саморегуляції й світобачення людини, засіб пізнання дійсності шляхом її практичного перетворення. Відтак творчість як процес має певні етапи:

1. **Підготовчий** (створення проблемної ситуації, постановка проблеми, її аналіз).
2. **Процес вирішення проблеми.**
3. **Період творчого процесу** – інсайт (осяяння) – результат активності підсвідомих сил.

Така структура організації творчої праці ставить дитину в умови, що сприяють розвитку її літературних здібностей. Проте досвід вітчизняних і зарубіжних науковців доводить, що для успішного формування в учнів творчого начала іноді варто відходити від схематизму й шаблону, надавати максимум можливостей для творчих випробувань і експериментів, причому починати потрібно з найпростішого.

РОЗДІЛ III

3.1. ЯК ПРАВИЛЬНО НАПИСАТИ ТВІР?

Участь у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка передбачає написання творчої роботи. Природно постає питання: як написати не тільки цікавий, а й художньо довершений і грамотний твір? Варіанти вирішення проблеми в кожного різні: глибоке вивчення мовних правил, опанування навчально-методичної літератури, поради успішних письменників, залучення Інтернет-джерел тощо. Чи можна знайти оптимальний спосіб, розробити універсальну методику для обдарованого учня? Очевидно, що ні. Проте спробуємо акцентувати увагу на основних **правилах** щодо написання літературного твору.

1. Твір не може бути списаним. Студіюючи критичну літературу й вибираючи чийсь «смачні» фрази, ми не збагачуємо свою письмову роботу, а займаємося плагіатом (привласнення авторства на чужу наукову роботу, твір мистецтва або відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора). Безперечно, можна послуговуватися додатковою літературою, але лише для того, щоб направити думку в потрібне русло, переконатися в її правильності, утім образи, художні засоби, висновки мають бути власними.

2. Якщо мова йде про письмову роботу за літературним твором, варто його обов'язково прочитати. На основі цього – зробити відповідні висновки й висловити свої думки.

3. Із кількох запропонованих тем потрібно обрати ту, яка найбільше цікавить і хвилює.

4. Визначитись зі стилем мовлення щодо майбутнього тексту.

5. Визначити основну думку майбутнього твору й намагатися зберегти її у ході написання роботи.

6. Визначити основні проблеми, пов'язані з темою. Знайти серед них ключове питання й зосередитись на ньому.

7. За бажанням підібрати епіграф, у якому висвітлена основна думка твору.

8. Скласти план. Це нерідко роблять навіть видатні майстри слова. Але якщо досвідченому письменнику достатньо скласти його усно – «продумати», то учневі все ж потрібно план записувати, пам'ятаючи при цьому три його основні складові: вступ, основна частина й висновок.

– Вступ створює загальний настрій твору, у ньому є місце для авторських емоцій і почуттів, він «рекламує» основну частину, тут часто вживають цікаві вислови відомих особистостей.

– В основній частині автор безпосередньо розкриває тему твору. Нерідко назва основної частини – це думка (теза), яку потрібно довести. Тому тут варто

наводити докази (аргументи), приклади до них, використовуючи при цьому читацький і особистий життєвий досвід автора або практику окремої особи чи суспільства в цілому.

– Автор твору має висловлювати своє ставлення до того, про що пише, робити власні висновки. Загальний висновок зумовлений змістом роботи. Перед написанням заключної частини слід перечитати весь твір. Переказувати його зміст не потрібно, лише коротко узагальнити.

9. Використовувати чернетку, де можна писати, якщо не повністю твір, то хоча б відомості про письменника (будь-яку іншу особу), дати, цитати, власні думки.

10. Дотримуватися вимог до зовнішнього оформлення (план писати перед текстом твору, кожен його структурний елемент – із абзацу, поля залишати чистими).

11. Дотримуватися послідовності (логічності) викладу думок.

12. Використовувати цитати. Це підкреслить авторську обізнаність із теми.

13. Перечитати чернетку, аби переконатися в правильності написання слів та поставлених розділових знаків. Часто людина не помічає власної помилки. У ході повторної перевірки вона стає очевидною.

14. Охайно переписати твір на чистовик.

15. Перечитати текст, іще раз перевіряючи його.

Окрім зазначених вище порад, дамо кілька **рекомендацій** учням щодо підвищення їхнього рівня грамотності.

- Пишіть тільки те, що зрозуміло, у чому переконані.

- Уникайте загальних фраз, які ні про що не говорять.

- Відрізняйте головне від другорядного, відкидайте все зайве.

- Якщо ви не впевнені в правильності побудови речення, перефразуйте його.

- Послугуйтеся різними словниками, у ході підготовки до написання творчої роботи особливо знадобляться орфографічний, тлумачний і словник синонімів.

- Читайте якісну художню літературу. Так у вас відкладатиметься інформація про правильну структуру твору, образи та звороти. Навіть якщо читання вас не особливо захоплює, пам'ятайте, що таке заняття допоможе вам складати тексти самостійно, формулювати думки й висловлювати власну позицію. Окрему увагу звертайте на структуру творів. Запам'ятовуйте цікаві вирази, слова, особливості побудови фраз.

- Тренуйте пам'ять. У людини з доброю пам'яттю більше шансів написати грамотний твір. Для цього читайте книги, розв'язуйте логічні завдання, дивіться пізнавальні фільми й обговорюйте їх із батьками, друзями.

- Шукайте відповіді на свої питання. Якщо ви щось не зрозуміли, запитайте в того, хто компетентний у цьому, або намагайтеся знайти відповідь

на питання в науковій, довідковій, критичній літературі, коментарях у зібраннях творів письменників, словниках тощо.

- **Стежте за своїм усним мовленням.** Намагання говорити правильно і красиво завжди, уникати сленгу і штамів полегшить процес написання грамотного тексту.

- **Знайдіть читачів.** Пропонуйте почитати ваші твори тим людям (батькам, учителям, друзям), які зможуть звернути вашу увагу на недоліки, допоможуть їх виправити, дадуть корисні поради.

- **Спокійно ставтеся до критики.** Вона спонукає людину до самовдосконалення.

- **Регулярність – запорука успіху,** тому слід систематично працювати над своєю грамотністю, творчим і логічним мисленням. Регулярна робота над собою неодмінно приведе до успіху.

Дитячий твір – це віддзеркалення юної душі. Учитель повинен дбати насамперед про те, щоб ця робота викликала в учня естетичне задоволення. Необхідно так організувати навчальний процес, щоб творчо обдарована особистість мала власне бажання писати: висловлювати не тільки власні думки, а й почуття, передавати красу художнього слова, виявляти свою неповторність. Навчитися виражати особисте бачення світу красиво є неоціненним надбанням людини. Тому послуговуючись такими порадами, учень може не тільки створити необхідне підґрунтя для участі у творчому конкурсі, а й збагатити свій духовний і естетичний потенціал.

3.2. ЕСЕ ЯК ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ЖАНР

Слово «есе» (essai) походить від латинського «exagium», що означає «зважувати», інакше – «перевіряти», «випробовувати». З огляду на численні визначення терміну обираємо найбільш поширене з них.

Есе (від французького *essai* – проба) – невеликий за обсягом прозовий твір із виразною авторською позицією і гнучкою композицією.

Типологія есе

- Загальне есе містить враження, філософські роздуми, рецепцію (сприйняття й перетворення) прочитаної літератури.

- Есе-лист передбачає реального чи уявного адресата, звернення до нього, розмову з ним.

- Есе-замальовка має невеликий обсяг і присвячена одній темі (пейзажна замальовка з виразним авторським струменем).

- Есе-стаття найчастіше має дидактичне спрямування.

- Есе-щоденник (хроніка) – твір, зосереджений не на подіях чи ділових нотатках, а на вираженні авторського бачення світу.

Специфіка жанру есе

- Заголовок твору, окрім віддзеркалення змісту роботи, може бути початковою фразою в роздумах автора.
- На першому плані есе – особа автора, його думки, відчуття, ставлення до світу.
- Вільна композиція.
- Проблема розглядається з різних сторін.
- Якщо у творі на літературну тему переважає раціональне поєднання аналізу художнього твору з власними міркуваннями, то в есе яскраво виражена авторська позиція.
- Індивідуальний авторський стиль.
- Завдання есе – не розповідь про життєву ситуацію, а інформування про спричинені нею ідеї, їхнє тлумачення, ненав'язливе намагання переконати в чомусь адресата мовлення.
- Це «вільне» письмо на запропоновану тему, у якому найбільшою цінністю є самостійність, аргументованість, оригінальність вирішення проблеми.

Поради щодо написання есе

1. У процесі написання есе відправною точкою може слугувати враження від події, мистецький твір, особистість, факт, афоризм, зрештою, будь-яка життєва дрібничка.

2. Структуру есе можна поділити на: вихідний параграф, що знайомить читача з темою есе; вступний, який декларує його тезу; перехідний; основний – найбільший насичений за обсягом, тому що він роз'яснює й уточнює авторську позицію шляхом логічної системи аргументів.

3. В основу есе має бути покладена чітко продумана авторська ідея, навколо якої й вибудовується весь ланцюг асоціацій. Будь-який епізод, фрагмент дійсності, деталь, подробиця, характеристика героя повинні мати зв'язок із ідеєю.

4. Ідея в есе найчастіше виражена тезою, яка може бути розміщена в будь-якій його частині, хоча найчастіше – у вступному блоці. Деякі автори «приберігають» розкриття головної думки на заключну частину, поєднуючи її з висновком. Інколи теза конкретно не виражена, а її зміст розкрито в абзацах тексту. Такий метод називають «імплікованою» або «непрямою тезою».

5. В основній частині есе матеріал можна розміщувати в хронологічному порядку, як перелік причин і наслідків, за порядком важливості інформації, за географічним принципом, як контраст і порівняння тощо.

6. Висновок має відповідати вступові, переповідати його з новим, збагаченим змістом, підсумовувати головні позиції тексту, містити ключові слова чи фрази або стисле цитування.

7. Ефективним є використання асоціацій, аби пов'язати між собою різномірні факти дійсності.

8. Специфіка поетики есе полягає в поєднанні таких різномірних прийомів, як метафора й поняття, факт і вигадка, гіпотеза й аксіома, гіпербола й парадокс, а

також у наявності паралелізмів та повторень, антитез, порівнянь, риторичних питань тощо.

Написання есе сприяє процесу формування в учнів критичного мислення, розвитку їхніх мовленнєвих компетенцій. Есе зазвичай пишуть упродовж 10-15 хвилин після обговорення певної проблеми. Іноді таку творчу роботу виконують на етапі рефлексії.

РОЗДІЛ IV

ОРІЄНТОВНІ ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТА ОБЛАСНОГО ЕТАПІВ МІЖНАРОДНОГО МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОГО КОНКУРСУ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

4.1. ЗАВДАННЯ ОБЛАСНОГО ЕТАПУ

ВАРІАНТ 1

5 клас

1. Складіть ланцюжок слів (не менше восьми) таким чином, щоб усі слова починалися літерою *О*. У кожному наступному слові має бути на одну літеру більше. Останнє слово ланцюжка розібрати фонетично.

(5 балів)

2. Відгадайте загадки-головоломки, запишіть відповіді. Складіть дві загадки.

*Назву річки й голос дужий
Якщо разом об'єднати,
Назву краю можна мати.*

*А хто я?
А такий же, як знак розділовий,
і відомий шкільній дітворі.
Та в словах української мови
Я пишу не внизу, а вгорі.
Спробуй лиш написати « м.'я » –
Одразу стану потрібним і я!*

*Тож бувають у мові дива!
Це слівце інтригує не дарма:
На шість літер – апострофів два,
Означає місцину над яром.
Яке це слово?*

*Дерево ламає і хвилі здіймає,
А «к» додаси – у полі зростає.*

(4 бали)

3. За поданим зразком складіть прозовий або віршований твір, у якому б усі слова починалися з букв «Б, В, Г, І».

Зразок:

Андрійків апетит

– *Ах, ароматна Аллина акація! – ахкала Андрійкові Аннічка. – Адоніс! Айстри! Айва! Азалія! Ах!*

– *Андрійко – анітеленя.*

- Аби ананас, апельсин, алича або абрикоси? Андрійку?!
- Атож!

О. Павленко
(8 балів)

4. Розкрийте питання: *Що значить «пробуджувати фантазію»? Чому кажуть, що поезія відкриває перед нами світ? Чи є поезією казка?*

(6 балів)

5. Напишіть казку за поданим початком.

Кіт, який гуляє сам по собі

Свійський кіт – друг людини і, за народним повір'ям, тварина божественна, тому що виник він з рукавиці Божої Матері. Отже, ставилися до kota в Україні завжди з повагою...

(12 балів)

Загальна кількість балів 35

6 клас

1. Запишіть вісім фразеологізмів із повторюваними іменниками *око, рука, душа, плече, нога, зуб, кінець, день*. Укажіть відмінок і відміну кожного повторюваного слова.

(5 балів)

2. Складіть маршрут «Космічної подорожі», який би спирався на правила вживання *и* в словах іншомовного походження.

(8 балів)

3. За поданим зразком складіть прозовий або віршований твір, у якому б усі слова починалися з букв «Д, Є, Ж, З».

Зразок:

Андрійків апетит

– Ах, ароматна Аллина акація! – ажкала Андрійкові Аннічка. – Адоніс! Айстри! Айва! Азалія! Ах!

– Андрійко – анітеленя.

– Аби ананас, апельсин, алича або абрикоси? Андрійку?!

– Атож!

О. Павленко
(8 балів)

4. Дайте художню характеристику вірша Т.Г. Шевченка «Закувала зозуленька»

Закувала зозуленька

В зеленому гаї,

Заплакала дівчинонька –

Дружини немає.

А дівочі літа молодії,

Веселії літа,

Як квіточки за водою,

*Пливуть з цього світа.
Якби були батько, мати
Та були б багаті,
Було б кому полюбити,
Було б кому взяти.
А то нема, сиротою
Отак і загину,
Дівуючи в самотині,
Де-небудь під тином.*

(4 бали)

5. Викладіть свої думки (у прозовій або віршованій формі) щодо значення матері в житті людини після прочитання уривку з вірша З. Дударчик «Мамі».

Мамі

*Мамусю, матінко, матусю,
За Вас я Богу помолюся,
Надія, зіронька в путі,
Ви з нами в щасті, у журбі.*

*На цілм світі Ви єдина,
За всіх піклуєтесь невпинно,
Сльоза гірка, як ми не дужі,
Спесиви, горді чи байдужі.*

*Мамусю, я в усьому каюсь,
Я буду краща – намагаюсь.
Пробачте доньку неслухняну,
Люблю я мамочку кохану.*

(12 балів)

Загальна кількість балів

37

7 клас

1. Вибудуйте якнайдовший ланцюг із назв міст України (не менше ніж 10) так, щоб кожна наступна ланка, тобто назва міста, починалася з тієї літери, якою закінчувалася попередня. Розпочинається побудова ланцюга зі столиці України.

Київ – ...

(5 балів)

2. Напишіть замітку до шкільної газети про нову комп'ютерну гру, цікаву для ваших однолітків. Використайте числівники.

(8 балів)

3. За поданим зразком складіть прозовий або віршований твір, у якому б усі слова починалися з букв «I, Ī, K, L».

Зразок:

Андрійків апетит

- Ах, ароматна Аллина акація! – ажкала Андрійкові Аннічка. – Адоніс! Айстри! Айва! Азалія! Ах!
– Андрійко – анітелень.
– Аби ананас, апельсин, алича або абрикоси? Андрійку?!
– Атож!

О. Павленко
(8 балів)

4. Розкрийте питання: Чому, на Вашу думку, такі твори українського фольклору, як козацькі та чумацькі пісні, популярні дотепер? Що робить їх такими важливими для духовного виховання українства?

(6 балів)

5. За мотивами однієї із вивчених Вами пісень складіть невелике оповідання, намагаючись зберегти її сюжетні лінії.

(12 балів)

Загальна кількість балів 39

8 клас

1. Складіть маршрут довколосвітньої мандрівки, спираючись на правила вживання *и* у власних назвах іншомовного походження.

(5 балів)

2. До відомих крилатих висловів доберіть відповідники (не менше ніж 5 до одного вислову) з українського фразеологічного фонду. П'ять фразеологізмів уведіть у зв'язний текст.

Рахувати хвили. На блюдечку з блакитними берегами. Відкладати до грецьких календ.

(9 балів)

3. Назвіть українські народні пісні (не менше 10), у заголовках яких фігурують назви географічних об'єктів та похідні від них утворення.

(5 балів)

4. Розкрийте питання: Що означає бути індивідуальністю? Чи завжди вона виділяється серед інших? Бути індивідуальністю – це добре чи погано?

(6 балів)

5. Як Ви розумієте слова І. Франка «Ми мусимо навчатися чути себе українцями»? У формі твору висловіть свою думку.

(12 балів)

Загальна кількість балів 37

9 клас

1. До відомих крилатих висловів доберіть відповідники (не менше ніж 5 до одного вислову) з українського фразеологічного фонду.

Крокодилячі сльози, завжди учень, замість хліба дати камінь, робити з мухи слона, друге «я», кидати бісер перед свинями.

(6 балів)

2. Назвіть мовні засоби, характерні для публіцистичного стилю. Напишіть замітку до газети «*Моє село (місто): минуле і сьогодні*».

(8 балів)

3. Розкрийте питання: *Чим подібні і чим різняться доли, світогляди і творчі стилі Івана Вишенського та Григорія Сковороди?*

(6 балів)

4. Спробуйте уявити себе на кілька хвилин дослідником – першовідкривачем та інтерпретатором давніх текстів. Подумайте, коли такі віршовані тексти могли з'явитися. Згадайте стильово-стилістичні ознаки (тему, основну думку, римо-ритмічні та мовні особливості тощо). Складіть і запишіть план усного висловлення «Аналіз поезії «Про женців» К. Зіновієва».

*Добре і женці вміють працювати,
котрі хочуть хліб на зиму надбати.
Випаде чи ні хоч одна третина,
заболить, однак, при схилянні спина.
І палимі теж сонцем у роботі,
аж, бува, цілком потопують в поті.
Інший без води в полі занеможе,
то такому ти дай рятунок, Боже.
Руки у женців чорні, як земляця,
та найгірше те, що чорніють лиця.
Іншого також лиха не минути –
перетерплять все це замість покути.
Бачиш, Боже, сам ти женців страждання,
їх охорони від того карання.*

(5 балів)

5. Як Ви розумієте слова видатного педагога В.О. Сухомлинського: «*Завжди залишайся дитиною своєї матері, тому що ти для неї навіть 60-річний, 70-річний будеш завжди дитина. Питай у неї поради, неси їй свої радощі і печалі!*»? У формі твору висловіть свою думку.

(12 балів)

Загальна кількість балів

37

10 клас

1. Подані нижче цитати оформіть відповідно до правил, розставте розділові знаки в реченнях.

Слово перше дзеркало духу казав Петрарка а дух не останній водій слова.

Кожен українець повинен знати хоч одну-дві чужі мови писав Б. Грінченко і вчити малечку того своїх дітей.

Панас Мирний писав... Найбільше усього славиться і шанується поміж людьми той народ у якого його мова широко розвинута і збагачена творами всякого письменства.

Під враженням від почутої одного разу ввечері на Кос-Аралі української пісні Тарас Шевченко написав Ну що б здавалося слова... Слова та голос – більш нічого.

Таке життя: хтось крутиться між шпильками і не колеться хтось педантично стежить куди поставити ноги але натикається на шпильки посеред чистої стежки і повертається додому в крові до втрати свідомості писав Д. Дідро.

(5 балів)

2. Обслуговуючи потреби суспільства, мова виконує цілу низку функцій, життєво важливих як для суспільства, так і для самої мови. Назвіть ці функції. Про одну із функцій (на Ваш вибір) висловіть свої думки, наведіть приклади.

(10 балів)

3. Розкрийте питання: *Як національним мотивом перегукуються поеми «Катерина» і «Великий льох» Т. Шевченка?*

(6 балів)

4. Порівняйте уривки. Виконайте завдання:

- Вкажіть авторів і назви творів поданих уривків.
- Визначте спільне й відмінне.
- З'ясуйте, в якому стилі написано кожен з уривків.
- Які прийоми використав автор другого уривка? Думку обґрунтуйте.
- Визначте засоби творення комічного в другому уривку.

Зброю співаю і мужа, що перший з надмор'їв троянських,

Долею гнаний нещадно, на берег ступив італійський.

Горя він досить зазнав, суходолами й морем блукавши.

З волі безсмертних богів і мстивої серцем Юнони

Лиха він досить зазнав у бою, доки місто поставив.

* * *

Він, швидко поробивши човни,

На синє море попускав,

Троянців насаджавши повні,

І куди очі почухрав.

Но зла Юнона, суча дочка,

Розкудкудакалась, як квочка,

Енея не любила - страх;

Давно уже вона хотіла,

Його щоб душка полетіла

К чортам, і щоб і дух не пах.

(8 балів)

5. Напишіть твір «Якою я уявляю Україну ХХІІ століття?» У тексті використайте односкладні речення, порівняльні звороти, відокремлені означення, вставні одиниці, складнопідрядні речення.

(12 балів)

Загальна кількість балів

41

11 клас

1. Прочитайте текст і виконайте завдання:

- доберіть заголовок;
- складіть план;
- з'ясуйте стиль тексту та тип мовлення;
- випишіть приклади мовних засобів міжфразного зв'язку у тексті;
- доповніть текст власними роздумами (10 речень).

Коли людина знає свої справжні достоїнства і вади, їй легше домогтися успіху в будь-якій роботі, визначити своє місце в колективі, стати кращим. Спробуй дізнатися, який ти є насправді, без недооцінок і переоцінок, пізнай самого себе. Для цього скористайся такими порадами.

Завжди зважай на те, як ставляться до тебе люди. Якщо ти чимось не сподобався другові, якщо через тебе страждають батьки, рідні, якщо тобою невдоволені вчителі, ти теж повинен бути невдоволений собою. Погано не те, що в твоєму характері є вади, а те, що ти їх не визнаєш, не виправляєш.

Хочеш добре знати себе – випробуй свої сили в різних видах діяльності. Не втрачай можливості навчитися новій корисній справі, берися за будь-яке громадське доручення. І що б ти не робив, пам'ятай: чим різнобічніша діяльність, тим повніше розвиваються обдарування і здібності, тим точніше ти можеш відповісти на запитання: «Де моє покликання?».

Оцінюй себе за наслідками своєї діяльності. Добрі наслідки свідчать про твої достоїнства. Не звинувачуй інших, якщо у тебе щось не виходить, шукай причину в самому собі!

Правильно сприймай критику. Пам'ятай: ворог твоїх вад – твій найкращий друг. Май мужність визнати справедливу критику, і ти придбаєш справжніх друзів.

(10 балів)

2. Відредагуйте текст.

Сьогодні, на відстані майже століття від часу смерті Пантелеймона Куліша, осмислюючи вагу і значущість його багатограної праці для України, для розвитку її культури чітко бачимо здобутки його діяльності, як поета, драматурга, критика. Куліш був просвітитель віривши в єдність України, не приймав будь якого насильства, що і відбилось у його творі «Чорна рада».

(5 балів)

3. Розкрийте поняття «творча індивідуальність» (на прикладах вивчених художніх творів класиків української літератури).

(8 балів)

4. Назвіть автора й твір, з якого наведений уривок. Визначте жанр. Проаналізуйте текст. Який художній засіб покладено в основу твору і яка його роль у вираженні головної думки? Визначте віршовий розмір.

*Дивлюсь я на небо та й думку гадаю:
Чому я не сокіл, чому не літаю,
Чому мені, Боже, Ти крилець не дав? –
Я б землю покинув і в небо злітав!*

*Далеко за хмари, подалі від світу,
Шукать собі долі, на горе – привіту,
І ласки у зірок, у сонця просить,
У світі їх яснім все горе втопить.*

*Бо долі ще змалку здаюсь я нелюбий, -
Я наймит у неї, хлопцюга прибудний;
Чужий я у долі, чужий у людей!
Хіба ж хто кохає нерідних дітей?..*

*Кохаюся з лихом і щастя не знаю.
І гірко без долі свій вік коротая;
Й у горі спізнав я, що тільки одна –
Далекеє небо – моя сторона...*

(6 балів)

(Автор і твір – 1 бал, жанр – 1 бал, художні засоби – 2 бали, головна думка – 1 бал, віршовий розмір – 1 бал.)

5. Уявіть, що Ви – Президент України. Напишіть звернення (обсягом півтори-дві сторінки) до українського народу з нагоди 50-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка.

У тексті використовуйте односкладні речення, порівняльні звороти, відокремлені означення, вставні одиниці, складнопідрядні речення з підрядними місця, часу, причини, мети.

(12 балів)

Загальна кількість балів

41

ВАРІАНТ 2

5 клас

1. Подані речення запишіть у такій послідовності, щоб вони утворили текст. Доберіть до тексту заголовок. Поясніть значення виділеного слова.

І захотілося тому вовкові пити. Ту річку люди прозвали Вовчою. Звір зупинився і почав рити яму. А з нього потекла вода. Якось улітку біг балкою вовк. Пізніше утворилася з джерельця річка. До тих пір рив, поки не докопався до джерельця (Народна творчість).

(4 бали)

2. Складіть і запишіть речення, в яких у ролі додатків були б слова: *книжка, ілюстрація, козацтво, думка, сорочка.*

(5 балів)

3. Поясніть, що значить «*малювати словом*»? Опишіть зиму у прозовій або віршованій формі.

(6 балів)

4. Пригадайте і запишіть прислів'я і приказки (не менше ніж 10), якими навчають вас батьки, дідусь, бабуся, інші дорослі.

(5 балів)

5. Напишіть цікаву історію із життя, яка б розповідала про дружні стосунки людей із тваринами. Оповідь можете розпочати такими словами: «*А трапилося це так...*», «*Мені і досі перед очима той випадок, коли...*», «*Я ніколи не забуду того, що сталося...*».

У своїй оповіді використовуйте слова, які б передавали почуття любові, здивування, страху.

(12 балів)

Загальна кількість балів 32

6 клас

1. Складіть тлумачний словничок рослин, яким, за народними віруваннями, властиві чарівні сили. Складіть два речення.

(5 балів)

2. Що символізує числівник сім? Наведіть приклади фразеологізмів (не менше 7) із цим числівником. Поясніть їх значення.

(5 балів)

3. Що уявляєте, вчитуючись у такі вислови: «*ось ранок синім возом їде і сонця сніп в село везе*», «*гребінь вітру чеше хвилі моря*»? Чи тільки вірші можуть бути поезією? Запишіть свої міркування (не менше ніж 8 речень).

(8 балів)

4. Уявіть *ромашку, дзвоника, кропиву*. Створіть їх короткий опис (і з кожним окремо), використовуючи самостійно знайдені цікаві епітети і персоніфікації.

(6 балів)

5. Прочитайте уривок із тексту. Доповніть текст розповіді. Дайте розгорнуту відповідь на питання, що стоїть у кінці оповіді.

Для мене Різдво – це насамперед родинне свято. Тихе, чарівне, прикрашене міриадами блискіток і наповнене ароматами. Раніше я ніколи не звертала(в) уваги на те, як пахнуть свята. А нещодавно почала(в) прислухатися до свого носа й збагнула(в), що кожне свято має свій неповторний запах...

А чим же пахне Різдво?

(12 балів)

Загальна кількість балів 36

7 клас

1. Напишіть міні-усмішку, яка складалася б тільки з дієслів.

(6 балів)

2. З'ясуйте значення поданих фразеологізмів. Якими частинами мови і членами речення є виділені слова? Складіть і запишіть із ними зв'язний текст.

Язык підвішений. Ломитися у відчинені двері. Як у воду опущений. Стоїть як укопаний. Як з хреста знятий. Стріляний горобець.

(8 балів)

3. Складіть цікавий вислів про книгу, її значення в житті людини. І не забувайте: якщо ви станете знаменитим, вас цитуватимуть! Тож будьте мудрими!

(6 балів)

4. Дайте волю уяві і напишіть міні-твір про нічну самотню віхолу. У творі використайте прислів'я і приказки.

(8 балів)

5. Напишіть твір-роздум «Порядна людина – яка вона?»

(12 балів)

Загальна кількість балів 40

8 клас

1. Поясніть значення фразеологізмів, ужитих у тексті усмішки. Складіть свої «приблудні думки» (три – чотири), уживаючи фразеологізми.

Приблудні люди

Пишу вилами по воді трьома іноземними мовами.

Для чого звертатися до окуліста, якщо можна позичити очей у Сірка?

Грав першу скрипку серед тих, хто нас задніх (С. Павленко).

(6 балів)

2. Напишіть міні-твір-асоціацію, використайте синонімічний ряд до поняття «розум». Дайте заголовок своїй роботі. Обов'язкова умова: у тексті має бути одне просте ускладнене речення, називні речення.

(10 балів)

3. Складіть цікаві вислови про літературу, її значення в житті людини (не менше ніж 3). І не забувайте: якщо ви станете знаменитим, вас цитуватимуть! Тож будьте мудрими!

(6 балів)

4. Прочитайте поезію. Виконайте завдання.

1. Окресліть мотив твору.

2. Визначте вид лірики.

3. Назвіть синтаксичні художні засоби, які служать для вираження головної думки.

КРИЛА

А й правда, крилатим ґрунту не треба.

Землі немає, то буде небо.

*Немає поля, то буде воля.
Немає пари, то будуть хмари,*

*В цьому, напевно, правда пташина...
А як же людина?
А що ж людина?*

*Живе на землі. Сама не літає.
А крила має. А крила має!*

*Вони, ті крила, не з пуху – пір'я,
а з правди, чесноти і довір'я.*

*У кого — з вірності у коханні.
У кого — з вічного поривання.
У кого — з щирості до роботи
У кого — з щедрості на турботи.*

*У кого – з пісні або з надії,
Або з поезії, або з мрії.*

*Людина нібито не літає...
А крила має,
А крила має! (Ліна Костенко)*

(6 балів)

5. Народна мудрість каже: «З малої іскри великий вогонь буває». Як Ви розумієте цей вислів? Яким прикладом (із літератури чи життя) можете його підтвердити чи спростувати? Дайте назву власній історії.

(12 балів)

Загальна кількість балів 40

9 клас

1. Складіть і запишіть діалог між продавцем квіткового магазину та покупцем, який хоче придбати букет квітів для своєї мами. Дотримуйтеся при цьому мовного етикету, у репліках уживайте фразеологізми, складні речення – безсполучникові, сполучникові – із сурядним, підрядним зв'язком.

(8 балів)

2. Люди, які вас оточують (ваші батьки, знайомі), іноді нагадують дітей. У чому це виявляється? Запишіть висловлювання на цю тему (не менше 10 речень), увівши в текст складнопідрядні речення з підрядними міри й ступеня.

(10 балів)

3. Чи не помічаєте ви в сучасному світі спроб повторити намір будівельників вавилонської вежі? Якщо так, то в чому ці спроби виявляються? Письмово вмотивуйте свої аргументи.

(5 балів)

4. Прочитайте поезію Валентини Коваленко «Вечірне», визначте художні засоби. Складіть і запишіть власний етюд (або вірш) про вечір.

Вечірне
За чередою в двір
придубав вечір...
Останнім півнем
сідало зітхнуло.
Об тин вербовий
глухо цокнув глечик,
Й рукою мати день
з чола змахнула...
Дрімотно скрізь.
Усьому й всім – догода,
І лиш душі не спиться:
невгамовно
регоче став на берегів колодах,
мов вигін, жаб веселих
хороводом,
й пражуть в ставку
пахучий ранок жовна.

(4 бали)

5. Напишіть лінгвістичний твір на тему «Кожен звук промовляє до мене», у якому були б висвітлені такі питання: зв'язок звуків людської мови і звуків природи; звукове живописання; звук – слово – символ; сприйняття звуків і пов'язана з цим теорія виразного читання; звук у поезії.

(12 балів)

Загальна кількість балів 39

10 клас

1. Запишіть прізвища та імена найвизначніших людей сучасності (не менше ніж 8), яких ви вважаєте духовними авторитетами народу, країни, світу. Свій вибір поясніть.

(8 балів)

2. Напишіть невелику розповідь з елементами опису на тему «Замітає день свої сліди». У структурі тексту використайте односкладні речення, порівняльні звороти, відокремлені означення, вставні одиниці, складнопідрядні речення: а) зі сполучним словом *що*; б) зі сполучником *щоб*.

(10 балів)

3. Якби вам довелося зняти художній кінофільм про Г. Сковороду, то який фрагмент його життя ви висвітлили б у ньому? Письмово поясніть свій вибір.

(8 балів)

4. Уважно прочитайте текст, додайте свої роздуми про те, кого ви вважаєте чесною людиною (до 6 речень).

Слова «чесність», «честь» схожі на слово «чистота». Чи не правда?

Чесною називаємо таку людину, яка «не заплямувала» себе нещирістю, брехнею, лицемірством.

Чесна людина та, що правдива і смілива. Та, що дорожить дружбою, поважає і любить своїх рідних і малознайомих людей.

Ввічлива й чесна людина намагається не робити таких вчинків, яких їй довелось би соромитися, вчинків, які потрібно було б приховувати від батьків та друзів.

Така людина вміє радіти успіхові своїх товаришів. І ніколи нікому не заздрить.

На чесну людину завжди можна розраховувати.

(6 балів)

5. Напишіть твір на тему «Шевченко починається з любові!»

(12 балів)

Загальна кількість балів

44

11 клас

1. Визначте фразеологізм, обіграний письменником у кожному з речень. Відновіть ці фразеологізми, запишіть та розкрийте лексичне значення кожного.

1. Мої важкі, мої щоденні брили старий Сізіф тим часом постеріг (Л. Костенко).

2. І в пісні, що зветься життям «лебедина», душа моя видихне: «Будь, Україно!» (Т. Севернюк).

3. І тільки той завершить все, хто хрест на гору занесе (А. Григорук).

4. Бездарність грає перші ролі, весь світ для неї – балаган. Та королі, як завжди, голі, а слава вже не дим – дурман! (А. Матвійчук).

5. Любов відкрити важче, ніж Америку. По-перше, чи до неї допливеш? (Л. Костенко).

(5 балів)

2. Створіть рекламу безполучникових складних речень.

Мета реклами: спонукати носіїв мови правильно й доцільно вживати в мовленні безполучникові складні речення.

Форми презентації реклами можуть бути такими: інсценізація; словесний опис реклами на телебаченні; реклама, яка звучить на радіо; реклама в журналі; рекламний плакат тощо.

Поради щодо створення реклами

– Не забудьте «покликати» на допомогу творчу уяву, оригінальність, увагу до найдрібнішої деталі мовознавчої теми, логічне мислення та асоціації.

– Чітко визначте, на яку цільову аудиторію розрахована ваша реклама та якого результату ви очікуєте.

– Не забувайте, що в рекламі кожне слово має велике значення.

(10 балів)

3. Якби вам довелося зняти художній кінофільм про Т. Шевченка, то який фрагмент його життя ви висвітлили б у ньому? Письмово поясніть свій вибір.

(8 балів)

4. Індивідуальний стиль якого сучасного письменника рідного краю вам подобається? Свій вибір обґрунтуйте.

(6 балів)

5. Напишіть твір-притчу на тему «Наша пам'ять – велика долина, де невидимі Храми стоять» (О. Пахльовська).

(12 балів)

Загальна кількість балів 41

ВАРІАНТ 3

5 клас

1. Побудуйте діалог (9 реплік), відповідно до ситуації.

Ситуація

Першокласникові Василькові мама дала сніданок у школу. Ковбасу і сир він з'їв, а булочку кинув на доріжку. Це побачила третьокласниця Олечка. Вона кинулася до Василька...

(9 балів)

2. Запишіть відомі вам народні прикмети, пов'язані із поведінкою тварин, рослин, птахів, комах, які віщують зміни в природі. Із прикметами, на вибір, складіть 3 речення.

(6 балів)

3. Розкрийте питання: *Чи подібна казка до поезії? Якщо «так», то в чому полягає ця подібність?*

(8 балів)

4. Складіть казкову історію про зустріч із визначною особистістю з минулого.

(12 балів)

Загальна кількість балів 35

6 клас

1. Дайте коротку й лаконічну відповідь на запитання.

1. Які алфавіти складаються з шести літер?

2. У якому вигуку є сто однакових звуків?

3. Від яких назв двох букв стає гаряче?

4. Який молочний продукт можна перетворити на рослину (злак), прочитавши його справа наліво?

5. Що знаходиться всередині школи?

6. Що стоїть між підлогою і стелею?

7. Чим закінчуються зима і весна?

8. Чим закінчуються вечір і ніч?

9. Як написати слово *робота* чотирма літерами? А п'ятьма?

10. Що треба зробити, щоб майка злетіла?

(5 балів)

2. Запишіть якнайбільше фразеологізмів (не менше ніж 8) античного походження, першим словом яких є прикметник. Поясніть значення фразеологізмів.

(8 балів)

3. Напишіть відомі вам народні прикмети, пов'язані із поведінкою тварин, птахів, комах, які віщують зміни в природі. Із прикметами, на вибір, складіть 3 речення.

(6 балів)

4. Розкрийте питання: *Чим відрізняються казка народна й казка літературна? Наведіть приклади народних казок і приклади літературних казок письменників рідного краю.*

(6 балів)

5. Напишіть цікаву історію із життя, яка б розповідала про дружні стосунки людей із тваринами. Оповідь можете розпочати такими словами: *«Я ніколи не забуду того, що сталося...»*. Не забувайте використовувати слова, які б передавали почуття здивування, страху, радості, гніву, суму, цікавості, замилювання та інші.

(12 балів)

Загальна кількість балів

37

7 клас

1. Складіть словничок-жартівничок, використовуючи слова: *кавун, медогляд, танцюрист, курятина, бісквіт*. Яким способом були б утворені ці слова і за допомогою яких словотворчих елементів?

(5 балів)

2. Виправте помилки у словосполученнях. Із двома словосполученнями складіть поширені речення.

Пароплав Тарас Шевченко, академік гравер, великий Кобзар, читати кобзар, Кирило Мефодіївське Братство, художник – Сошенко, Київський Університет імені Тараса Шевченка, Шевченко художник, академія мистецтв, Шевченківський стиль, шевченкові слова.

(8 балів)

3. Розкрийте питання: *Що таке прислів'я і приказки? Які є тематичні групи прислів'їв і приказок? Згадайте відомі вам прислів'я і приказки зі словами «ніс», «рука», «палець».*

(8 балів)

4. Прочитайте акроріш «Кобзар», напишіть два власні акроріші «Тарас», «Шевченко».

*Колись, ще за царату,
Обірване село
Безрадісне, забите,
Затуркане було,
Але в нім рідне слово
Розкішне зацвіло.*

(6 балів)

5. Напишіть невелику розповідь про свої рідних на тему *«Я дуже-дуже хочу...»*. Аби ваші твори були цікавими, використовуйте образні слова, які б найточніше передавали образи тих, кого любите, про кого піклуєтесь. Намагайтеся у своїх творах через розмови з рідними показати затишок вашого родинного світу.

(12 балів)

Загальна кількість балів 39

8 клас

1. Прочитайте про себе вірш Т. Шевченка *«Сон» («На панцині пшеницю жала...»)*. Виписіть застарілі слова, поясніть їхнє значення.

(5 балів)

2. Уявіть себе працівником редакції газети, який відповідає за сторінку реклами. *«Прорекламуйте»* такі товари: *відеомагнітофон, мультимедійну дошку, ксерокс, смартфон, сканер*. Дайте характеристику цим словам.

(5 балів)

3. Мовно-літературний бліц.

1. Розмова журналіста з цікавою людиною.

2. Синонім до слова *приспосовання*.

3. Чи можливі такі написання: *проте і про те; щоправда і що правда?*

Проілюструйте прикладами речень або словосполучень.

4. Антонім до слова *«жонатий»* у вірші Т. Шевченка *«Сон»*.

5. Літературний відповідник до діалектного слова *«боцян»*.

6. Слова, однакові за написанням, але різні за звучанням; різновид омонімів.

7. Чому слово *вічнозелений* написано разом, а *рожево-бузкове* – через дефіс? Наведіть по два приклади таких написань.

8. Слова, що є синонімами лише в даному тексті.

9. Чи є спільнокореневими слова *музика й музей?*

10. Назвіть географічні об'єкти, у яких фігурують прикметники та похідні від них.

(5 балів)

4. Відновіть тексти та укажіть, з яких творів узято уривки.

- а) ..... , *чи буду*
Я жисть.....
..... , *чи забуде*
Мене.....
..... *Мені*
В неволі.....
..... *своїми*
В..... , *плачучи*, ...
- б) ... .. , *дивлюся:*
... *почорніло*,
... .. *голубеє*
І те ... .
- в) ... .. , *чи буде*
Той син молитися, ...
... .. *мені*,
Як Україну ... ..
... , ... , *і в огні*
Її окрадену ...
... , ... *мені*.
- г) *Стан високий*, ...
... *зеленіє*.
Кругом поле, ...
... , *синіє*.
Чумак іде, ...
... .. *схилить*,
Чабан вранці ... ..
... .. *могилі*,
Подивиться — ... .. :
... *ні билини*.
Одна, одна, ...
... .. , *гине!*

(4 бали)

5. Мовно-літературний бліц.

1. Ім'я старшої сестри, яка була Тарасові за матір.

2. Поясніть значення епітетів «*легенько припудрене сивизною лапчасте листя».*

3. Складіть асоціативний ряд зі словами *лелека*, *хата*.

4. Членом якого братства був Т. Шевченко?

5. Укажіть літературні твори, до назв яких входили б однорідні члени речення. Назвіть авторів.

6. У першому рядку цього вірша Т. Шевченко називає вченого, що відкрив закон, згідно з яким можна визначити об'єм неправильного тіла, та вченого, що заявив: «*А все-таки вона крутиться*». Хто ж згадується в цьому вірші?

7. Ім'я скульптора пам'ятника Т. Шевченку у м. Каневі.

8. «*Жовтогрудю синичкою ранок постукав у вікно*». Як називається цей оригінальний художній образ? Чи знаєте ви, що означає за народними прикметами, коли ця пташка стукає у вікно?

9. За висловом Карла Брюллова, це була «*найбільша свиня в торжковських туфлях*», але завдяки Шевченку ця особа ввійшла в історію. Назвіть прізвище цієї особи.

10. Запишіть формули вітання рідною мовою.

11. Який засіб творення комічного виділено в цьому уривкові?

*За богами – панства, панства
В сребрі та златі!
Мов кабани годовані –
Пикаті, пузаті!..
Аж потіють та товпляться,
Щоб то ближче стати
Коло с а м и х: може, вдарять
Або дулю дати
Благоволять: хоч маленьку,
Хоч півдулі, аби тільки
Під самую пику.*

12. До претендентки на яку роль поет, художник, драматург Т. Шевченко ставив такі вимоги: «*Тільки українка, не панського роду, сирота і наймичка*»?

(6 балів)

6. Напишіть твір «У музеї Тараса Шевченка». Уведіть опис одного-двох експонатів. Стиль – за вибором автора.

(12 балів)

Загальна кількість балів 37

9 клас

1. Визначте тип речень, зробіть синтаксичний розбір виділеного речення. Назвіть літературні твори та їх автора.

а) *Та не однаково мені, як Україну злії люди присплять, лукаві, і в огні її, окрадену, збудять.*

б) *Уже покликали до паю, а я собі у буряні молюся Богу.*

в) *Коли забули, бодай заснули, про мою доленьку щоб і не чули.*

г) *Лину я лину, думку гадаю, і ніби серце відпочиває.*

(8 балів)

2. Викладіть свої міркування аргументованою відповіддю на запитання: «*Чи виконали українці заповіт Великого Тараса?*».

(8 балів)

3. Чи можна вважати козацькі літописи підручниками історії в художній оправі? Обґрунтуйте свою думку.

(5 балів)

4. З'ясуйте, про які події з життя Т. Шевченка йдеться, аргументуйте свою думку.

1. *Катря, Оксана, дяк, залізні стовпи, чумаки.*

2. *Небезпека, корисні копалини, море, художник, плавання, острови.*

3. *Євген Гребінка, травень, Качанівка, Яготин, Запорозька Січ, Кирилівка,*

Київ.

4. *Дніпро, квітень, переправа, «Сон», III відділ, граф Орлов.*

5. *Літній сад, 24 роки, 22 квітня, 1838 рік, Карл Брюллов, 1840, «Кобзар».*

6. *Муштра, цинга, 10 років, ревматизм, клімат, доноси.*

(3 бали)

5. Розташуйте в правильній послідовності рядки вірша. Визначте, яке римування у віршах.

а) *У садку, в нічній траві*

Всі сердиті й дуже грізні,

Цілу ніч в садку блукають

Ходять страхи, як живі.

Батоги у них залізні.

І садок малий лякають (В. Гаптар «Гроза»).

б) *Ніколи я не знав, що так люблю –*

Понад Дніпром сріблісті верболози,

До болю, до смертельного жалю –

Березу, що прозорі ронить сльози

На тиху, присмирнілу мураву,

Між листям жовтим від стрільця таїться

Де часом вальдишеп, поетична птиця,

Бур'ян в напівзасипанім рову, ... (М. Рильський).

(2 бали)

6. Напишіть оповідання, у якому б усі слова починалися з літери «С», до того ж ці слова мають передавати стан природи, наприклад, свист зимового вітру в саду.

(12 балів)

Загальна кількість балів

38

10 клас

1. Назвіть твори Т. Шевченка, з яких подано ці фрагменти. З'ясуйте смислові зв'язки між простими реченнями в складному безсполучниковому.

- а) *Зажурилась Україна –
Така її доля!*
- б) *Знову закипіло
Синє море; вздовж байдака
Знову походжає
Пан отаман та на хвилю
Мовчки поглядає.*
- в) *Утни, батьку, орле сизий!
Нехай я заплачу,
Нехай свою Україну
Я ще раз побачу...*
- г) *Було колись – в Україні
Лихо танцювало,
Журба в шинку мед-горілку
Поставцем кружала.*

(4 бали)

2. Прочитайте уривок тексту, визначте його тему. Продовжте розвиток цієї теми, висловивши свої міркування з посиланнями на прочитані вами художні твори Великого Кобзаря.

Народжений матір'ю-кріпачкою і сам кріпак, він став борцем, революціонером титанічної сили. Його боялися царі, його жахалися і смертельно ненавиділи кріпосники. Коли Шевченка відправили в солдати, мабуть, ті вінценосні кати вважали, що звідти йому вже не буде вороття. Проте поет повернувся до рідної своєї України вогненною піснею, віщим незбореним словом (О. Гончар).

(10 балів)

3. Згадайте по пам'яті твори Т. Шевченка («І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...», «До Основ'яненка», «Кавказ», «Сон», «І Архімед, і Галілей...», «Мені однаково, чи буду...») і запишіть 8 крилатих висловів.

(4 бали)

4. Розкрийте питання: «Як поезія «Чигирине, Чигирине...» Т.Г. Шевченка перегукується зі Святим Письмом?»

(8 балів)

5. Придумайте римоване закінчення рядків поезії.

- а) *За шумить наді мною ...,
Вкриє рястом остання ...
Україно моя, ..., –
Рідне земле і доле ... (П. Воронько).*

б) *Намалюю маму, намалюю ...
Оце – наш садочок, а це – наша ...
Біля хати – квіти: мальви і ...
Ніби сонце, сходить –
Соняшник за ...* (І. Складаний).

в) *Шумить Дніпро, чорніють ...,
В граніт холодний б'є ... .
Прийми слова мої ... ,
Як заповіт, юначе ...* (В. Сосюра).

г) *Гроза пройшла... зітхнули ... ,
Квітки голівки підняли,
І сонце, тепле і ... ,
Спинило погляд на ... .*

*Літає радість, щастя ... ,
Дзвенять пташки в ... рясних,
Сміються знову ... , ...
А сльози ... .. на них* (О. Олесь).

(2 бали)

6. Напишіть твір «Чи був щасливим Тарас Шевченко в особистому житті»? У тексті використайте односкладні речення, порівняльні звороти, відокремлені означення, вставні одиниці, складнопідрядні речення.

(12 балів)

Загальна кількість балів

40

11 клас

1. Складіть якомога більше завдань до цього тексту, охоплюючи всі вивчені розділи науки про мову (не менше ніж 8).

Для усного мовлення на письмі використовують такі знаки письма: букви, апостроф, знак наголосу, дефіс та розділові знаки. Звуки мови позначають на письмі буквами, які бувають великими і малими, друкованими і рукописними. Алфавіт – це букви, розміщені в певному усталеному порядку.

(8 балів)

2. Назвіть твори Т. Шевченка, з яких подано ці фрагменти? З'ясуйте смислові зв'язки між простими реченнями у складному безсполучниковому.

а) *Зажурилась Україна –
Така її доля!*

б) *Знову закипіло
Синє море; вздовж байдака
Знову походжає*

*Пан отаман та на хвилю
Мовчки поглядає.*

в) *Утни, батьку, орле сизий!
Нехай я заплачу,
Нехай свою Україну
Я ще раз побачу...*

г) *Було колись – в Україні
Лихо танцювало,
Журба в шинку мед-горілку
Поставцем кружала.*

(4 бали)

3. Які події із життя Т. Шевченка відбулися в ці роки?

1814; 1823; 1836; 1838; 1840; 1843; 1845; 1847; 1847–1857; 1859; 1860; 1861.

(3 бали)

4. Прочитайте уривок тексту, визначте його тему. Продовжте розвиток цієї теми, висловивши згоду чи незгоду з автором, запропонувавши свої міркування з посиланнями на прочитані вами художні твори Великого Кобзаря. Придумайте й запишіть заголовок тексту.

Пам'ять про Тараса... Вона завжди жила і житиме в народі. Шевченко – це наша душа, наша мудрість, наша сила. Які б нещастя і випробування не випадали на долю нашого народу, він вистойть, якщо з ним буде Тарас Шевченко, його «Заповіт».

В історії кожної літератури є твори, що мають магічний дар безсмертя. Саме до цих шедеврів належить поезія Великого Кобзаря, яка навчила його сучасників пізнавати і засуджувати несправедливість супроти людей і націй. Магічно переконливі твори Тараса пронизані вірою в незнищенність людини, в те, що вона ніколи не змириться з безправ'ям (Катерина Петрова).

(8 балів)

5. Мовно-літературний бліц.

1. Назвіть імена найвизначніших сучасних дослідників творчості Т. Шевченка.

2. Хто написав, що невелика книжечка «Кобзар» «внутрішнім змістом своїм без краю величезна» й «своєю появою грандіозне зрушення зробила»?

3. Назвіть імена лауреатів Національної премії України імені Т. Шевченка після 1985 року.

4. Назвіть, кому з кобзарів Т. Шевченко надіслав свій «Кобзар» із дарчим надписом?

5. Назвіть ім'я українського поета ХХ століття, який сказав про Т. Шевченка: «Не поет – бо це ж до болю мало».

6. Назвіть поезії, з яких взяті ці рядки.

«А хату раєм називають...»

«Сидить собі в старій ряднині...»

«Мені, щоб знали ви, не жаль...»

7. Хто з критиків-сучасників зробив Т. Шевченкові закид щодо схематизму у поемі «Гайдамаки» («Немає боротьби сил і ляхи всюди боягузи, ніякого опору, всюди гинуть»)?

8. Яка річка протікає біля могили Кобзаря?

9. Чому Т. Шевченко, будучи улюбленим учнем Карла Брюллова і найкращим учнем академії, здобув порівняно скромні відзнаки (срібні медалі II ступеня) й не отримав жаданого для всіх тодішніх живописців відрядження до Італії?

10. Продовжте рядок вірша Т. Шевченка.

«Споконвіку Прометей ...»

«Обніміте ж, брати мої, ...»

«Із нор золото ...»

«Як у Дніпра веселочка ...»

11. У якому році і ким було вперше здійснено повне видання «Кобзаря»?

12. Хто присвятив Шевченку пісню «Дума про великого Кобзаря»?

(6 балів)

6. У формі твору спростуйте або аргументуйте вислів В.Базилевського «Українська літературна доля мусила спершу розсміятися з Котляревським, впасти в сентименти з Квіткою-Основ'яненком або нарешті спромогтися на потужний трагізм Шевченка.». У тексті використайте односкладні речення, порівняльні звороти, відокремлені означення, вставні одиниці, складнопідрядні речення з підрядними місця, часу, причини, мети.

(12 балів)

Загальна кількість балів

41

ВАРІАНТ 4

5 клас

1. Уявіть ситуацію: ви отримали листа від улюбленого казкового героя. Але в конверті чистий аркуш. Поміркуйте, що міг написати вам цей герой? Складіть варіант листа.

(10 балів)

2. Складіть опис двох головних героїв або епізод із будь-якої казки так, щоб члени журі змогли легко впізнати цю казку.

(6 балів)

3. Складіть акровіш-загадку так, щоб початкові букви рядків, прочитані згори вниз, утворили слово чи словосполучення – назву особи чи явища, про яких ідеться, – відгадку.

Зразок:

Між людьми, як пташка, в'ється,

У людей і їсть, і п'є;

Ходить старець, просить, гнеться,

А у неї всюди є.

(5 балів)

4. Складіть казку на тему: «Чому буває сумне сонце?»

(12 балів)

Загальна кількість балів

33

6 клас

1. Напишіть листа герою(ям) казкової повісті Г. Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» з порадами, як стати кращим.

(10 балів)

2. Запишіть по два українських прислів'я з кожної теми:

- про мову;
- про розум, знання та уміння;
- про добро.

Два прислів'я введіть у речення.

(8 балів)

3. Складіть дві усмішки з тем: «У зоопарку», «Косарі». У тексті усмішок використайте синоніми, антоніми, омоніми.

(8 балів)

4. Складіть легенду про стосунки людини зі світом природи.

(12 балів)

Загальна кількість балів 38

7 клас

1. Напишіть листа матінці Природі від семикласника (семикласниці), не вказуючи прізвище та ім'я. Висловіть своє ставлення та своїх однолітків до неї.

(10 балів)

2. До поданих слів доберіть фразеологізми.

Зненацька, покарати, заважати, прибіднюватися, збагачуватися, схильний до крадіжки, не мати прямих родинних зв'язків, улесливо звеличувати, зчинити сум'яття, відмовити, змужніти, нісенітниця.

(6 балів)

3. Складіть три усмішки з тем: «У парку», «Літо», «Швачки». У тексті усмішок використайте неологізми, фразеологізми.

(9 балів)

4. Уявіть, що Вам випало жити в часи Тараса Шевченка. Напишіть відгук (рецензію) на баладу Т. Шевченка «Тополя», зазначивши актуальність цього твору, його ідею, особливості художньої мови (метафора, порівняння, гіпербола, епітет, паралелізм, використання архаїзмів, історизмів, неологізмів, старослов'янізмів тощо).

(12 балів)

Загальна кількість балів 37

8 клас

1. Напишіть листа українським дітям від імені матері Мови за поданим початком.

Добрий день, дорогі дітки!

До вас звертається любляча мати Українська Мова. Я надзвичайно щаслива, бо в мене багато дітей. Серед них найулюбленіші ...

(10 балів)

2. Складіть опис зовнішності однокласника (однокласниці) в художньому стилі.

(8 балів)

3. Напишіть поезію (прозу) «*Пташина пісня*». Усі слова мають розпочинатися літерою «П».

(8 балів)

4. Напишіть твір на тему: «*Про що я хотів би попросити Тараса Шевченка?*» У творі використайте поширені звертання, прикладки, відокремлені обставини.

(12 балів)

Загальна кількість балів 38

9 клас

1. Запишіть складні речення із словами *лікар, конструктор, директор, учитель, інженер* так, щоб вони означали осіб жіночої і чоловічої статі і виступали в ролі підмета.

(5 балів)

2. Уявіть ситуацію. *Ідучи за гуртом дівчаток-старшокласниць, літня жінка випадково почула: «Мої предки так мене допекли своїм «треба», «треба», що вчинила їм бойкот...». Неприємно вразило оте зневажливе «предки» і ставлення до вимог батьків. Хіба сучасні діти нічим не зобов'язані батькові, матері? У формі твору дайте відповідь на поставлене питання. У творі використайте речення з однорідними членами, складні речення з різними видами зв'язку, звертання.*

(10 балів)

3. Напишіть поезію чи прозу «*Зимонька завила,...*». Усі слова мають розпочинатися літерою «З».

(8 балів)

4. Напишіть відгук на поему Т. Шевченка «*Гайдамаки*», зазначивши актуальність цього твору.

(12 балів)

Загальна кількість балів 39

10 клас

1. За поданими схемами складіть зв'язне висловлення на тему: «*Т. Шевченко і Україна*».

1. [ ], й [ ].

2. [ ], та [ ].

3. [ ], але [ ].

4. Не то [ ], не то [ ].

5. Або [ ], або [ ].

6. [ ], (дарма що).

7. [ ], (що), а [ ], (щоб).

8. [ ], однак [ ].

9. (Незважаючи на те ...), [ ].

10. (коли), [ ], але [ ], (бо), (бо).
(10 балів)

2. Прочитайте уривок тексту, визначте його тему. Продовжте розвиток цієї теми, висловивши згоду чи незгоду з автором. Придумайте й запишіть заголовок тексту.

Ми читаємо Шевченка таким, яким він є насправді, яким читала його трудова Україна, для нас він той, яким читали його в підпіллі і в тюрмах покоління революціонерів, яким поет був для бійців Інтернаціональних бригад в Іспанії, де один з республіканських підрозділів, сформований з українців, носив ім'я Тараса Шевченка. Дорогий для нас той, єдино правдивий текст «Кобзаря», що його прострілені сторінки обкипали гарячою кров'ю радянських бійців на фронтах Вітчизняної війни (О. Гончар).

(10 балів)

3. Напишіть поезію чи прозу «Райдужне розмаїття». Усі слова мають починатися літерою «Р».

(8 балів)

4. Напишіть твір на тему: «Яка роль малярства у творчості Тараса Шевченка?»

(12 балів)

Загальна кількість балів 40

11 клас

1. За поданими схемами складіть зв'язне висловлення на тему: «Т. Шевченко і Петербург».

1. [ ], й [ ].

2. [ ], та [ ].

3. [ ], але [ ].

4. Не то [ ], не то [ ].

5. (Незважаючи на те ...), [ ].

6. [ ], (дарма що).

7. [ ], (що), а [ ], (щоб).

8. [ ], однак [ ].

9. Або [ ], або [ ].

10. (коли), [ ], але [ ], (бо), (бо).

(10 балів)

2. Прочитайте уривок тексту, визначте його тему. Продовжте розвиток цієї теми, висловивши згоду чи незгоду з автором. Доберіть і запишіть заголовок тексту.

Шевченкові боліло не тільки горе українського народу, хоч природно, що воно було йому найпекучішим. Всюди, де він тільки бачив гніт і безправ'я, приниження людини, хай було це на волзькому пароплаві, чи в азіатських пустелях, чи грізним стогоном докочувалось із Кавказьких гір,— всюди зло й неправда викликали вибух поетового протесту, і щоразу він був готовий стати до бою з насильством і злом. Ні відмінність у кольорі шкіри, ні іномовність не могли перешкодити виявам його природної гуманності й братолюбства. Справді символічною була його зустріч із англійським артистом-трагіком, негром Айрою Олдріджем у Петербурзі. Не тільки ж виняткова артистичність натур їх поєднала, не тільки любов до Шекспіра, якого обидва вони глибоко розуміли й любили,— спільну мову знайшли вони у спільності долі своїх народів, у гарячому взаємному співчутті до всіх знедолених і покривджених (О. Гончар).

(10 балів)

3. Напишіть поезію (прозу) «Синьоокий салют». Усі слова мають починатися літерою «С». (8 балів)

4. У формі твору спростуйте або аргументуйте вислів Т. Осьмачки про Т. Шевченка: «Я певний, що якби Шевченко з'явився перед Шекспіром і Гете, то вони б мали його перед своїми духовними очима як божество, щось подібне до Богочоловіка. Бо Шевченко збільшив славу Спасителя як людинолюба». Запишіть свої міркування з посиланнями на прочитані вами художні твори Великого Кобзаря. У тексті використовуйте односкладні речення, порівняльні звороти, вставні одиниці, складні речення з різними видами зв'язку. (12 балів)

Загальна кількість балів 40

ВАРІАНТ 5

5 клас

1. Додайте замість крапок назви тварин, запишіть фразеологізми. Два фразеологізми введіть у речення.

Упертий як ...; здоровий як ...; надутий як ...; брудний як ...; голодний як ...; німий як ... (6 балів)

2. Напишіть (8-10 речень), що зробили б ви, натрапивши на «летючий» трамвай (тролейбус). Куди й навіщо ви б полетіли? Що і кого хотіли б побачити на власні очі? З ким поговорити? Про що? (8 балів)

3. Розкажіть, що ви знаєте про Тараса Шевченка. Якою була Україна за його життя? (8 балів)

4. Доберіть 10 епітетів до слова «слово». (5 балів)

5. Напишіть твір або казкову історію на тему «Осінній ліс із вітром гомонить». (12 балів)

Загальна кількість балів 39

6 клас

1. Додайте замість крапок назви тварин, запишіть фразеологізми. Два фразеологізми введіть у речення.

Хитрий як ...; похлипливий як ...; колючий як ...; шкодливий як ...; балакучий як ...; глухий як ... (6 балів)

2. Напишіть (8-10 речень), що зробили б ви, натрапивши на «летючу» хату (лавку в сквері). Куди й навіщо ви б полетіли? Що і кого хотіли б побачити на власні очі? З ким поговорити? Про що? (8 балів)

3. Розкажіть, що ви знаєте про життя малого Тараса? (8 балів)

4. Запишіть 9 прислів'їв про розум, знання, уміння, життя. (6 балів)

5. Напишіть твір на тему «Пісня осіннього лісу».

(12 балів)

Загальна кількість балів

40

7 клас

1. Уявіть, що ви садівник у мовному саду і вам необхідно вивести новий сорт слів. У кожній групі слів є корінець і маленькі бруньки, що їх треба до нього приживити. Виростіть дерево слів, запишіть їх і поясніть, у чому полягає особливість їх творення.

корінець	– мов	– слов	– люб
бруньки	– інший, знати, багато, Україна	– творити, час, змінювати, форма	– праця, сонце, людина, природа

(7 балів)

2. Уявіть, що старовинний годинник, який зберігається у вашій родині років зі сто, раптом заговорив. Запишіть його монолог.

(8 балів)

3. Запишіть 9 прислів'їв про повагу народу до держави, праці, нації.

(8 балів)

4. Складіть опис зовнішності одного з героїв твору, про зміст якого велася мова на уроках української літератури.

(6 балів)

5. На основі вивчених творів Тараса Шевченка напишіть твір «Мрії поета про щасливе майбутнє свого народу, віра у його силу; сподівання на пам'ять нащадків».

(12 балів)

Загальна кількість балів

41

8 клас

1. Напишіть твір-роздум, спростовуючи або стверджуючи тезу: «Коли ти говориш, слова твої повинні бути кращими мовчання» (Арабське прислів'я).

(8 балів)

2. Запишіть 10 прислів'їв з уживанням тире між підметом і присудком. Граматичну основу підкресліть.

Зразок. Совість – найкращий порадник.

(6 балів)

3. Допишіть віршовані рядки.

Переквітує (що?)

Перешумить (що?)

І буде тихе (що?)

Глибінь (яка?)

*Зима і пролісок блакитний ...
Навколо ще лежать сніги,
А він всміхається (який?)
А він вже скинув (що?)*

(6 балів)

4. Напишіть, використовуючи тільки дієслова, невеличкий прозовий або поетичний твір на тему: «Світає».

(10 балів)

5. Напишіть твір на тему «Народнописенні джерела поетичної творчості Т. Шевченка».

(12 балів)

Загальна кількість балів 42

9 клас

1. Передайте одним словом значення поданих фразеологізмів.

Запахло смаленим, вітер у голові, сім п'ятниць на тиждень, гайки закрутити, допекти до живого, з відкритим серцем, узяти втямки, хоч око вийми, шкірити зуби, знайти спільну мову, з одного маху, на сміх брати.

(6 балів)

2. Напишіть (8-10 речень), звуки якого інструмента нагадує вам звучання української мови. Чим саме?

(8 балів)

3. Поясніть:

1. Чому у вірші «Заповіт», немає жодного знака оклику.

2. Вживання крапок (...) у середині речень.

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу...отойді я
І лани і гори –
Все покину, і полину
До самого Бога.
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставайте,*

*Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

(8 балів)

4. Напишіть, використовуючи тільки дієслова, невеличкий прозовий або поетичний твір на тему «Листопадить».

(10 балів)

5. Напишіть твір на тему «Дерево життя» – це гілочка, на якій ростуть три листочки. Перший листочок – символ минулого часу, другий – сучасного, а третій – майбутнього».

(12 балів)

Загальна кількість балів

44

10 клас

1. Розставте пропущені розділові знаки в запропонованій нижче поезії Т.Г. Шевченка. Напишіть, що переважає в життєвому виборі поета.

*Мені однаково чи буду
Я жить в Україні чи ні
Чи хто згадає чи забуде
Мене в снігу на чужині
Однаковісінько мені.
В неволі виріс між чужими
І не оплаканий своїми
В неволі плачучи умру
І все з собою заберу
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні
На нашій не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином
Не скаже синові Молисьь.
Молися сину за Вкраїну
Його замучили колисьь.
Мені однаково чи буде
Той син молитися чи ні...
Та не однаково мені
Як Україну злії люде
Присплять лукаві і в огні
Її окраденую збудять...*

Ох не однаково мені.

(10 балів)

2. Чи погоджуєтеся ви з висловом українського співака Святослава Вакарчука «Книжка творить людину. Людина творить країну»? Аргументуйте й обґрунтуйте свою думку.

(10 балів)

3. Назвіть твори Т. Шевченка, з яких подано ці фрагменти.

1. *Летим. Дивлюся, аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зострічає.*
2. *Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить.
І на апостольським престолі
Чернець годований сидить.*
3. *Як я була людиною,
То Прісею звалась;
Я отутечки родилась,
Тут і виростала.
Отут, було, на цвинтарі
Я з дітьми гуляю,
І з Юрусем-гетьманенком
У піджмурки граєм...*
4. *«Стривай лишень!
Чи чуєш? щось плаче
За ворітьми... мов дитина!
Побіжім лиш!.. Бачиш?
Я вгадував, що щось буде!»
І разом схопились
Та до воріт... Прибігають –
Мовчки зупинились.
Перед самим перелазом
Дитина сповита –
Та й не туго, й новенькою
Свитиною вкрита;
Бо то мати сповивала –
І літом укрила...*
5. *За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію політі.
Споконвіку Прометея
Там орел карає,
Що день Божий добрі ребра
Й серце розбиває.*

- Розбиває, та не вип'є
Живущої крові –
Воно знову оживає
І сміється знову...*
6. *Кохайтеся, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі – чужі люде,
Роблять лихо з вами.
Москаль любить жартуючи,
Жартуючи кине;
Піде в свою Московщину,
А дівчина гине...*
7. *По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий
Марне зеленіє.
Кругом поле, як те море
Широке, синіє...*
8. *Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю;
Минулося – осталися
Могили на полі.*

(8 балів)

4. У формі твору спростуйте або аргументуйте вислів П. Мовчана про Т. Шевченка «...Його творча спадщина – це не історія літератури, а перш за все моральні приписи, звернення до душі, до сумління».

(12 балів)

Загальна кількість балів 40

11 клас

1. Доберіть до кожного слова іншомовного походження український відповідник.

Екстраординарний, бізнесмен, трансформер, міленіум, блокбастер, лімітувати, маркетинг, моніторинг, дилер, трейдер, шеф, симптом, котон, генерація, респектувати.

(5 балів)

2. Із поданих слів відтворіть фразеологізми.

Сади, троянський, ложе, танталові, Аріадни, п'ята, ведмежа, крокодилячі, сізіфова, колесо, лебедина, панічний, муки, нитка, кінь, Семіраміди, послуга, пісня, праця, сльози, Фортуни, страх, ахіллесова, прокрустове.

(4 бали)

3. Назвіть твори Т. Шевченка, з яких подано ці фрагменти.

1. *Летим. Дивлюся, аж світає,*

*Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.*

2. *Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить.
І на апостольськiм престолі
Чернець годований сидить.*

3. *Як я була людиною,
То Прісею звалась;
Я отутечки родилась,
Тут і виростала.
Отут, було, на цвинтарі
Я з дітьми гуляю,
І з Юрусем-гетьманенком
У піджмурки граєм...*

4. *«Стривай лишень!
Чи чуєш? щось плаче
За ворітьми... мов дитина!
Побіжім лиш!.. Бачиш?
Я вгадував, що щось буде!»
І разом схопились
Та до воріт... Прибігають –
Мовчки зупинились.
Перед самим перелазом
Дитина сповита –
Та й не туго, й новенькою
Свитиною вкрита;
Бо то мати сповивала –
І літом укрила...*

5. *За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію политі.
Споконвіку Прометея
Там орел карає,
Що день Божий добрі ребра
Й серце розбиває.
Розбиває, та не вип'є
Живущої крові –*

- Воно знову оживає
І сміється знову...*
6. *Кохайтесь, чорнобріві,
Та не з москалями,
Бо москалі – чужі люде,
Роблять лихо з вами.
Москаль любить жартуючи,
Жартуючи кине;
Піде в свою Московщину,
А дівчина гине...*
7. *По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий
Марне зеленіє.
Кругом поле, як те море
Широке, синіє...*
8. *Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю;
Минулося – осталися
Могили на полі.*
9. *Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго, довго кров степами
Текла-червоніла.
Текла, текла та й висохла.
Степи зеленіють;
Діди лежать, а над ними
Могили синіють...*
10. *Пливуть співаючи; пливе
Позад завзятий Гамалія:
Орел орлят мов стереже;
Із Дарданеллів вітер віє,
А не женеться Візантія:
Вона боїться, щоб Чернець
Не засвітив Галату знову,
Або гетьман Іван Підкова
Не кликнув в море на ралець...*

(6 балів)

4. Чи погоджуєтеся ви з висловом українського співака Святослава Вакарчука «Людина, яка немає принципів — ніколи не стане щасливою... Нація, яка не має принципів — ніколи не стане успішною». Аргументуйте свою думку.

(12 балів)

5. Напишіть (10-12 речень), звуки якого інструмента нагадує вам звучання української мови. Чим саме?

(8 балів)

6. Розкрийте у своєму творі тезу сучасного літературознавця Григорія Ключека «Це справжнє щастя для нації – мати такого поета, як Шевченко».

(12 балів)

Загальна кількість балів 45

ВАРІАНТ 6

5 клас

1. Допишіть казку (обсяг до 2 сторінок).

Звідки прилетіла сніжинка?

На мою долоньку впала сніжна зірочка. Я злякався (злякалася), що вона розтане, і обережно підняв (підняла) її пуховою рукавичкою.

– Дякую тобі, – несподівано промовила сніжинка.

– Ти вмієш говорити? – здивувався (здивувалася) я. – Розкажи, звідки ти прилетіла!

– Добре, – посміхнулася сніжинка. – Слухай...

(22 бали)

2. Складіть вірш про зиму за опорними словами.

Опорні слова: сизокрила, покрила, сніжинки, хатинки.

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

6 клас

1. Напишіть невеликий казково-пейзажний твір-замальовку (обсяг до 2 сторінок) «За сонцем хмаронька пливе...», використовуючи всі види речень за метою висловлювання.

(22 бали)

2. Запишіть: добрим, привітним, байдужим, спокійним чи жорстоким може бути небо над Вашою хатою. Чому?

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

7 клас

1. На основі вивчених творів Тараса Шевченка напишіть твір «Грає кобзар, виспівує...» (обсяг до 2,5 сторінок).

(22 бали)

2. Засперечалися вареник, галушка й пампушка, хто із них найсмачніший. Напишіть усмішку або вірш.

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

8 клас

1. Уявіть, що оголошено конкурс на кращий проект пам'ятника «Тарас Шевченко очима сучасної молоді». Складіть опис такого пам'ятника. Свій задум обґрунтуйте. Стил ь – за вибором автора (обсяг до 3 сторінок).

(22 бали)

2. Напишіть вільним віршем (без рими) про зимовий день.

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

9 клас

1. Напишіть твір-роздум (3 сторінки), узявши за основу такі слова Тараса Шевченка:

*Я не нездужаю, нівроку,
а щось такеє бачить око,
і серце жде чогось ...*

Назву доберіть самостійно. У творі дайте відповідь на запитання: «Що бачить і чого чекає молода людина (дев'ятикласник) в Україні XXI століття?»

(22 бали)

2. Уявіть, що старовинний свічник, який зберігається у вашій родині років зі сто, і сучасний годинник заговорили між собою. Запишіть їхній діалог.

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

10 клас

1. У поемі «І мертвим, і живим, і ненарожденним...» Тарас Шевченко написав: «Розкуються незабаром // Заковані люде». Альберт Камю писав, що весь світ поділяється на дві категорії: чуму та її жертв. Під чумою митець розумів тоталітаризм, диктатуру, тиранію, ті політичні режими, за якими доля однієї людини нічого не варта. Багато сучасних українських письменників і науковців говорять про проблему подолання посттоталітарного спадку, з яким пов'язано утвердження національної свободи як свободи морально-етичної.

Завдання: напишіть твір-роздум на суспільно-історичну тему: «Що заважає Україні бути державою свободи?». Обґрунтуйте, що Ви розумієте під поняттям «свободи». В якому вимірі Україна й досі залишається невільною?

(22 бали)

2. Складіть рекламу (можна жартівливу) побутової техніки (мікрохвильова піч, кухонний комбайн, холодильник).

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

11 клас

1. У поемі «*І мертвим, і живим, і ненарожденним...*» Тарас Шевченко написав: «*І ми не ми, і я не я*». Поміркуйте над цими словами. Який зміст у них закладено? Що вони означають для Вас?

Завдання: напишіть твір-роздум на тему «*І ми не ми, і я не я*», у якому дайте відповідь на запитання: що заважає українцям об'єднатися? Які чинники національної дезінтеграції існують у сучасному суспільстві? Яку природу мають ці чинники: інформаційну, етнічну, мовну, політичну тощо? Подумайте також над тим, що могло б сприяти духовній інтеграції українців? Чи може цю функцію виконувати література, культура?

(22 бали)

2. Складіть рекламу (можна жартівливу) побутової техніки (кавоварки, електричного чайника, хлібопічки, електропраски тощо).

(8 балів)

Загальна кількість балів 30

ВАРІАНТ 7

5 клас

Напишіть казково-пейзажний твір-замальовку «*Про що я хотіла(в) б(и) попросити Тараса Шевченка?*», використовуючи всі види речень за метою висловлювання.

(24 бали)

6 клас

Напишіть твір-мініатюру (обсяг: 1-1,5 сторінки) «*Хоч я Тарасові у праправнуки годжуся, та, як у світі цьому жить, в Шевченка вчуся*», використовуючи лексичні та фразеологічні словосполучення.

(24 бали)

7 клас

Напишіть твір «*Відтворення героїчної і трагічної історії України в народних піснях і думках*», використавши як епіграф запропоновані нижче слова Тараса Шевченка:

*Було колись в Україні —
Ревіли гармати;
Було колись — запорожці
Вміли панувати.*

(24 бали)

8 клас

Напишіть твір-акварель* *«Стоїть явір над водою...»*, використовуючи однорідні члени речення.

***Акварель** (фр. aquarelle, від лат. aqua – вода) – короткі, фрагментовані літературні твори (шкіц, образок, етюд), асоційовані з малярством, коли безпосереднє враження передається в тонких пластично-зорових образах. До цього прийому зверталися як прозаїки («На камені», «Гірські акварелі» М. Коцюбинського та ін.), так і поети (М. Семенко).

(24 бали)

9 клас

Складіть оповідання *«Дитяча дружба Тараса і Оксани»*, побудова якого відповідає схемі: розповідь → пейзаж → розповідь → портрет → розповідь.

(24 бали)

10 клас

Сумління людське, виявляється, схоже на вулик, його теж можна розтривожити. У формі твору висловіть свої міркування.

(24 бали)

11 клас

У формі твору спростуйте або аргументуйте вислів Г. Білоуса *«До Шевченка не варто їхати з порожньою душею»*.

Запишіть свої міркування з посиланнями на прочитані вами художні твори Великого Кобзаря. У тексті використайте складні речення з різними видами зв'язку.

(24 бали)

ВАРІАНТ 8

5 клас

Напишіть невеличку казку *«Чарівний світ природи малого Тараса»*, використовуючи лексичні та фразеологічні словосполучення.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

(24 бали)

6 клас

Напишіть твір «Дитинство Тараса у його творах».

У тексті обов'язково використайте узагальнювальне слово, однорідні підмети, однорідні присудки, односкладне непоширене речення.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

(24 бали)

7 клас

Напишіть твір «*І живий ще Дніпро, хоч потоплені наші пороги. Наша дума жива, і у Канів ведуть всі дороги*» (І. Коваленко).

У тексті обов'язково використайте однорідні підмети, однорідні присудки, неозначено-особові займенники, частки.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-3 сторінки.

(24 бали)

8 клас

У формі твору розкрийте питання:

Ким Т. Шевченко є для сучасності і для тебе зокрема? Чи він просто поет? Чи пророк, який через стільки років відкриває для нас нові горизонти?

Доберіть заголовок до твору.

У тексті обов'язково використайте прості і складені присудки, прикладки, відокремлені означення.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-2,5 сторінки.

(24 бали)

9 клас

У формі твору розкрийте питання «*Чому, на вашу думку, з усіх біблійних афоризмів Т. Шевченко вибрав і записав у «Щоденнику» вислів: «Віра без діл мертва»?* Запишіть свої міркування з посиланнями на прочитані вами художні твори Великого Кобзаря. У тексті використайте складні речення з різними видами зв'язку.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-3 сторінки.

(24 бали)

10 клас

Т. Шевченко (повість «Музикант»): «*Істинно прекрасне і піднесенодуховне не потребують ремісницьких «золочених» і навіть золотих прикрас*» (з рос.). Чи дотримувався Шевченко цього принципу у власній поетичній практиці? У формі твору висловіть свої міркування, підтвердивши їх аналізом конкретних творів із «Кобзаря».

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 сторінки.

(24 бали)

11 клас

Уявіть, що Тарас Шевченко – видатний культурний і громадсько-політичний діяч нашого часу, бере активну участь у формуванні політики нинішньої України.

Завдання: напишіть можливий виступ Тараса Шевченка у Верховній Раді України. Тему виступу (наприклад: «Збереження культурної спадщини», «Мовна політика», «Євроінтеграція України», «Знищення автентичної хати заможного чумака») оберіть самостійно і зазначте перед текстом промови.

У виступі обов'язково використайте:

- риторичні оклики;
- приклад метонімії або синекдохи;
- порівняльні звороти;
- вставлені синтаксичні конструкції;
- старослов'янізми;
- хоча б один ваш неологізм;
- поширені звертання.

Орієнтовний обсяг роботи: 4-4,5 сторінки.

(24 бали)

ВАРІАНТ 9

5 клас

Уявіть себе допитливим Тарасиком, який іде туди, де *«небо впирається в землю»*.

Завдання. Складіть казку, у якій викладіть своє бачення про подорож малого Тараса.

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два фразеологізми (підкресліть їх).
2. Два однорідні присудки (підкресліть їх).
3. Два речення з одного слова (підкресліть їх).
4. Діалог (4 репліки).

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(28 балів)

6 клас

Сидить малий Тарасик на могилі, що стереже спокій славних козаків. Згадалися розповіді діда про батьків наших славних, орлів-запорожців, гайдамаків Максима Залізняка, Івана Гонту, про славне героїчне минуле...

Завдання. У формі твору дайте відповіді на питання:

1. Кого можна вважати справжнім героєм?
2. Які риси йому притаманні?

Розкажіть про це Тарасикові.

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два прислів'я (підкресліть їх).
2. Два запозичені слова (підкресліть їх).
3. Два однорідні члени (підкресліть їх).
4. Цитату з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-2,5 сторінки.

(28 балів)

7 клас

Завдання. Напишіть твір-пораду дівчині-героїні балади Т. Г. Шевченка «Тополя».

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два дієслова-синоніми (підкресліть їх).
2. Два крилаті вислови, до складу яких входять дієслова (підкресліть їх).
3. Два вставні слова (підкресліть їх).
4. Цитату з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-2,5 сторінки.

(28 балів)

8 клас

У кожної нації є свої герої, які підносять її перед очима світу.

Завдання. У творі-роздумі дайте відповідь на питання, кого Ви вважаєте гордістю української нації?

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два порядкові числівники (підкресліть їх).
2. Одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами умовного способу (підкресліть його).
3. Два антоніми (підкресліть їх).
4. Дві цитати видатних українців.

Орієнтовний обсяг: 2,5-3 сторінки.

(28 балів)

9 клас

Нині Україна самостверджується для себе і для світу, під знаком Т. Шевченка наш народ повертає собі національну самосвідомість і гідність, хоче, як сказав Янка Купала, «людьми бути».

Шевченків ідеал – Україна великої сім'ї, «вольної, нової», Україна без зла.

Завдання. Напишіть твір на тему «Україна без зла», використовуючи в ньому приклади із суспільно-політичного життя.

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два складнопідрядні речення (підкресліть їх).
2. Два речення із вставними словами (підкресліть їх).
3. Два неоднорідні означення (підкресліть їх).
4. Дві цитати з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг: 3 сторінки.

(28 балів)

10 клас

Для Тараса Шевченка рідна мова була чимось значно більшим, аніж засобом спілкування. Українська мова була для письменника втіленням особливого внутрішнього світу та неповторної, самобутньої національної ідентичності.

Завдання. Напишіть твір-роздум «Оберіг нації», пояснивши, чому ж на сторожі свого народу Поет поставив Слово? За основу своїх міркувань візьміть такі рядки:

Возвеличу

Малих отих рабів німих!

Я на сторожі коло їх

Поставлю слово.

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Два невідокремлювані дієприкметникові звороти (підкресліть їх).
2. Порівняльний зворот (підкресліть його).
3. Два неоднорідні означення (підкресліть їх).
4. Дві цитати з творів Тараса Шевченка про роль рідної мови в житті народу.

Орієнтовний обсяг: 4 сторінки.

(28 балів)

11 клас

Професор Григорій Клочек, знаний літературознавець і номінант у 2014 р. на здобуття Національної премії України імені Т. Г. Шевченка, зауважив:

«Роль національної еліти в становленні нації і держави величезна. Можна говорити – визначальна. Еліта – це найкращі люди нації, її мозок і воля. Еліта виконує в «тілі» нації найголовніші життєзабезпечувальні функції. Вона оцінює сучасне, накреслює перспективи на майбутній розвиток, виробляє суспільні ідеали, посилає в народ певні вольові імпульси, які матеріалізуються у цілеспрямовані діяння тисяч і мільйонів громадян».

Завдання. Напишіть свої міркування про еліту часів Тараса Шевченка і сучасну українську еліту. Заголовком для творчої роботи оберіть поетичні рядки Т. Шевченка, що найкраще відобразатимуть зміст роздуму.

Вимоги до творчої роботи.

Уведіть у текст:

1. Складне речення з різними видами зв'язку (підкресліть його).
2. Складнопідрядне речення з підрядним допустовим (підкресліть його).
3. Оксюморон, порівняння (підкресліть їх).
4. Дві цитати з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг: 4 сторінки.

(28 балів)

ВАРІАНТ 10

5 клас

Михайло Чалий писав: *«Мабуть, нелюбов до Тараса злої мачухи, яка постійно гнала його геть, прискорила його вступ у школу до парафіяльного дячка, в «попихачі». Сироту хотіли збути з рук хоч би що там... Дячок часто морив його голодом. Сліпа Тарасова сестра сховає, було, за обідом кусень хліба і покладе на умовлене місце в саду. Вибравши вільну хвилину, хлопчик поза огорожею пробирався у сад і, схопивши хліб, тікав у школу, боячись потрапити на очі лютій мачусі».*

I. Напишіть твір-розповідь на тему: «Гірке дитинство Тараса».

II. Уведіть у текст:

- два слова з апострофом,
- один фразеологізм,
- одне спонукальне речення,
- одне речення з однорідними членами,
- одне звертання,
- діалог (2-3 репліки).

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(30 балів)

6 клас

Михайло Чалий писав: *«Мабуть, нелюбов до Тараса злої мачухи, яка постійно гнала його геть, прискорила його вступ у школу до парафіяльного дячка, в «попихачі». Сироту хотіли збути з рук хоч би що там... Дячок часто морив його голодом. Сліпа Тарасова сестра сховає, було, за обідом кусень хліба і покладе на умовлене місце в саду. Вибравши вільну хвилину, хлопчик поза огорожею пробирався у сад і, схопивши хліб, тікав у школу, боячись потрапити на очі лютій мачусі».*

I. Напишіть твір, пов'язаний із біографією Кобзаря. Заголовком до твору оберіть Шевченкові рядки, що найкраще відобразатимуть зміст роботи.

II. Уведіть у текст:

- два синоніми,

- два іменники в кличному відмінку,
- одне речення з однорідними членами,
- два вставні слова,
- одну персоніфікацію,
- одну цитату з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(30 балів)

7 клас

I. У формі твору-роздуму дайте відповідь на питання: «*Чи актуальні твори Тараса Шевченка в наш час?*».

II. Уведіть у текст:

- два числівники (запишіть літерами),
- один фразеологізм,
- два запозичені слова,
- два вставні слова,
- одне речення з однорідними членами, при яких є узагальнювальне слово,
- одну цитату з творів Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

(30 балів)

8 клас

Уявіть себе трипільцем, який потрапив у сучасну Україну. Що його здивувало б найбільше, а що було б, на вашу думку, знайомим?

I. Напишіть твір з елементами фантастики на тему: «*Родом із Трипілья*».

II. Уведіть у текст:

- два складені числівники (запишіть літерами),
- два історизми,
- два омоніми,
- два дієприслівникові звороти,
- два епітети,
- дві цитати відомих письменників.

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5-3 сторінки.

(30 балів)

9 клас

Богдан Тихолоз, український літературознавець підкреслює: «*Здається, – сьогодні Шевченко нарешті повернувся. Утім, він нікуди й не йшов. Це швидше ми повертаємося до нього – як до себе*».

I. Напишіть твір-роздум, висловивши власну позицію щодо міркувань літературознавця.

II. Уведіть у текст:

- два антоніми,
  - два фразеологізми,
  - два речення із вставними словами,
  - два складносурядні речення,
  - два речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами наказового способу,
  - дві цитати з творів Тараса Шевченка або інших письменників.
- Орієнтовний обсяг роботи: 3 сторінки.

(30 балів)

10 клас

Знав би Тарас, що й через двісті років він стане тим символічним образом, що об'єднує українців від заходу до сходу і з півночі на південь, надаючи їм сили вкотре виборювати право на окрему, суверенну державу з її національними цінностями – волею, демократією, мовою.

I. У формі публіцистичної статті дайте відповідь на питання: *«Як мистецька спадщина наших пращурів може впливати на розвиток сучасної суспільної думки в Україні?»*.

Заголовком до твору оберіть Шевченкові рядки, що найкраще відображатимуть зміст роботи.

II. Уведіть у текст:

- два неологізми,
  - два риторичні запитання,
  - усі види речень за емоційним забарвленням,
  - речення з відокремленими членами,
  - складнопідрядне речення з обставинними підрядними частинами місця й часу,
  - дві цитати з творів Тараса Шевченка або інших письменників.
- Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(30 балів)

11 клас

Письменник Михайло Рошко у своїй статті «Справжній патріотизм – що воно таке?» пише:

«Спочатку уточнимо – а що воно таке – патріотизм? Кого можна вважати справжнім патріотом? Безперечно, патріот – це той, хто любить свою країну. Але що таке «країна»? Це територія (ландшафти, клімат), це населення, це мова, це минуле, тобто історія, це сьогоденні досягнення і проблеми, це можливі перспективи...

Тільки чи можна любити країну, не вміючи любити саме тих її громадян, котрих бачиш майже щодня: членів своєї сім'ї, сусідів, колег, земляків? Є

«патріоти», котрі кричать про свій патріотизм, а людей навколо – своїх же, українців, ненавидять і підставляють... Є ті, що кричать про свою любов до України, а свої професійні обов'язки виконують абияк... Та ще й дозволяють собі критикувати справжніх роботяг, які за працею не завжди мають час збиратися на різні мітинги і кричати про свою любов до країни...

А мені здається, що ...»

I. У формі твору-роздуму висловіть власну позицію щодо справжнього патріотизму.

II. Уведіть у текст:

- два синоніми та два антоніми,
- дві прикладки,
- складнопідрядне речення з обставинними підрядними частинами місця й часу,
- два безсполучникові речення,
- одне речення з непрямым додатком,
- дві цитати.

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(30 балів)

ВАРІАНТ 11

5 клас

В одній зі своїх поезій Т. Шевченко пише:

*Не завидуй багатому,
Багатий не знає
Ні приязні, ні любові –
Він все те наймає.*

I. Напишіть казку-притчу «*Не заздри багатому...*».

II. Уведіть у текст:

- а) два фразеологізми;
- б) два однорідні присудки;
- в) два речення, які складаються з одного слова;
- г) діалог (4 репліки).

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | **г**

Обсяг: 1,5 сторінки.

(28 балів)

6 клас

Козаки-запорожці – волелюбний народ; пам'ять про них навіки залишиться в літописах і фольклорі. Це були представники різних верств населення, які не тільки відстоювали власні інтереси, а й дбали про самобутність української держави, збереження її мови та культури.

I. Напишіть твір-казку, даючи відповідь на питання: «*Як запорожці могли б допомогти нинішній Україні?*».

II. Уведіть у текст:

- а)** два застарілі слова;
- б)** два однорідні члени;
- в)** два прислів'я;
- г)** одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Обсяг: 2,5 сторінки.

(28 балів)

7 клас

I. Напишіть твір-розповідь «*Заповіді Тараса Шевченка українському народові у вірші «Заповіт»: як ми їх виконуємо?*». Висловіть власне розуміння Шевченкового вірша.

II. Уведіть у текст:

- а)** два прикметники-синоніми;
- б)** два вставні слова;
- в)** один крилатий вислів, до складу якого входить дієслово;
- г)** одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Обсяг: 2,5 сторінки.

(28 балів)

8 клас

I. Продумайте і напишіть текст буктрейлера до улюбленої книги.

(Буктрейлер – з англійської book – це книга, trailer – тягач, причіп, призначений для перевезення вантажів. Дослівний переклад: тягнути книгу на причепі. А простіше кажучи, буктрейлер – це короткий відеоролик за мотивами книги. Основне його завдання – яскраво й образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання).

II. Уведіть у текст:

- а) два порядкові числівники;
- б) два слова-антоніми;
- в) одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами умовного способу;
- г) одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Обсяг: 3 сторінки.

(28 балів)

9 клас

I. Напишіть твір на тему: *«Актуальність Шевченкового заклику «Обніміться ж, брати мої. Молю вас, благаю!»».*

II. Уведіть у текст:

- а) два складнопідрядні речення;
- б) два речення із вставними словами;
- в) два неоднорідні означення;
- г) дві цитати.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Обсяг: 3,5 сторінки.

(28 балів)

10 клас

Оксана Забужко пише: *«... саме в лоні Шевченкового міфу відбулося зародження того, що можемо з повним правом визначити як українську національну ідею».*

I. Як ви розумієте слова Оксани Забужко? Висловіть власні міркування у формі публіцистичної статті.

II. Уведіть у текст:

- а) складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним;
- б) одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами наказового способу;
- в) два неоднорідні означення;
- г) дві цитати.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г**.

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | Г

Обсяг: 4 сторінки.

(28 балів)

11 клас

Відома українська письменниця Ліна Костенко зауважує: *«А ви думали, що Україна так просто. Україна — це супер. Україна — це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартом. В умовах сучасного світу їй немає ціни».*

I. У формі твору-роздуму висловіть власне бачення майбутнього України, опираючись на факти з її минулого або сучасного.

II. Уведіть у текст:

- а)** складне речення з різними видами зв'язку;
- б)** два безособові речення;
- в)** оксиморон, порівняння;
- г)** дві цитати.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г.**

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | Г

Обсяг: 4 сторінки.

(28 балів)

ВАРІАНТ 12

5 клас

Він був мрійником від дитинства. Перша мрія малого Тараса була фантастичною...

I. За поданим початком напишіть твір-розповідь на тему: *«Мрії малого Тараса».*

II. Уведіть у текст:

- а)** два слова з апострофом,
- б)** один фразеологізм,
- в)** одне спонукальне речення,
- г)** два дієслова з не,
- г)** одне звертання,
- д)** діалог (2-3 репліки).

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, д.**

Наприклад.

Люблю тебе, моя ти пісне, тобі я дякую за все. | Г

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(30 балів)

6 клас

I. Напишіть есе¹ на тему «Тарас Шевченко — це вічний вогонь, що ніколи не згасне в серцях українців».

II. Уведіть у текст:

- а) дві метафори,
- б) один фразеологізм,
- в) два запозичені слова,
- г) два вставні слова,
- г) одне речення з однорідними членами, при яких є узагальнювальне слово,
- д) одну цитату з творів Тараса Шевченка.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, ґ, д**.

Наприклад.

Дід Кирило, мабуть, забув про спочинок. | 2

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

¹Есе (від франц. *essai* – спроба, проба, нарис) – це короткий нарис, що відзначається невимушеністю форми й містить особисті роздуми письменника, що не претендують на вичерпне розкриття теми. Головну роль в есе відіграє не відтворення факту, а відображення вражень, роздумів, асоціацій. Стиль есе вирізняється образністю, афористичністю, близькістю до розмовної мови.

(30 балів)

7 клас

Турецький поет Назим Хікмет писав: «Є поети одного міста, одного села, одного народу. Але є поети всіх міст, всіх сіл, всіх народів. Шевченко саме такий поет...».

I. Напишіть есе¹, узявши за основу слова Назима Хікмета.

II. Уведіть у текст:

- а) два історизми,
- б) два однорідні підмети,
- в) одне називне речення,
- г) два вставні слова,
- г) два звертання,
- д) одну цитату з творів Тараса Шевченка.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, ґ, д**.

Наприклад.

Дід Кирило, мабуть, забув про спочинок. | 2

Орієнтовний обсяг роботи: 2 сторінки.

¹Есе (від франц. *essai* – спроба, проба, нарис) – це короткий нарис, що відзначається невимушеністю форми й містить особисті роздуми письменника, що не претендують на вичерпне розкриття теми. Головну роль в есе відіграє не відтворення факту, а відображення вражень, роздумів, асоціацій. Стиль есе вирізняється образністю, афористичністю, близькістю до розмовної мови.

(30 балів)

8 клас

Славетний сербський драматург Броніслав Нушич писав: *«Шевченко не поет, а голос душі українського народу, його крик, сльоза і глибоке зітхання, стогін і разом із тим поклик гніву того народу»*.

I. Напишіть твір, висловивши власну позицію щодо міркувань драматурга.

II. Уведіть у текст:

- а)** два іменники в кличному відмінку,
- б)** дієслова різних способів,
- в)** два дієприкметникові звороти,
- г)** два однорідні присудки,
- ґ)** два епітети,
- д)** дві цитати відомих письменників.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, ґ, д**.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...». | **д**

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5 сторінки.

(30 балів)

9 клас

I. Напишіть твір-роздум, висловивши власну позицію щодо актуальності творів Кобзаря для сучасної молоді.

II. Уведіть у текст:

- а)** два антоніми,
- б)** два фразеологізми,
- в)** два речення зі вставними словами,
- г)** два складносурядні речення,
- ґ)** два речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами наказового способу,
- д)** дві цитати із творів Тараса Шевченка або інших письменників.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, ґ, д**.

Наприклад.

Дід Кирило, мабуть, забув про спочинок. | **в**

Орієнтовний обсяг роботи: 3 сторінки.

(30 балів)

10 клас

Євген Сверстюк писав: *«До загадки Шевченка я підходив ще з раних років. Кожного разу бачив у ньому щось інше. Він не однозначний, цей, як сказав хтось із сучасників, «діамант у кожусі». Але якась грань його заманює раз у раз. До неї підходять різні люди й бачать у ній чи то своє відображення, чи то якийсь невідомий берег».*

I. У формі есе висловіть свою думку щодо впливу творчості Т. Шевченка на свідомість українського народу.

II. Уведіть у текст:

- а)** два неологізми,
- б)** два риторичні запитання,
- в)** усі види речень за емоційним забарвленням,
- г)** два речення з відокремленими членами,
- г)** складнопідрядне речення з обставинною підрядною частиною місця,
- д)** дві цитати з творів Тараса Шевченка або інших письменників.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, г, д**.

Наприклад.

Не дивися так привітно, яблуневоцвітно. | **а**

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(30 балів)

11 клас

Олесь Гончар стверджував: *«Муза Шевченкова в кріпацькій одежі, волаючи до людського сумління, до почуття справедливості, вона вперше введе в літературу натовпи отих безмірно покривджених людей, що населяють «Кобзар», усіх отих вдів, сиріт, таврованих варнаків, покриток, отих занпащених кріпацьких мадонн, що їх поет малює прекрасними навіть у їхньому горі, малює мовби пензлем великих майстрів Відродження».*

I. Поміркуйте над цими словами Олесь Гончара, свої роздуми щодо майстерності Т. Шевченка в змалюванні українського народу та його трагічного минулого викладіть у формі твору. Епіграфом оберіть влучні поетичні рядки Кобзаря.

II. Уведіть у текст:

- а)** два синоніми та два антоніми,
- б)** дві прикладки,
- в)** складнопідрядне речення з допустовою підрядною частиною,
- г)** два неповні речення,
- г)** одне речення з непрямым додатком,
- д)** дві цитати.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: **а** або **б, в, г, г, д**.

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...». | **д**

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(30 балів)

ВАРІАНТ 13

5 клас

I. За поданим початком складіть фантастичний твір, придумавши назву.

Любив Тарасик так заховатися десь у бур'яні чи в калині, задивитися на небо і мріяти, мріяти...

II. Уведіть у текст:

- а) два звертання;
- б) два речення з однорідними присудками;
- в) два речення, які складаються з одного слова;
- г) діалог (5 реплік).

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Тече вода в синє море, та не витікає. | **б**

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(28 балів)

6 клас

I. Прочитайте текст.

Маринка їхала в тролейбусі. Позаду сидів її однокласник Славко та його брат Джоні, що прилетів зі своїм татом з далекої Америки на гостину до родичів. Джоні побував у місті Каневі, де живе татова тітка, і ділився цікавими враженнями від побаченого.

– Ми й на могилі Тараса Шевченка побували! – захоплено розповідав малий американець.

– А це хто? – ніби мимоволі запитав Славко. – Також один із наших родичів?

– Як?! Ти не знаєш, хто такий Шевченко?! – аж підстрибнув від подиву Джоні.

Маринка, що сиділа поряд, відчула, як паленіє її обличчя: їй було нестерпно совісно за однокласника.

II. Напишіть твір, беручи за основу поданий текст. Доберіть заголовок.

III. Уведіть у текст:

- а) два запозичені слова;
- б) діалог (8 реплік);
- в) два речення з однорідними членами;
- г) одне спонукальне речення.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Поспішайте творити добро. | г

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5 сторінки.

(28 балів)

7 клас

I. Напишіть творчу роботу в художньому стилі «Уроки життя від Великого Кобзаря»

II. Уведіть у текст:

- а) два прикметники-синоніми;
- б) два вставні слова;
- в) два речення з однорідними підметами;
- г) речення, у якому дієслово виконує синтаксичну роль підмета.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Чекати – найважча робота. | г

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5 сторінки.

(28 балів)

8 клас

I. Уявіть, що ви екскурсовод і маєте розповісти, як Черкащина вшановує пам'ять Тараса Григоровича Шевченка. Складіть і запишіть у формі розповіді текст уявної екскурсії «Шевченко й Черкащина»

II. Уведіть у текст:

- а) два порядкові числівники;
- б) два фразеологізми;
- в) два односкладні речення;
- г) одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Орієнтовний обсяг роботи: 3 сторінки.

(28 балів)

9 клас

«Патріотизм нашого поета (Т. Шевченка), – писав Іван Франко, – ...основується свідомо та твердо на любові до всіх людей, на бажанні загальнолюдського братерства, на прихильності до всіх пригноблених і покривджених, між котрими перша і найближча серцю поета його рідна Україна».

I. Напишіть твір-роздум, беручи за основу слова Івана Франка. Доберіть заголовок.

II. Уведіть у текст:

- а) два речення з відокремленими додатками;
- б) два неповні речення;
- в) одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами наказового способу;
- г) складні речення із підрядним і сурядним зв'язком.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Ягід навколо, особливо дикої малини, була сила-силенна. | а

Орієнтовний обсяг роботи: 3,5 сторінки.

(28 балів)

10 клас

Олександр Шарварок писав:

«Який же він – Тарас Григорович Шевченко?

Унормований хрестоматіями та літературознавцями? Виписаний, вигаданий письменниками, художниками? Сконструйований екзаменаційними творами? Вознесений агітацією та пропагандою? Розкритий для вчинку в нашому часі? Схований у серці для молитви?... Єдині істина і правда – він? Чи, може, він – багато істин і правд? Жодна з однозначної категоричної відповіді не заслуговує на узагальнення, та будь-яке свідчення душі має неперебутню історичну вартість. Проте...»

I. Як продовження думки автора, висловіть власні міркування у формі публіцистичної статті.

II. Уведіть у текст:

- а) два односкладні речення;
- б) складнопідрядне речення з допустовою підрядною частиною;
- в) оксиморон, порівняння;
- г) два-три приклади з художніх текстів Кобзаря, які б засвідчили універсальну велич його слова.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(28 балів)

11 клас

Український письменник Микола Шудря писав: *«Шевченкова поезія – це не просто заримовані речення, це – динаміт, закладений у думку; він вибухає щоразу, коли запалюють бікфордів шнур порозуміння і прихильності, коли розпізнають істину не тільки у змісті, а й між словами. Жодний бойовий набій не спроможний пробити зашкарубле серце; жодна важка артилерія не здатна перетворити всесвіт на румовище, а поетові під силу «насталити обух», роздмухати полум'я Холодного Яру, розтроцити кайдани закутого краю».*

I. Напишіть есе на тему: *«Шевченкова поезія – це динаміт, закладений у думку».*

II. Уведіть у текст:

- а) просте речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами наказового способу;
- б) складнопідрядне речення з допустовою підрядною частиною;
- в) метонімію, персоніфікацію;
- г) два приклади з художніх текстів Кобзаря, які б засвідчили універсальну велич його слова.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(28 балів)

ВАРІАНТ 14

5 клас

I. Письмово розкрийте зміст прислів'я «Тарасові слова – то правда жива».

II. Уведіть у текст:

- а) два слова – антоніми;
- б) два спільнокореневих слова;
- в) спонукальне речення;
- г) одну цитату з творів Тараса Шевченка.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | Г

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(28 балів)

6 клас

I. Уявіть, що ви можете мандрувати в часі. Якби ви зустрілися із малим Тарасом, то про що б попросили його розповісти? Напишіть твір-розповідь.

II. Уведіть у текст:

- а) два іменники в кличному відмінку;
- б) два історизми;
- в) два однорідні додатки;
- г) діалог (5 реплік).

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Земля молодіє від рясту, від сонця, від цвіту. | В

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5 сторінки.

(28 балів)

7 клас

I. Уявіть, що ви маєте змогу поспілкуватися із Тарасом Шевченком. Розкажіть йому про сьогодення нашої країни.

II. Уведіть у текст:

- а) два складені числівники (записати словами);
- б) діалог (4 репліки);

- в) речення з однорідними членами, при яких є узагальнювальне слово;
- г) одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | Г

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5 сторінки.

(28 балів)

8 клас

І. Придумайте історію, у якій розкрийте значення прислів'я «Хто Шевченка прочитав, той багатий серцем став».

ІІ. Уведіть у текст:

- а) два фразеологізми;
- б) два дієслова з *не*;
- в) два складені числівники (записати словами);
- г) речення зі зворотним порядком слів.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Віє вітер з поля на долину, над водою гне з вербою червону калину, на калині одиноке гніздечко гоїдає. | Г

Орієнтовний обсяг роботи: 3 сторінки.

(28 балів)

9 клас

І. Уявіть себе ведучим телепередачі. Напишіть есе, обравши тему уявного спілкування з Тарасом Шевченком.

ІІ. Уведіть у текст:

- а) два неологізми;
- б) одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами в наказовому способі;
- в) два речення з поширеними звертаннями;
- г) одну цитату.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | Г

Орієнтовний обсяг роботи: 3,5 сторінки.

(28 балів)

10 клас

I. Яким чином долі Тараса Шевченка стосуються рядки Ліни Костенко «Правдивій пісні передзвін кайданів – то тільки звичний акомпанемент»? Дайте розгорнуту відповідь на запитання. Стиль висловлювання оберіть самостійно.

II. Уведіть у текст:

- а) неологізми (не менше 2);
- б) усі види відокремлених членів речення;
- в) складносурядне й безсполучникове речення;
- г) речення із прямою мовою.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

I. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями...» | г

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(28 балів)

11 клас

У своєму прощальному слові на похороні Тараса Шевченка П. Куліш сказав: «Немає в нас ні одного достойного проректи рідне українське слово над домовиною Шевченка: уся сила і вся краса нашої мови тільки йому одному відкрилася».

I. Поміркуйте над думками П. Куліша та висловіть власну позицію, самостійно обравши тип і стиль висловлювання.

II. Уведіть у текст:

- а) два-три риторичні звертання;
- б) відокремлені додатки;
- в) одне речення з однорідними присудками, вираженими дієсловами в наказовому способі;
- г) складне речення з різними видами зв'язку.

Напроти кожного з уведених у текст елементів зробіть позначку на полі: а або б, в, г.

Наприклад.

Там, замість житечка, в теплес літечко терен зацвів. | б

Орієнтовний обсяг роботи: 4 сторінки.

(28 балів)

4.2. Завдання всеукраїнського етапу

ВАРІАНТ 1

5 клас

Для українців стала крилатою фраза «Тарасів «Кобзар» – народу великий дар». Поміркуйте, чому невеличка поетична збірка Тараса Шевченка вважається народним скарбом, який не втрачає своєї актуальності ось уже півтора століття.

Завдання: складіть невеличкий текст розповідного характеру на тему «Тарасів «Кобзар» – народу великий дар» (1-1,5 сторінки). У роботі зазначте, чи погоджуєтеся Ви з народним прислів'ям. Чи є Тарасів «Кобзар» скарбом особисто для Вас?

У тексті використовуйте однорідні підмети, однорідні присудки, окличні речення, речення з одного слова.

(28 балів)

6 клас

Чи відома Вам така фраза: «Хто Шевченка прочитав, той багатий серцем став»? Що вона означає? Чому Шевченкова поезія робить наші серця багатшими? У чому полягає особлива привабливість і значущість цих віршів?

Завдання: складіть текст-розповідь на тему «Хто Шевченка прочитав, той багатий серцем став». У тексті наведіть приклад із власного життя, який би підтверджував цю ідею, а також обов'язково використовуйте присвійні прикметники, однорідні додатки, неозначено-особові займенники.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

(28 балів)

7 клас

Існує така народна мудрість: «Шевченко дужий був не силою, а словом мудрим». Поміркуйте, в чому полягає Шевченкова мудрість? До чого вона закликає? Які цінності утверджує?

Завдання: складіть діалог (із другом), у якому подискутуйте про унікальність Шевченкової мудрості. Спробуйте довести другові, що твори Тараса Шевченка й досі актуальні, бо в них сховано величезний народний скарб — тисячолітню мудрість, закарбовану у слові. Підкріплюйте власну позицію цитатами із творів українського класика (не менше 3).

У діалозі використовуйте однорідні означення, поширені звертання, складні дієслівні присудки.

Орієнтовний обсяг роботи: 2 сторінки.

(28 балів)

8 клас

Максим Рильський так охарактеризував творчість українського Кобзаря: «Народ Шевченка не забуває і ніколи не забуде. Поет живе в серцях свого народу».

Поміркуйте, чому творчість Тараса Шевченка стала актуальною в різні часи і для різних поколінь.

Завдання: напишіть твір-роздум на тему *«Народ Шевченка не забуває і ніколи не забуде»*. У роботі наведіть приклади з творів Т. Шевченка (не менше 3), в яких, на Вашу думку, розкрито вічну актуальність Кобзаря для кожної нової епохи. У тексті використайте однорідні підмети, однорідні присудки, узагальнено-особові речення, частки.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-2,5 сторінки.

(28 балів)

9 клас

Іван Франко так охарактеризував творчість українського Кобзаря: *«Коли б мені прийшлося одним словом схарактеризувати поезію Шевченка, то я сказав би: се поезія бажання життя. Свобідного життя, всесторонній, нічим не опутаний розвій одиниці і цілої суспільності, цілого народу, – се ідеал Шевченка, котрому він був вірним ціле життя»*. Поміркуйте над цим влучним визначенням.

Завдання: напишіть твір-роздум на тему *«Творчість Тараса Шевченка — це поезія бажання життя»* (до 4 сторінок). У роботі наведіть цитати із творів Т. Шевченка.

У творі використайте відокремлені додатки, неповні речення, складнопідрядні речення з допустовими й наслідковими підрядними частинами.

(28 балів)

10 клас

Відомий російський поет і публіцист Микола Платонович Огарьов (1813–1877) так висловився про творчість Кобзаря: *«Україна прокинулася у Шевченкові... Шевченко, народний в Малоросії, із захопленням прийнятий, як свій, у російській літературі; він став і для нас рідний: так багато було спільного в наших стражданнях і так самотність кожного стає необхідною умовою загальної свободи»*. Поміркуйте над цими словами російського літератора.

Завдання: напишіть твір-роздум (3-4 сторінки) на тему *«Тарас Шевченко – наднаціональний поет»*, пояснивши, чому творчість Шевченка була високо поцінована в російській літературі. Чому теми, які порушував український поет, були близькі російському читачеві? У чому загальнолюдське значення Шевченкової творчості?

У роботі наведіть цитати з творів Т. Шевченка, які розкривають ідею загальнолюдського значення Шевченкової творчості (не менше 2). Використайте поширені звертання, складнопідрядні речення з підрядними допустовими частинами.

(28 балів)

11 клас

Відомий російський критик Микола Добролюбов (1836–1861) так висловився про унікальну своєрідність Шевченкової творчості: *«У Шевченка все коло його дум і співчуттів перебуває в цілковитій відповідності зі змістом і ладом народного життя. Він вийшов із народу, жив із народом і не тільки думкою, а й обставинами життя був із ним міцно і кровно зв'язаний».*

Завдання: напишіть твір-роздум (3-4 сторінки) на тему *«Тарас Шевченко – народний поет»*, пояснивши, в чому полягає народність Шевченка. Що означає бути співцем народу? Які зобов'язання така позиція ставить перед митцем? Яку відповідальність накладає?

У роботі наведіть цитати з творів Т. Шевченка, які розкривають ідею народності поета (не менше 3). Використайте риторичні запитання, складнопідрядні речення з підрядними наслідковими частинами, приклади оксиморону (оксюморону).

(28 балів)

Для учнів ЗПТО і коледжів

Як відомо, для Тараса Шевченка *«садок вишневий коло хати»* був символом духовності й моральної краси українського народу. Поміркуйте: а що є такими «садками» для українців XXI століття?

Завдання: напишіть твір-роздум *«Садок вишневий» сучасного молодого українця* (обсяг – 2-3 сторінки). Стиль твору – публіцистичний. Використайте складносурядні й безсполучникові речення, а також речення із прямою мовою.

(28 балів)

Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

Напишіть твір-роздум (обсяг – 2-3 сторінки) дискусійного характеру на тему: *«Чи потрібний українцям канонізований образ Тараса Шевченка?»*. Стиль твору – публіцистичний.

У роботі використайте риторичні звертання та відокремлені додатки, а також застарілі слова й неологізми. Застарілі слова й неологізми підкресліть.

(28 балів)

Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

Олесь Гончар так оцінив значення Шевченкової творчості: *«Тарас народився на українській землі, під українським небом, проте він належить до тих людей-світочів, що стають дорогими для всього людства і що в пошані всього людства знаходять своє безсмертя»*. Поміркуйте, чи погоджуєтеся Ви з цим твердженням.

Завдання: напишіть твір-роздум (до 4 сторінок) публіцистичного характеру на тему: *«Творчість Тараса Шевченка – світоч для всього людства»*.

У роботі використайте метафору, художнє перебільшення (гіперболу), синекдоху, градацію.

(28 балів)

**Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації
(негуманітарних спеціальностей)**

Напишіть статтю дискусійного характеру (до 4 сторінок) на тему «*Постать Тараса Шевченка в культурному просторі сучасної України*».

У тексті використайте риторичні звертання і запитання, складні речення із безсполучниковим зв'язком та речення, що містять цитати.

(28 балів)

**Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації
(негуманітарних спеціальностей)**

Ідея універсального художнього твору як ключова риса романтизму й романтичного світогляду була органічною і для Тараса Шевченка. Як відомо, ідеї «всеохоплюючого мистецтва» він зреалізував на практиці, явивши вершинні художні зразки в поезії.

Завдання: напишіть наукову статтю (обсяг – до 3 сторінок) про те, у яких творах і в який спосіб Тарас Шевченко синтезував різні види мистецтва. Запропонуйте власну назву для статті.

(28 балів)

Для курсантів військових училищ

Уявіть себе ведучим сучасної інформаційно-пізнавальної телепередачі. Оберіть тему для уявного спілкування з Тарасом Шевченком, свій вибір обґрунтуйте кількома реченнями.

Завдання: у формі діалогу запишіть уявне інтерв'ю з Кобзарем (обсяг – 2-3 сторінки). Придумайте до нього вступну частину та доберіть заголовки.

В інтерв'ю використайте приклади військової лексики.

(28 балів)

ВАРІАНТ 2

5 клас

Напишіть твір-мініатюру (обсяг: 0,5-1 сторінка) на тему «*Про що я хотів би попросити Тараса Шевченка?*».

У творі використайте такі однорідні члени речення: додатки, означення та присудки. Підкресліть їх.

(27 балів)

6 клас

Напишіть твір-мініатюру на таку тему: *«Хоч я Тарасові в праправнуки годжуся, та, як у світі цьому жить, в Шевченка вчуся»*.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінки.

(24 бали)

7 клас

Напишіть казку або притчу (на вибір) на основі відомостей про життя Тараса Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

У творчій роботі використовуйте пряму мову або діалог. Ускладніть речення поширеними звертаннями (не менше 2). Підкресліть їх.

(28 балів)

8 клас

Послуговуючись текстами відомих віршів і поем Тараса Шевченка, напишіть творчу роботу в публіцистичному стилі *«Уроки життя від Великого Кобзаря»*. Поміркуйте над тим, які уроки дає нам творчість українського генія, що ми можемо взяти для себе з його творів у XXI сторіччі.

У роботі використовуйте 2 фразеологізми. Ускладніть речення поширеними звертаннями (3); однорідними присудками, вираженими дієсловами в наказовому способі (3). Підкресліть фразеологізми, поширені звертання, однорідні присудки.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5-2 сторінки.

(28 балів)

9 клас

«Тараса Шевченка розуміємо настільки, наскільки розуміємо себе – свій час і Україну в ньому», – написав видатний літературознавець, академік Національної академії наук України Іван Дзюба, автор четвертого тому академічної *«Історії української літератури»* (2014 р.), присвяченого творчості Кобзаря. Сьогодні творчість геніального українського поета видається особливо актуальною, а вшанування 200-річчя від дня народження Кобзаря припало на початок нового життя в історії України та української держави.

Завдання. Висловіть своє розуміння творчості Шевченка в контексті сучасних подій в Україні. Міркування напишіть у публіцистичному стилі, проілюструвавши твір прикладами із *«Кобзаря»*.

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5-3 сторінки.

Використайте у творі-роздумі не менше 2 фразеологізмів. Ускладніть речення відокремленими прикладками (2), риторичними звертаннями й питаннями. Підкресліть прикладки, фразеологізми й риторичні фігури.

(28 балів)

10 клас

У повісті «Музикант» Тарас Шевченко писав: «Я страшенно люблю дивитися на щасливих людей, і, по-моєму, немає прекраснішого, немає чарівнішого видовища, як образ щасливої людини». Проте чи може людина відчувати щастя сьогодні — в умовах, коли твоя земля перетворилася на простір кровопролиття і жахливих утрат? Як зберегти себе, як не втратити відчуття любові до світу, коли поряд гинуть люди?

Завдання. У публіцистичному стилі напишіть твір-роздум «Чи можливе відчуття щастя в сьогоднішній Україні?».

Доберіть заголовки для твору.

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 сторінки.

Використайте прикладки, дієприкметникові та дієприслівникові звороти. Підкресліть прикладки і звороти.

(28 балів)

11 клас

Сьогодні Україна переживає одну з найжахливіших трагедій в історії новітнього часу – її Герої в умовах агресії з боку Росії змагаються за збереження державної цілісності та незалежності. У XXI сторіччі Україна стала об'єктом відвертого імперського зазіхання та цинічного нападу з боку сусідньої держави. Початок військової інтервенції припав на 2014 рік – рік 200-річчя від дня народження українського Кобзаря, який усупереч імперсько-колоніальній політиці царату утвердив Україну у слові.

Завдання. Напишіть ліричну сповідь у художньому стилі, відштовхуючись від рядків із поеми «Єретик» Тараса Шевченка:

*Господи, помилуй,
Спаси Ти нас, святая сило...
Не дай знуцатися лукавим...*

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5-4 сторінки.

У сповіді наведіть приклади з поетичних творів Т.Шевченка (не менше 2). Також використайте риторичні поширені звертання (3); речення, ускладнені порівняльними зворотами (2) та вставними словами (не менше 3). Підкресліть звертання, порівняльні звороти, вставні слова.

(29 балів)

Для учнів ЗПТО

Для Тараса Шевченка його рідна мова була чимось значно більшим, ніж просто засобом спілкування. Українська мова була втіленням особливого внутрішнього світу та неповторної, самобутньої національної ідентичності.

Завдання. У публіцистичному стилі напишіть твір-роздум «Оберіг нації», відштовхуючись від таких рядків поета:

*Возвеличу
Малих отих рабів німих!*

*Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.*

Чому ж на сторожі свого народу Поет поставив саме і лише Слово?

У творі наведіть інші цитати Т. Шевченка про роль рідної мови в житті народу, також використайте приклади, невідокремлювані дієприкметникові звороти, неоднорідні означення.

(28 балів)

Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

Професор Григорій Клочек, знаний літературознавець і номінант у 2014 р. на здобуття Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка, зауважив: *«Роль національної еліти в становленні нації і держави величезна. Можна говорити – визначальна. Еліта – це найкращі люди життєзабезпечувальні нації, її мозок і її воля. Еліта виконує в «тілі» нації найголовніші функції. Вона оцінює сучасне, накреслює перспективи на майбутній розвиток, виробляє суспільні ідеали, посиляє в народ певні вольові імпульси, які матеріалізуються у цілеспрямовані діяння тисяч і мільйонів громадян».*

Завдання. Напишіть свої міркування про еліту часів Тараса Шевченка і сучасну українську еліту в жанрі публіцистичної статті.

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 сторінки.

Заголовком для творчої роботи оберіть поетичні рядки Т. Шевченка, що найкраще відображатимуть зміст роздуму.

(24 бали)

Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

Уявіть себе науковим редактором, який готує до перевидання «Кобзар» Тараса Шевченка і прагне, щоби творчість українського поета читала сучасна молодь.

Завдання. Напишіть передмову до такого перевидання «Кобзаря» (обсяг — 4 стор.). Ця передмова має бути адресована передусім вашим одноліткам, сучасним молодим читачам, які прагнуть по-новому, не в дусі радянських штампів відкрити для себе творчість геніального поета.

Самостійно доберіть і запишіть заголовок до складеного тексту.

Стиль статті – публіцистичний або науково-популярний.

(24 бали)

Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації (негуманітарних спеціальностей)

Український письменник Олесь Гончар писав: *«Рідна мова й рідна історія – це ті головні компоненти, без яких повноцінне існування нації – неможливе. Ось чому тоталітарна система, глибоко антинародна своєю суттю, докладала стільки зусиль, щоб відібрати в нас мову, позбавити народ наш*

історичної пам'яті, бо лише той, хто безпам'ятний, хто без'язикий, хто втратив свою національну духовність і гідність, буде беззахисний перед імперською диктатурою».

Завдання. Напишіть твір-роздум у публіцистичному стилі (обсяг 3-4 сторінки) на таку тему: «*Чи відроджується сьогодні Україна?*».

У творі поміркуйте, чи можна вважати Революцію Гідності важливим етапом у відродженні нової України? Якою має постати Україна в результаті такої фундаментальної трансформації, а також і після війни, яка забрала і забирає життя тисяч українських Героїв?

У тексті використовуйте односкладні та складносурядні речення, дієприслівникові та дієприкметникові звороти.

(28 балів)

Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації (негуманітарних спеціальностей)

Поміркуйте над такими словами Дуайта Ейзенгауера про українського Кобзаря: «*Шевченко промовисто передав невмирущу рішучість людини боротися за волю та її незгасну віру у фінальну перемогу*».

Завдання. Напишіть твір-роздум (максимальний обсяг: 4 сторінки) із такою ж назвою, в якому наведіть аргументи, які підтверджували б думку американського президента.

У творі-роздумі використовуйте складні речення з різними видами синтаксичного зв'язку, складнопідрядні речення з підрядними допустовими та наслідковими, цитати із творів Т. Шевченка.

(28 балів)

Для курсантів військових училищ

«Нині Україна самостверджується для себе і для світу під знаком Шевченка, під знаком Шевченка наш народ повертає собі національну самосвідомість і гідність, хоче, як сказав Янка Купала, «людьми бути». А Шевченків ідеал – Україна великої сім'ї, «вольної, нової». Україна без зла», – зазначив видатний український літературознавець, академік НАН України Іван Дзюба.

Завдання. Напишіть есе на тему «Україна без зла», використовуючи в ньому приклади з суспільно-політичного життя та вивчених творів Кобзаря.

Орієнтовний обсяг роботи: 2,5-3 сторінки.

(26 балів)

ВАРІАНТ 3

5 клас

Напишіть твір-мініатюру на тему «Моє найбільше прохання до Тараса Шевченка...».

Орієнтовний обсяг роботи: 0,5-1 сторінка.

У творі використайте однорідні підмети, означення та обставини.

(27 балів)

6 клас

Пошанування пам'яті про українського Кобзаря – запорука формування української нації, яка дбає про своє минуле і своїх найвизначніших представників.

Складіть розповідь про те, як у вашій школі (гімназії, ліцеї) традиційно відзначають Шевченківські дні. Запропонуйте нові форми і прийоми пошанування творчості Т. Шевченка у вашому навчальному закладі.

У розповіді використовуйте епітети, порівняння, синоніми й омоніми. Підкресліть їх у тексті.

Орієнтовний обсяг роботи: 1,5 сторінка.

(28 балів)

7 клас

За поданим початком напишіть міні-твір (до 2 сторінок). Доберіть заголовки самостійно. Використовуйте цитати із творів Т. Г. Шевченка (не менше трьох).

В історії кожної літератури є твори, що мають магічний дар безсмертя. Саме до цих шедеврів належить поезія Великого Кобзаря, яка навчала його сучасників і сьогодні навчає нас...

(28 балів)

8 клас

Який із творів Т. Шевченка ви взяли б за життєвий дороговказ? Поясніть, у чому полягає світоглядна основа поезій Т. Шевченка. Наведіть приклади того, що ідеї, висловлені в «Кобзарі», мають понадчасову актуальність і загальнолюдське значення.

Висловіть власні погляди у формі твору (обсяг: 2-3 сторінки).

Уведіть у текст риторичне запитання та антитезу. Використайте не менше чотирьох цитат із обраних у якості прикладів творів Т. Шевченка. Підкресліть стилістичні фігури та цитати.

(30 балів)

9 клас

Під час заслання Тарас Шевченко вів щоденник під назвою «Журнал». Створіть щоденниковий запис від імені поета (1-2 сторінки) про один день із життя в неволі, використовуючи наявні зі шкільного курсу або вивчені самостійно відомості про життя українського митця.

Спробуйте також написати ще один щоденниковий запис, уявивши, що Тарас Шевченко – наш сучасник. Створіть щоденниковий запис від імені поета про важливу подію сьогодення (наприклад, Революція Гідності, День пам'яті загиблих під Крутами тощо).

У щоденниковому записі використайте односкладні речення, складносурядні та складнопідрядні речення. Підкресліть їх.

(27 балів)

10 клас

Сьогодні український народ переживає трагедію війни, коли силою зброї доводиться боронити свою землю від агресора.

Проте слово — також могутня зброя, здатна підносити людський дух і допомагати йому вистояти у найтяжчих умовах.

У публіцистичному стилі напишіть твір-роздум *«Героям українського війська – Шевченкове слово»*, у якому поміркуйте, чи може «Кобзар» Т. Шевченка допомогти представникам української армії вистояти у боротьбі з нападниками. Які твори Т. Шевченка ви б порадили українським воякам, щоб підтримувати бойовий дух? Прочитуйте їх у роботі.

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 сторінки.

У творі використайте прикладки, дієприкметникові та дієприслівникові звороти, складнопідрядні речення з підрядними допустовими й наслідковими. Підкресліть прикладки, звороти і складнопідрядні речення з підрядними допустовими й наслідковими.

(29 балів)

11 клас

Уявіть, що вам випало жити в ХІХ столітті, коли у світі тільки починають зароджуватися ідеї «нації», національної незалежності «малих народів», які довгий час були «німими» в тілі великих імперій.

Ви тогочасний адвокат, якому випало на відкритому суді захищати честь і гідність видатного українського митця Тараса Шевченка. Російська імперська влада прагне заборонити митцеві писати і малювати, а також хоче заслати у вигнання.

Складіть публічний виступ на відкритому суді на захист Тараса Шевченка до царя Миколи І (3-4 сторінки).

У тексті використайте цитати із творів Т. Шевченка (не менше 2), риторичні поширені звертання (2), антитезу, лексику з царини юриспруденції і права; речення, ускладнені вставними конструкціями (не менше 2).

(28 балів)

Для учнів ЗПТО і коледжів

Сучасна українська письменниця Оксана Забужко так написала про сутність Шевченкового слова: *«... саме в лоні Шевченкового міфу відбулося зародження того, що можемо з повним правом визначити як українську національну ідею»*.

Завдання: напишіть твір-роздум (орієнтовний обсяг роботи: 2-3 стор.) на тему: **«Українська національна ідея: поради Тараса Шевченка»**. У роботі висловіть міркування, які б розкривали сутність національної ідеї у творах Тараса Шевченка.

Аргументуючи власні погляди, використовуйте цитати із творів Т. Шевченка (не менше 2) Крім того, використайте неозначено-особові речення та складнопідрядні речення з підрядними умови та мети.

(29 балів)

Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

У лютому 2014 року поруч із барикадами на Грушевського соціальний художник *#Sociopath* задля підтримки волі та духу тих, хто стояв на передовій, створив трилогію «Ікони революції»: його Тарас Шевченко носить бандаму, а Іван Франко – будівельну каску. *#Sociopath* також вигадав лозунги для кожного митця, наприклад, біля Шевченка — «Вогонь запеклих не пече». Тарас Шевченко став важливим і для художника-живописця Юрія Шаповала. Символом подій на вулиці Грушевського стала робота «ГРИГОРОВИЧ ПРОТИ...», а згодом і цикл під назвою «Григорович». Автор так пояснює своє звернення до образу Шевченка: «Я пейзажист, але коли почався Євромайдан, то не зміг творити пейзажі. Я не зміг стояти осторонь націєтворення». «Посил цієї серії – показати Тараса Шевченка в дещо нестандартних образах, зачіпаючи проблеми й переживання сучасного українського суспільства». Прикметною є реакція глядачів: «Ми бачимо себе біля Шевченка, а не його біля нас. Це новий образ Кобзаря».

Завдання. Напишіть твір-роздум на тему «Вогонь запеклих не пече», у якому поміркуйте над тим, чому творчість і постать Тараса Шевченка набули особливої актуальності під час зимових подій 2014 року та стали символом Майдану.

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 сторінки.

Самостійно доберіть і запишіть заголовок до складеного тексту.

(24 бали)

Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації (гуманітарних спеціальностей)

Відомий польський дослідник історії слов'янських літератур Мар'ян Здзеховський (1861–1938) зауважував: «Месіянiзм Мицкевича, Словацького і Красінського повний живої сили у близьку годину відродження; цю віру знайдемо і у творах Шевченка, але це віра у щось дуже і дуже далеке, віра, що тоне у хвилях думки і почуттів, повних роздираючого серце смутку. Месіянiзм «Неофітів», що став апофеозом пасивного страждання, можна назвати месіянiзмом песимістичним».

Чи погоджуєтеся ви з такими поглядами польського історика культури й дослідника творчості Тараса Шевченка? Висловіть власну позицію у формі **публіцистичної статті**, у якій підтвердьте або спростуйте думку польського науковця.

Орієнтовний обсяг роботи: 3-4 стор.

Заголовком для творчої роботи оберіть поетичні рядки Т.Шевченка, що найкраще відображатимуть зміст роздуму.

(25 балів)

**Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації
(негуманітарних спеціальностей)**

Український письменник Євген Маланюк писав: *«Генія трудно убгати в стисло окреслені рамки. Геній прямує до найповнішого розкриття своєї особистості, до створення власного «космосу» — непереможно і всебічно... Розуміння творчості Шевченка і висвітлення його особистості можливі лише за національного підходу до національного генія».*

Напишіть твір-роздум у публіцистичному стилі (обсяг: 3-4 сторінки) на таку тему: *«Космос генія Тараса Шевченка».*

У творі поміркуйте над думками Є. Маланюка про Тараса Шевченка і природу геніальності. Висловіть власну позицію до такого підходу.

У тексті використовуйте односкладні та складносурядні речення, дієприслівникові та дієприкметникові звороти.

(28 балів)

**Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації
(негуманітарних спеціальностей)**

Тарас Шевченко після визволення з неволі писав: *«Тепер і тільки тепер я увірував у слово: люблячи караю вас. Тепер тільки молюся і дякую йому за безконечну любов до мене за зіслану пробу. Вона очистила, ісцілила моє бідне, хворе серце... Я тепер чую себе, коли не совершенним, то по крайній мірі бездоганим християнином».*

Сучасний львівський літературознавець і дослідник творчості Т. Шевченка Петро Іванишин зауважує з цього приводу: *«Для новітніх українців такими фундаментальними культурологічними елементами, без котрих вони обов'язково втраять власну національну ідентичність, безумовно, були, є і будуть — Тарас Шевченко і християнство».*

Поміркуйте над словами самого Тараса Шевченка й сучасного українського дослідника його творчості.

Напишіть твір-роздум (максимальний обсяг: 4 сторінки) на тему *«Християнські ідеї та цінності у творчості Тараса Шевченка»*, в якому наведіть аргументи, які б підтверджували або спростовували думку Петра Іванишина.

У творі-роздумі використовуйте складні речення з різними видами синтаксичного зв'язку, складнопідрядні речення з підрядними допустовими та наслідковими, цитати із творів Т. Шевченка.

(28 балів)

Для курсантів військових училищ

Поміркуйте над такими словами Дуайта Ейзенгауера про українського Кобзаря: *«Шевченко промовисто передав невмирущу рішучість людини боротися за волю та її незгасну віру у фінальну перемогу»*.

Напишіть твір-роздум із такою ж назвою, в якому наведіть аргументи, які б підтверджували думку американського президента.

У творі-роздумі використовуйте складнопідрядні речення з підрядними допустовими та наслідковими, цитати із творів Т. Шевченка (не менше 2).

Орієнтовний обсяг роботи: 2-3 сторінки

(28 балів)

ВАРІАНТ 4

5 клас

Тарас Шевченко – майстер українського слова, яким гнівно картав кривдників і підтримував скривджених та знедолених. Поміркуйте над тим, чому Тарасове слово не втратило своєї сили та актуальності і в наш час.

Завдання: складіть текст-розповідь на тему *«Слово Тараса – України гордість і окраса»* (1-1,5 сторінки). У роботі використовуйте засоби художньої виразності (епітети, порівняння); прості речення, ускладнені вставними словами, однорідними членами з узагальнювальним словом.

(30 балів)

6 клас

Запишіть власний виступ перед учнівською аудиторією на тему *«Моя перша зустріч із творами Тараса Шевченка»*.

Орієнтовний обсяг роботи: 1-1,5 сторінки. У виступі використовуйте однорідні підмети, однорідні присудки, речення зі вставними словами, звертання.

(30 балів)

7 клас

Спростуйте або доведіть тезу українського письменника й науковця Віктора Петрова (В. Домонтовича), висловлену у статті *«Тарас Шевченко як поет нації»: «"Кобзар" Тараса Шевченка – це Біблія українського народу. І якщо якийсь народ і має Біблію народу, то це лише український народ»*.

Чи збігається мораль сучасного суспільства з моральними настановами Т. Шевченка?

Завдання: напишіть твір або есе на тему *«Тарас Шевченко – поет нації»*. У роботі використовуйте дієслова різних способів, дієприкметникові та дієприслівникові звороти. У канву твору/есе вплітайте художні засоби, цитати із вивчених або відомих поезій Т. Шевченка.

Орієнтовний обсяг роботи: 2 сторінки.

(30 балів)

8 клас

У поезії *«Чужомовним киянам присвячую»* сучасної письменниці Анни Багряної ліричний герой запитує: *«Хто ж вас виплекав, діти? Та чийого ж ви роду, що навчилися губити рідне слово для моди?»*.

Завдання: спростуйте або доведіть думку письменниці про те, що через 25 років Незалежності української мови стало менше у публічному просторі, на телебаченні тощо.

У роботі використовуйте такі мовні засоби: однорідні члени речення з узагальнювальними словами, різні види присудків, прості односкладні речення.

Орієнтовний обсяг роботи: 2-2,5 сторінки.

(30 балів)

9 клас

Сучасний шевченкознавець Василь Пахаренко так схарактеризував творчу манеру Кобзаря: *«Шевченкові, як нікому зі світових письменників до нього, удалося показати душу, багатий внутрішній світ простої людини. Він максимально наблизив авторську літературу до народу, який визнав його своїм поетом і захисником»*. Чи погоджуєтеся з думкою дослідника? У чому полягає «народність» Шевченкової поезії?

Завдання: напишіть твір-роздум на тему *«Поезія Шевченка – це душа народу»*. (3-4 сторінки). У роботі використовуйте приклади з суспільно-політичного життя та вивчених творів Кобзаря. Доберіть епіграф. У твір уведіть неповні речення, складносурядні та складнопідрядні речення, художні засоби виразності.

(30 балів)

10 клас

Іван Франко зауважив, що доля переслідувала Тараса Шевченка *«ціле життя, та не покрила іржею золото його душі, не обернула його любові до людства в ненависть, ані його віри в – розпуку»*. Поміркуйте над цими словами І. Франка: який зміст у них закладено, чи суголосні вони сьогодні, моральним настановам нашого часу? Що давало можливість Шевченковій душі не обізлитися на світ і кривдників, не впасти в розпуку?

Завдання: напишіть твір-роздум або есе (2,5 – 4 сторінки) на тему *«Золото душі Тараса Шевченка»*. Свої думки проілюструйте цитатами із творів Т.Шевченка (не менше 2-х). Використайте неповні речення, складнопідрядні речення з допустовими й наслідковими підрядними частинами. Епіграфом для творчої роботи оберіть поетичні рядки Т. Шевченка.

(30 балів)

11 клас

Дмитро Кремінь, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка, в одному з віршів написав так:

*На Олімп епоха нас виносить
і в безодню кидає вона...
Доки хтось окрайця хліба просить,
у холодний дім приходить осінь,
з нею – дух і хліба, і вина.
І земля у бідності багата,
Мов хрещата українська хата,
Де Тарас Шевченко в рушниках.*

*І зоря летить понад землею:
Як вам, Архімеде й Галілею,
Спить ся в занпащених віках?*

Про які філософські теми й мотиви розмірковує ліричний герой? Яким постає образ Тараса Шевченка у вірші? Від чого цей образ застерігає нас? Що утверджує?

Завдання: напишіть твір (обравши одну з жанрових форм – есе, поезію в прозі, ліричну сповідь чи ліричний етюд) на тему «Шевченкові уроки як невичерпне джерело напуття в самотійній дорозі життя». Розкрийте значення Кобзаря для кожного з нас через призму сьогодення та власних почуттів. У роботі використайте цікаві перифрази, одиничні та поширені відокремлені означення, складні речення з різними видами зв'язку.

(30 балів)

Для учнів ЗПТО

Пантелеймон Куліш, розмірковуючи над генієм Тараса Шевченка, зауважував: «Наш еси поет. А ми народ твій; ми духом твоїм вівіки дихатимем, і дух твій простий і ясний вселиться в нашу освіту і в наші справи громадські». Висловіть свою думку щодо впливу поезії Тараса Шевченка на свідомість народу, її роль у формуванні духовності та моральності нації на сучасному етапі.

Завдання: напишіть твір-роздум «Наш еси поет. А ми народ твій» (обсяг – 2-3 стор.). У роботі використайте прості ускладнені речення та різні типи складних речень. У текст твору введіть цитати з поезії Т.Шевченка (1-2).

(30 балів)

Для студентів ЗВО I-II рівнів акредитації (негуманітарних спеціальностей)

Тарас Шевченко стверджував: «Велике щастя бути вільним чоловіком, робиш, що хочеш, ніхто тебе не спинить». Відштовхуючись від цих слів митця, висловіть власні думки про феномен свободи у творчості Т.Шевченка: які твори поета є дороговказом у розумінні справжньої свободи для сучасної молоді? Чому свобода

дорівнювала щастю для Т.Шевченка? Наскільки важливою постає свобода для досягнення щастя сьогодні?

Завдання: напишіть твір-роздум (обсяг – до 3-х сторінок) на тему *«Велике щастя бути вільним чоловіком»*. У роботі використайте риторичні фігури, відокремлені члени речення, суспільно-політичну лексику. Наведіть цитати із Шевченкових творів (2-3).

(30 балів)

**Для студентів ЗВО I–II рівнів акредитації
(гуманітарних спеціальностей)**

В одному з інтерв'ю англійка Віра Річ, перекладачка української літератури, яка понад 50 років працювала над представленням українських художніх творів в англомовному світі, зауважила, що у XXI столітті особливо зримою постає велич Тараса Шевченка як для українського народу, так і для всієї світової культури. Висловіть власні міркування з цього приводу. З'ясуйте, яку роль відіграв Тарас Шевченко та його творчість у становленні та збагаченні як української, так і іноземних культур.

Напишіть статтю дискусійного характеру (обсяг – 2-3 сторінки) на тему *«Світова велич Тараса Шевченка»*. У тексті використайте риторичні фігури, вставні конструкції, складні речення різних видів.

(30 балів)

**Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації
(негуманітарних спеціальностей)**

Мовознавець Юрій Шевельов (Ю.Шерех) зазначив: *«Т.Шевченко завжди залишається <...> собою. Цілісність його творчості вражаюча: в авторі «Марії» одразу впізнаєш автора «Причинної» і «Катерини»»* (Шевельов Ю., «1860 рік у творчості Тараса Шевченка», с.54).

Завдання: напишіть статтю в публіцистичному стилі (обсягом до 3 сторінок) на таку тему *«Багатогранна єдність художнього світу Тараса Шевченка»*. У роботі використайте риторичні фігури, вставні конструкції, суспільно-політичну лексику.

(30 балів)

**Для студентів ЗВО III–IV рівнів акредитації
(гуманітарних спеціальностей)**

Мовознавець зі світовим іменем і самобутній літературний критик Юрій Шевельов (Ю. Шерех) зауважив: *«Як Шекспірові блазні, Шевченко вдавався, коли хотів, до итукарства й блазнювання в усій їх провокативності і, як Шекспірові блазні, він ховав за тим нерідко дуже поважний зміст»* (Шевельов Ю., «Критика поетичним словом», с.37).

Завдання: напишіть есе (до 4 сторінок) на тему *«Художній світи Шекспіра і Шевченка: точки перетину»*. У тексті есе використайте метафори, порівняння,

художнє перебільшення (гіперболу). Використайте односкладні речення, речення зі звертаннями, вставними конструкціями та відокремленими членами.

(30 балів)

РОЗДІЛ V

ЗРАЗКИ ТВОРЧИХ РОБІТ

5 клас

Безщасний Сергій, учень 5 класу
Червонокосянтинівської загальноосвітньої
школи I-III ступенів Петрівської районної
ради Кіровоградської області

Моє найбільше прохання до Тараса Шевченка

Моє найбільше прохання до Тараса Шевченка таке, що я хочу, щоб його поезія не вмерла ніколи, щоб вона допомагала нам зрозуміти те, що наша країна найкраща.

У кожному творі йдеться про те, що Україна найрідніша, найквітучіша, найродючіша в усьому світі. Він найбільший патріот своєї землі.

Кожен повинен знати хоч один рядок із його прекрасних віршів. Завдяки його творам розуміємо, що цей поет любив свою країну і шанував її.

Я завжди хотів, щоб наш український пророк, Тарас Григорович Шевченко, був зараз із нами. Хоча я надіюся, що він із небес бачить мене і пишається тим, що про нього ніхто ніколи не забуває. У цей момент мені дуже хочеться, щоб він почав читати свої вірші, і я поринув у його глибоку і прекрасну поезію.

Я завжди знав, що він не тільки талановитий письменник, але й добра, чуйна людина, що переймається болем і стражданнями інших.

Саме таких, як він, потребує наша держава.

Тарасе Григоровичу! Вічна Ваша поезія нехай допомагає українцям ставати патріотами своєї землі. Нехай дорослі і діти постійно та вдумливо читають Ваші геніальні твори.

Гнот Анна, учениця 5 класу
Долинської спеціалізованої
школи-інтернату I-III ступенів Долинської
районної ради Івано-Франківської області

Моє найбільше прохання до Тараса Шевченка

Світить яскраве сонечко, Лагідними промінчиками-руками «обіймає» землю. На столі пророчий «Кобзар». І неначе з тих сторінок постає преді мною постать маленького Тарасика.

Якби я зустріла нашого Пророка, звернулася б до нього з проханням написати особливу поезію, щирю, проникливу, щоб зригнулися і небо, і земля, а слово

Тарасове обійняло світ. Може, тоді моя бідна, знедолена Україна зітхнула б полегшено, перестала б литися кров. Я б попросила Шевченка, щоб його вірш став крилатим і полинув високо, аж до неба, де наші герої спочивають і Бог чує молитви за долю України.

Я прохала у нього віри і любові у кожне втомлене серце. Зі словом Шевченка йшли у бій на Майдані, воно допомагає щодня, щохвилини боротись нашим воїнам.

Боже великий, єдиний, нам Україну храни!

Слово віще Тарасове, допоможи стати сильними, міцними, єдиними! Прошу про це, бо люблю гори, степи, лани своєї рідної землі і пам'ятаю повсякчас:

Немає другої Вкраїни.

Немає другого Дніпра...

6 клас

Залевська Ольга, учениця 6 класу
Запорізької гімназії № 6 Запорізької
міської ради Запорізької області

*Шевченко... Наш поет перетерпів
Жорстокі забаганки злої долі,
Самотнім був, лишився без батьків,
І плакав він, працюючи в неволі.
У пана він служив багато літ
Та прагнув лиш допомогти країні.
Його тепер цінує цілий світ, Всі пам'ятають заповіт і нині!
Ось сильний та могутній наш Тарас
Мав змогу опинитися на волі.
Писав він про козацький славний час,
Звитягу гетьманів, хоробрість, долю,
Про хвилі, що несе ріка Дніпро,
Що в Україні найщедріші люди,
Що оповіє нас колись добро,
Що мирно в нас, на Україні буде.*

(Моя поезія)

Пошанування пам'яті про українського Кобзаря – запорука формування української нації, яка дбає про своє минуле і своїх найвизначніших представників. У той час, коли всі громадяни готові були опустити руки та безвідмовно служити жорстоким панам, серце Тараса Шевченка горіло, мов свічка, мов вогник, що всупереч усім бажає втекти з-під холодного дощу байдужості. Перший тиждень березня – час, коли всі учні нашої школи намагаються якомога більше дізнатися про життя та творчість Кобзаря. Наші вчителі пояснюють нам, яке важливе місце в Історії України посідає ця талановита людина, роздають цікаві завдання кожному з учнів. Перше, що привертає увагу після того, як людина переступає поріг школи – це яскравий стенд, присвячений Шевченківським дням. На стінах кабінетів

знаходяться плакати з творами та картинами Тараса Шевченка, зроблені дитячими руками з великим старанням та увагою. Вірші про дніпровські пороги, Батьківщину, співучі душі людей Вітчизни прикрашають актову залу та надовго залишаються в пам'яті кожного, хто їх прочитав. Учні нашого класу теж не лишаються осторонь. Ми традиційно готуємо пізнавальні лекції про Кобзаря та народні символи України для вихованців початкових класів та проводимо їх з неабияким задоволенням. Щороку вчителі разом зі своїми помічниками малюють гігантську карту нашої Вітчизни та розрізають її на окремі області. Нікому навіть й не віриться, що без боротьби за єдність України Кобзаря наші міста так і залишилися б окремими, так само відрізненими одне від одного якоюсь невидимою рукою недоброзичливця. Без старань та дій Тараса Шевченка, мабуть, Батьківщини б і не існувало, бо саме його твори розбудили розуміння свого призначення в серцях українців. На великій перерві вся школа збирається у холі, щоб міцно склеїти всі області разом, зібрати з них сучасну Україну. Після цього кожен учень може написати на карті щирі побажання рідній країні, цитати з творів Кобзаря. Я дуже хочу, щоб у кожному навчальному закладі так само щороку святкували Шевченківські дні, пошановували пам'ять про нашого поета. Пропоную всім влаштувати змагання між учнями школи, де потрібно продемонструвати свою акторську майстерність під час декламації творів Кобзаря. Також школярів має зацікавити створення книги з власними поезіями про Тараса Шевченка та ілюстраціями, намальованими власноруч до його віршів.

*Його слова ж бо житимуть в віках,
Їх пам'ятайте кожної хвилини!
Єднаймося ж, брати мої, в думках
Про гарну долю та щасливу днину!*

(Моя поезія)

Стефанишин Аліна, учениця 6 класу
Конотопської гімназії
Конотопської міської ради
Сумська область

Пам'ять про Тараса Шевченка в оспіваній піснями України

Тарас Григорович Шевченко – геній української землі. Його вірші, прозові твори та художні полотна надихають на нові відкриття, звернення.

У кожній школі проводяться Шевченківські дні. Вони особливі, неперевершені, цікаві, захоплюючі, чудові, гарні, прекрасні. У ці дні серце охоплює гордість за Великого співця українського народу.

У моїй школі Шевченківські дні насправді особливі. Проходять конкурси читців Тарасових шедеврів. На кожному уроці можна почути вірш відомого поета та прозаїка. Зоряне небо Шевченкових думок освітлює шлях кожному подорожньому.

А мудрість напуває спраглих. Твори Шевченка, немов кетяги калини – барвисті, незвичайні, величні.

Кожен вірш його охоплює грайливе або журливе серце. Душа радо йде в полон краси величної та вишуканої природи, героїчного та славетного минулого.

На стінах з'являються нові портрети відомого Кобзаря. Класи увінчані рушниками. Весняне сонечко радо дарує своє тепло та ласку. Воно пестить промінчиками замріяні, барвисті, різнобарвні, кольорові рушники.

... Останнього дня проводиться гра на знання Шевченкової мудрості.

Шевченківські дні – прекрасні. Але я прагну дещо змінити. Серце тужить за мальованими полотнами Тараса Шевченка. Думаю, що у школі будуть тривати виставки учнівських робіт до поезій відомого Пророка. Хочу, щоб більше дітей та вчителів одягали вишиванки. Адже це символ нашої землі, країни, Батьківщини.

Шевченківські шедеври, немов замок, фортеця. Вона не під замками та кайданами, а здатна відчинити золотом обрамлені двері кожному. Про Тараса Шевченка думають скрізь.

Із кожним днем я продовжую вірити у його пророчі слова: «Борітеся – поборете».

Пошанування пам'яті про українського Кобзаря – запорука єдності та формування української нації.

7 клас

Васкан Ірина, учениця 7 класу
Чернівецької гімназії № 1

Поезія серця

В історії кожної літератури є твори, що мають магічний дар безсмертя. Саме до цих шедеврів належить поезія Великого Кобзаря, яка навчала його сучасників і сьогодні навчає нас.

Книги бувають різні. Одні хвилюють твої думки, закарбовуються в пам'яті та пізніше темніють, а місцями і зовсім стираються через вплив часу. Такі книги є книгами розуму. Та є інші книги. Книги, прочитавши які, ти вже ніколи їх не забудеш. Вони невидимою рукою торкаються твого серця, душі. Ти відчуваєш незрозумілі хвилювання, піднесення, радість. Думки плутаються, все навколо стає прекрасним, і серце в грудях тріпоче, наче метелик. Це книги душі.

Саме такі книги писав Тарас Григорович Шевченко. Читаючи його твори, ти живеш ними. Ти відчуваєш серцем те, про що пише Кобзар.

Рече та стогне Дніпр широкий

Сердитий вітер завива...

Коли читаєш ці рядки, то і душа твоя бунтує, рветься на волю, б'ється об грудну клітку, наче об кам'яні стіни в'язниці, у спробі вирватись на волю.

Садок вишневий коло хати,

Хрущі над вишнями гудуть...

Заспокійливі, милозвучні слова діють наче снодійне. Вони вселяють затишок і віру у краще, любов. Наче все завжди буде добре і немає на світі лиха ніякого. Поезія Кобзаря наче чистий струмок, що тече з самісінького серця. Його твори вселяють віру в добро і хороше майбутнє, надію і любов. Я впевнена, що твори Великого поета змінили життя не однієї людини, допомогли вибрати правильний шлях. Та що там! Вони змінили долю, майбутнє нашої України.

*Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю волю окропіте...*

Ці слова торкнулися душі мільйонів людей, змусили їх об'єднатися заради правди, справедливості, свободи, кращого майбутнього. Ці слова змусили кров у жилах закипати від злості на панів, загарбників, що поневолили Україну. Змусили серця битися частіше. Вони врятували країну з неволі. Ось яку силу мали і мають ці слова.

Ще поезія Шевченка – це бездонна криниця мудрості і життєвих порад, які не покриваються пилом старості та неактуальності навіть через століття, бо вони розповідають про найголовніші істини, про чотири стовпи, що тримають весь людський світ: Красу і Добро, Любов і Правду.

Ось чому поезія нашого співвітчизника і брата по крові Тараса Шевченка безсмертна. Це поезія серця...

Замковий Ігор, учень 7 класу
Комунального закладу
«Партизанська середня загальноосвітня
школа I-III ступеня» Дніпропетровської
районної державної адміністрації
Дніпропетровської області

Сучасність у творах Шевченка

В історії кожної літератури є твори, що мають магічний дар безсмертя. Саме до цих шедеврів належить поезія Великого Кобзаря, яка навчала його сучасників і сьогодні навчає нас...

Чому ж Шевченка називають Кобзарем? Кобзарі – це колишні козаки, які подорожували Україною й оспівували її долю, щоб підняти наш народ. Саме цього й хотів Тарас. Його твори й справді спонукали до волі. Назва першої збірки Шевченка «Кобзар» говорить про те, що всі вісім віршів про любов до України, про нашу неньку. А згадаймо «Заповіт». Я вважаю, що саме цей вірш підняв сильний козацький дух нашого народу:

*... вставайте,
Кайдани порвіте.
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.*

У цих рядках я бачу сучасність. Прийшов наш час боронити Україну. А для цього треба лише любити її:

*І мені в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій.
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом.
Під впливом Шевченка я написав такий вірш:
Рішучості, наснаги я зачерпну в долоні,
Тараса слово й нині – немов жива вода.
Любов'ю до країни мої пульсують скроні,
Забули настанови Шевченка... А шкода!
Мені, як і Шевченку, болить так за державу
Я поглядом Тараса на рідний край дивлюсь.
Його нащадкам вірним зміню долю іржаву
Так само, як Шевченко, за неньку помолюсь.*

Шевченко підніс до світового рівня наш народ:

*Наша дума. Наша пісня.
Не вмере, не загине.
От де, люди, наша слава –
Слава України!*

Чи не пора збагнути, що ми славного роду нащадки, і слід об'єднатися заради святого діла – праці для рідної землі.

8 клас

Дорошенко Анастасія, учениця 8 класу
Прилуцької гімназії № 5 імені Віктора
Андрійовича Затолокіна Прилуцької
міської ради Чернігівської області

Полум'яне слово

У кожного народу є свій поведир, що вказує істинний шлях і дає цінні настанови. Для українців це Шевченко, «поет волі в час неволі» (Дмитро Павличко), борець за щастя та справедливість. Я впевнена, що саме його слово слугує нам за життєвий дороговказ, за незгасний вічний вогонь, що освічує дорогу вперед, у світле майбутнє. Що ж виняткового у творчості людини, якої «вистачило..., щоб урятувати цілу націю» (О. Вишня)?

Особливість творів Тараса Григоровича полягає в незвичному світогляді, притаманному лише самому авторові. Він бачить усе довкола наскрізь, розуміє проблеми людства й намагається пояснити їх іншим через вірші. Поезія письменника змушує замислитися над своїм існуванням, боротися проти свавілля. У віршах звучать і докір, і застереження, і бажання, аби кожен українець віддав сили, знання та вміння Батьківщині. Шевченко вчить жити в мирі, цінуючи рідний край,

адже «Нема на світі України, Немає другого Дніпра». Він прагне народної єдності простого щастя, яке визначається душевним спокоєм.

*Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата.
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.*

Ідеї, висловлені в «Козарі», мають понадчасову актуальність і загальнолюдське значення, бо у своїх творах Шевченко порушує багато моральних проблем, що існують сьогодні. Вірші на історичну тематику заохочують пізнавати минуле рідного краю, брати приклади з давніх часів і не повторювати одні й ті ж самі помилки. У поемах «Тарасова ніч», «Іван Підкова» висловлена туга за козацтвом, адже тоді Україна дійсно боролася за незалежність.

*Було колись в Україні –
Ревіли гармати.*

Неймовірній красі Батьківщини присвячено також немало поезій. Шевченко змальовував краєвиди у творах, бо хотів показати людям, що їм є чим пишатися та що відстоювати:

*Село на нашій Україні!
Неначе писанка, село...*

Філософська лірика теж глибока й потрібна суспільству незалежно від часу, бо в ній є роздуми про життя, людину та її місце у світі. У творі «Минають дні, минають ночі» чітко виражений сенс Шевченкового існування:

*Не дай спати ходячому,
Серцем замирати.
Та гнилою колодою
По світу валятись.*

Тарасова мета в житті – досягнути всього, чого він прагне, бути корисним для суспільства й залишити після себе пам'ять. Цим віршем письменник учить, як треба йти тернистими стежками долі, адже найгірше загубитися у віках безслідно.

Найактуальнішими в наш час є патріотичні вірші. Серед них і «Заповіт», і «Мені однаково», але найкращий життєвий дороговказ – «І мертвим, і живим...». Цей твір містить необхідні повчання, яких ми повинні дотримуватися. Саме тому вірш показує правильний шлях, бо закликає до боротьби, пробуджує патріотизм і совість.

Отже, Шевченко – поет минулого й поет сьогодення, а його твори подібні до тих непогасних вулканів, «надра яких пашать вогнем і розжевріють уночі хмари над собою, мов велетенські маяки» (Олесь Гончар).

Перловська Дар'я, учениця 8 класу
Лубенської загальноосвітньої
школи I-III ступенів № 1
Лубенської міської ради
Полтавської області

Твори Т. Шевченка – мій дороговказ

Тарас Шевченко не має рівних собі в світовій літературі. Його твори вивчають в усіх школах та університетах. У віршах Кобзаря розповідається про історію й про кохання, свободу й неволю. Читаючи поезії, завжди береш для себе якісь уроки життя. Моїм дороговказом є вірші на історичні та особисті теми, філософські роздуми.

Напевно, твори Шевченка були, є й будуть найактуальнішими, тому що він пише їх від чистого серця, ніколи нікому не догоджаючи. У віршах поет прямо висловлює своє невдоволення щодо рішення Хмельницького підписати Березневі статті:

*...Ой, Богдане, Богдане!
Нерозумний сину!*

Також, Шевченко, згадуючи Чигиринські походи, звертається до гетьманів, які прагнули створити державу:

*Гетьмани, гетьмани, як би то ви встали,
Встали подивились на той Чигирин,
Що ви будували, де ви панували!
Заплакали б з жалю, бо ви б не впізнали
Козацької слави убогих руїн!*

Говорять, що Шевченко врятував цілу націю. Але ж і до нього вже піднімалися бунти й повстання, люди прагнули волі. Кобзар просто допоміг їм досягти мети. Він ніколи не возвеличував українців над іншими народами, не шукав рис, властивих лише для них. Шевченко разом з ними долав усі труднощі, допомагав у дрібних негараздах, але й підсобляв у великих...

У наш час важко знайти вірного друга й коханого. Шевченко висловив це в «Катерині»:

*Кохайтеся, чорноброві,
Та не з москалями.*

А у поемі «Кавказ» та поезії «Розрита могила» зображено загарбницьку політику Росії. А зараз хіба не те саме?

А ось ці рядки показують велику любов до України:

*Я так її, я так люблю,
Мою Україну убогу
За неї Бога прокляну,
За неї душу погублю.*

Хотілося б ще розказати про свою мрію словами Тараса Григоровича:

*І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом.*

Я живу, керуючись вище написаними цитатами.

Отже, ідеї, висловлені в «Кобзарі», мають понад часову актуальність і загальнолюдське значення. Саме це сказав В Симоненко:

*У росянні вінки заплетені суцвіття
До ніг тобі, Титане, покладемо
Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття
Тебе своїм сучасником зємо.*

9 клас

Вознюк Вероніка, учениця 9 класу
Закладу «Загальноосвітня школа
I-III ступенів № 3 ім. М. Коцюбинського
Вінницької міської ради»

1850 рік

23 квітня

Що ж сьогодні записати до свого журналу? Нудьга така, що вжене мене незабаром у домовину. Не знаю, чи карався ще хто на цій землі так, як я тепер?

Гнітить і завдає страждань заборона писати й малювати. Але я все ж таки завершив роботу над поемою «Петрусь». Поручую «высочайшее повеление» і ходжу в цивільному, живу на квартирі, а не в казармі. Радують листи мого товариша С. Левицького, який пише, що мене пам'ятають, що справа, за яку я борюся, привернула багато прихильників. Дякую друзям. Попередили мене про загрозу арешту. Сьогодні вночі в мене на квартирі стався обшук. Відібрали цивільний одяг, альбоми з віршами, але особливо шкодую за листами від друзів. Взяли навіть твори О. Пушкіна, М. Лермонтова, В. Шекспіра.

Мене забрали в караульне приміщення й посадили на гауптвахту. Всього ще можна очікувати. Не потрібно давати волі своїй уяві. Ранок мудріший від вечора. Подивимося, що буде завтра.

2014 рік

18 лютого

Сьогодні почався Майдан, почуття обов'язку Шевченка-громадянина зразу ж мене туди привело...

Я в гостях у близького друга з Києва, працюю. У мене ввімкнений приймач. Слухаю, що відбувається в цей момент на Майдані. Розумію, що підійшли вже до певного рубікону: або ми цю владу виженемо, або вона нас розжене. Чи просто вб'є. Зібрав свої книжки, записи, взяв рюкзак і вирушив у бік Майдану. Метро вже не працює. Я їду маршруткою і думаю про все, що зі мною було в житті, й про те, що сьогодні може статися найстрашніше, непоправне... Відверто кажучи, подумки навіть попрощався з життям. Друзям я сказав. Що телефон вимикаю. Зв'яжуся з ними, коли все буде добре.

Рухаюсь досить швидко, тому що хочеться якомога хутчіше прийти на Майдан. Минаючи Бессарабську площу, побачив людей, які там стояли, - волонтерів, захисників Майдану. Вони були абсолютно спокійні, розмовляли, жартували. Я дійшов до самої сцени, де вже панували дуже тривожні настрої. Відчуваю: повинен говорити.

– Друзі! Я думаю, що від сьогодні настають дні, які зроблять нас більш рішучими у відстоюванні того, що нам дороге... Сьогодні, у час вибору між свободою та рабством, світлим майбутнім і темним минулим, справедливістю і тиранією, на Майдані пліч-о-пліч стали українці і євреї, росіяни та вірмени, грузини й білоруси. Нас об'єднала українська земля та бажання жити у вільній країні. Я не міг зупинитися, слова самі рвалися на волю. Здавалося. Що кожне моє слово стає зброєю, надихає людей на боротьбу.

Силовики починають штурмувати Український дім. Всі, хто встигає, біжать у бік Михайлівської площі. Хто потрапляє у руки силовиків, зазнає жорстокого побиття. Чути постріли. У відповідь протестувальники кидають каміння й стріляють салютами.

Допомагаю жінкам і дітям залишити Майдан. Оголошено про початок антитерористичної операції. Почався ще один штурм, і вже БТР врізався в барикаду, а за ним пішли беркутівці. Майдан Незалежності з боку Інститутської повністю охоплений вогнем. Безперервно приїжджають і виїжджають «швидкі». Активісти своїми силами витягають людей з вогню.

Додому потрапив вже вночі. Не можу навіть згадати, як добрався. Розумію, що наступні дні будуть виснажливі морально. Але завтра знову піду на Майдан.

Павлюк Анастасія, учениця 9 класу
Костопільської загальноосвітньої
школи І–ІІІ ступенів № 5
Костопільської районної ради
Рівненської області

№№ квітня 185..р.

І знову немає вісточок з України...

Не приходять!

Та що там листи! Сюди, на цей овіяний всіма вітрами край планети, покинутий щастям півострів, навіть весна не поспішає приходити. Я на Мангишлаці.

Майже цілодобова муштра. Клімат жахливий. Ні, не думайте, ніби Тарас Шевченко, за роки волі звиклий тримати у руці лише перо з олівцем та ще, може, пензлик з палітрою, так зніжився, що не здатен ні зброї вдержати, ні на марш вийти. Звісно, це забирає багато фізичних сил. Якби ж тільки їх!

Мангишлак – це не просто солдатська фортеця, це – фортеця мук, катівня душі. Тут людині відтинають гідність, відтинають уміння бачити красу, відтинають

її сенс життя, слово, думку. Ти стаєш машиною, маріонеткою, що беззаперечно виконує дані їй команди.

Тут живе Відчай. Саме він господар цього краю.

О, скільки разів приходив до мене Відчай! Так, я удостоєний честі іноді бачитися з цим паном. Ох, і нелегкі ж зустрічі в нас були! Своїми довгими й гострими пазурами Відчай упивається в саме серце, розриває душу, заволодіває розумом. Він зве до себе. Зве і наказує стати машиною, маріонеткою, скоритися, піддатися.

Від Відчаю мене завжди рятує образ дорогої України-неньки. Спів солов'я, рівний степ, білі хатиночки вздовж пагорбів, дівоча пісня... Народ, конаючий у кайданах кріпацтва... Ці спогади завжди приходять у хвилини зустрічі з тим страшним Відчаєм і ще ніколи не підвели. Я завжди завдяки їм знаходжу точку координат моєї душі, сенс мого існування.

...Ось і сьогодні згадував.

Канув небуття ще один день. Життя моє потроху клониться на захід, але я маю ще сили казати: караюсь, мучаюсь, але не каюсь!

13.02.2016

Сьогодні тринадцяте.

Ні, я не вірю в жахливі прикмети про це число Та й нині ж – не п'ятниця. Просто тринадцяте – завжди цікавий день, а отже – цікавіновини по телевізору.

Хоча навряд чи працюють сьогодні народні депутати. А саме їх робота – основа журналістських сюжетів. Ех, вихідний! Ніхто ні з ким не посвариться, не влаштує бійки у парламенті... І про що журналісти розкажуть?

Напевне, про олімпіади та конкурсисеред дітей. Нічого, що вихідні і що учнів же п'ять днів до того відходили (і не просто відходили, а відучились) до школи. Для них завжди є робота (а відпочинок, певно, не такий як у депутатів Верховної Ради).

Мабуть, працює й прем'єр – міністр України, адже у вівторок уряд звітує про свою роботу. А ще – у 10 хвилин... треба виступити.

Тим часом надходить друга річниця страшних подій 18-19 лютого 2014 року на Майдані. Тоді було вбито більше сотні активістів. Як вітром навесні зриває цвіт вишні, так зірвало й понесло цвіт нашої нації, людей, які справді могли змінити Україну на краще. І змінили б (!!!): для них слова честь, свобода, Батьківщина були дорожчі за життя.

Як же боляче мені спостерігати за тим, що коїться нині в Україні! Минає другий рік, а винних у розстрілі Небесної Сотні не покарано. Діти мої, українці, невже ж дарма я писав, дарма боровся, дарма мучився на засланні? Чому ж ви не вчитеся ні на помилках предків, ні на власних? Чому ж під кулями падають одні, а до влади приходять зовсім інші? І чому ж та влада так важко складає іспит на відмінність від «папереднів»?

Схаменися, народе! Нам не треба більше крові, нам не треба Революцій Гідності! Оновися, як дерево на весні, як день на світанні, як фенікс з попелу...

І на оновленій землі

*Врага не буде , супостата.
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.*

10 клас

Гаращук Даніїл, учень 10 класу,
Хмельницької гімназії № 1 імені
В. Красицького

Героям українського війська – Шевченкове слово

Час війни – страшний етап в історії країни. І в цьому нікого переконувати не потрібно. Тепер кожен українець на власному прикладі зрозумів, що таке війна. І це не залежить від того, чи перебуває хтось із близьких у гарячих точках, чи бере участь ваш батько, брат, чоловік чи син в АТО. Лихо торкнулося кожного! Незважаючи на те, що ми не беремо безпосередньої участі в захисті свого краю, думками й серцем – разом із хлопцями, що боронять Україну від нападників.

У такі складні часи Шевченкове слово надзвичайно актуальне. І сьогодні його «Борітеся – поборите» стало гаслом української армії, яка незламно веде боротьбу за волю, незалежність і мир. Звісно, жаль, що лише в складний для України час слово Тараса дійшло до українців, лише сьогодні ми справді розуміємо Шевченків «Заповіт». Та ще не пізно збудувати нову Європейську «сем'ю вольну», «порвати кайдани» чужих ідей, які роками нав'язувалися українському народові і стали путами, що заважають нашій нації розвиватись. І Шевченко в цій справі буде поводитирем, що допоможе Україні відродитися феніксом з попелу.

Чи допоможе голос «Кобзаря» нашим бійцям підняти бойовий дух?

Поміркуймо. «Заповіт Шевченка... Чи це звичайний заповіт, чи дещо більше? Якщо уважно прочитати цю поезію, то можна уявити, наче це – лист загиблого солдата своїм землякам. Саме таким і був поет. Шевченко – незвичайний воїн. Він – боєць слова, що власною поезією підняв на боротьбу дух український. Поет просить «поховати на Україні», бо точно знає, що українець, це – його земля. Зв'язаний із нею життям, Тарас був вірним сином Батьківщини, який не боявся загинути за неї.

Саме таким я бачу його, захисника України. Вірність, відданість, щира любов до рідного краю і свого народу – це невід'ємні риси героя українського війська. Лише прочитавши «Заповіт» молодий солдат зрозуміє, чи зможе так самовіддано, як і Шевченко, стати на боротьбу за світле майбутнє України. А тому саме ця поезія здатна відродити той бойовий дух минувшини, про який своїм пером писав Шевченко.

Я вважаю, що «Кобзар» має бути в кожній військовій частині. Його важливість можна порівняти з необхідністю військових статутів. Адже ця книга – скарбниця досвіду всього народу українського. Прочитавши поему «Гайдамаки», вояки побачать, що означає завзята спільна боротьба проти ворога. «Наймичка» нагадує їм про тих жінок, які чекають своїх милих з війни. А «Доборолась України»

допоможе зрозуміти, що перемога над зовнішнім ворогом не знищить ворога внутрішнього: «Гірше ляха свої діти її розпинають».

«Кобзар» допоможе героям української армії вистояти в боротьбі з нападниками. Для цього варто уважно читати мудрі поезії Шевченка, розуміючи вкладені його пером істини. І ми відродимося так, що ніхто не сумніватиметься у спроможності нашого народу захистити свою Батьківщину!

Лукач Андріян, учень 10 класу
Ужгородської загальноосвітньої
спеціалізованої школи-інтернату
з поглибленим вивченням окремих
предметів Закарпатської обласної ради

«Героям українського війська – Шевченкове слово»

Історія часу... Вслухаймося в її подих... Варто лише підняти завісу, і нам відкриється героїчний та стражденний літопис минулого. І невідступно постане питання: «Як міг вижити, вистояти, розквітнути віками гнаний, плюндрований рідний народ, які духовні сили живили його?»

Цією могутньою, животворчою силою став він – співець, пророк, національний геній Тарас Григорович Шевченко. Дарма, що народився в кріпацькій родині, дарма, що впродовж десятиліть терпів приниження й гоніння, він піднявся у високість духовну, аби звернутися до «мертвих і живих, і ненароджених» земляків, до нас і з вами зі своїм віщим словом.

У чому ж полягає невичерпність Тараса? Що робить його існування справжнім даром для українців усіх поколінь? У чому надзвичайна місія Шевченка у вітчизняній історії? Насамперед – у безмежній величі й мудрості, пророчості й сучасності його творчості.

Плин часу не в змозі применшити гостру актуальність його душ для кожного з наступних поколінь. І сьогодні Великий Кобзар звертається до совісті, до честі покоління XXI століття, благає не забувати про найсуттєвіше – «... що ми? ... Чий сини? Яких батьків?»

Нині ми є свідками трагічних подій у нашій державі. Жорстокість сьогодення пригнічує, так що серце кров'ю обливається. Але є, дякуючи Богу, герої, справжні патріоти, що захищають країну в ім'я кращого майбутнього. Ці мужні постаті є взірцем, прикладом тріумфу людської гідності та відданості на трагічному іспиті історії. Чи кожна людина може пройти крізь «пекло» війни й попри все це не зрадити своїм життєвим ідеалам? Мабуть, не кожна! Але ми, українці з діда-прадіда, напоєні силою гарячого слова Кобзаря пророка, перемагаємо лютого ворога, бо Шевченко йде попереду з відкритим чолом генія, з освіченістю академіка, із серцем, яке ніколи не завмирало від страху, із душею, яка завжди була щирою. Адже, як сказано в посланні «І живим, і мертвим...»:

Нема на світі України,

Немає другого Дніпра...

Зараз, захищаючи свою неньку Україну, воїни оборонці беруть не лише зброю до рук, а й до серця – палкі слова Кобзаря, які є дороговказом у суцільному мороці зла, ненависті й люті:

*Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю.*

Ці високопатріотичні слова з вірша «Сон» допомагатимуть не лише підняти бойовий дух у наших визволителів, але й вистояти в нелегкій борні й повернутися додому героями. Творчість великого Шевченка належить до вічно живих явищ, які не спиняються на тій точці, на якій зустріла їх смерть, але далі розвиваються вже у свідомості суспільства.

Тому, аналізуючи ситуацію на Сході, де гине молодь – цвіт нації, де з колись наповнених щирим сміхом щасливих людей квітучих міст залишилися одні руїни, свідомі українці пригадують поему «Гайдамаки», у якій Шевченко з болем пише:

*Гомоніла Україна,
Довго гомоніла.
Довго-довго кров степами
Текла-червоніла.*

Вдумаймося! Чи не те ж саме споглядаємо тепер, під час безглуздої війни?! Чи не варто прислухатися до слів Пророка, який нагадує нам, що два братні слов'янські народи могли б жити в мирі й дружбі. «жити б та брататися». Дивовижно, наскільки міцно твори Шевченка пов'язані із сучасністю, дарма, що написані більше як півтора століття тому!

Поет звертається до нас, нащадків, передбачаючи, що чекає нас у майбутньому! Тим, хто розпочав цю війну, тим. Хто використовує сьогодні народ як засіб для досягнення своїх корисливих цілей, варто прислухатися до пророчих Шевченкових слів: «Настане суд, заговорить і Дніпро, і гори».

Воїни світла, герої українського війська! На вас нині тримається честь української держави, країни безсмертного сина безсмертного народу Тараса Шевченка. Все. Ви, що не ховалися у важкий для нації час, ви, що змарнілі та змучені йдете назустріч смерті з гордо піднятими головами, і надалі пам'ятайте Шевченкове:

*Свою Україну любіть.
Любіть її... во врем'я люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.*

Від вас і від усіх нас разом зараз залежить, якими кольорами писатимуть про нас нащадки: яскравими чи сірими барвами... І хоч нині Україна у сірому тумані війни, та міцно тримаємо в руках ми, юні, яскраву палітру. Ми художники майбутнього... Ми намалюємо його щасливим!

Орліогло Софія, учениця 10 класу
Великодальницького
навчально-виховного комплексу
«Школа-гімназія» Одеської області

Героям українського війська – Шевченкове слово

Поет – не жрець, що курить фіміам,
Чи творить в тишині нічну молитву,
Поет – борець, що кличе військо в битву,
І першим йде в запеклу боротьбу.

А. Малишко

Прислухайтесь – відчуєте: вітри тисячолітні віють над нами й прориваються крізь нас, змушуючи схилити голови перед подвигом, перед віковичною історією своєю, адже пам'ятають води українські, як коні, стомлені в бою, із них черпали енергію; не забула земля, як ноги її ворожі топтали; пам'ятає Україна-ненька запах диму, що досі в повітрі стоїть... І ми про це не забуваємо, бо всевидяче око українське за нами споглядає, не допускає того, щоб забули, «що ми?.. Чий сини? Яких батьків?» Упевнена, що не згасне пам'ять, якщо читатимемо «од титли до титли» «Кобзар» Тараса Шевченка – нескінченне джерело правди, що напуватиме спраглих українців доти, допоки в їхніх жилах кров тече.

Я твердо переконана в тому, що голос Тараса – це голос сили. Шевченкові зерна правди, національної гідності, волі, людинолюбства, єдності, незалежності проросли в нас пишним колоссям бажання боротися за своє місце під сонцем. Сила слова поета неоціненна, так що звертаємося до нього повсякчас: у ньому звучить прохання й заповідь, пророцтво й заклик.

Він мріяв – і його мрії зібрали люд простиий під прапори соборності, об'єднали для боротьби, що навіки викарбується на скрижалях української історії як подвиг, як символ нескореності. Пам'ятаючи, що... нема на світі України, немає другого Дніпра, вийшли на майдан боротися за справедливість, обійнялися, як і просив Пророк, полюбивши «Щирим серцем велику руїну».

Та «застукали сердешну волю» нашу: на святу українську землю ступив агресор – і пролилося море сліз і крові. Проте Тарас Шевченко, Пророк нації, вірить: «Встане правда! Встане воля!» А ще він закликає захисників наших, воїнів АТО:

Борітеся – поборете!

Вам Бог помагає!

За вас правда, за вас слава

І воля святая («Кавказ»),

І нехай хижий двоголавий орел сьогодні випустив свої пазурі, проте не вип'є він крові нашої. І нехай ненаситний агресор сипле кулями, засіваючи поля кістьми, серценодароднооживає і сміється. Я твердо переконана, що інакше й бути не може, адже живить його слово Тараса, отаукраїнська нитка Аріадни, слово,

щовиплекало Гонту ХХІ століття, який «розпустить правду й волю по всій Україні», звільняючи Батьківщину від загарбницької наруги.

У цей час, коли огнем палає частина України, дослухаймося до Шевченка, прийми монадію, що живе в його творах, до свого серця, адже, поки жива вона, народ ніщо не зможе зламати й знищити! Містерія «Великий льох», поема «Юродивий» - це крик серця поета, який неодноразово рятував нас од нищості, стільки разів оживляв нашу гордість і сьогодні підтримує бойовий дух українських воїнів. Хоч шлях тернистий, упевнено дімо до мети, повторюючи слова великого поета:

Не вмирає душа наша

Не вмирає воля («Кавказ»).

Тарас Шевченко – наш поведир, за яким ідемо вже друге століття, який надихає на життя, що саме по собі є боротьбою. Слово його могоутнє, правдиве, натхненне й голосне. Страшно ставало, коли справджувалися слова «... і в огнії, окраденую. Збудять», але дух воскресає, коли читаєш рядки «Оживуть степи, озера, і не верстовії, а вольнії, широкії скрізь шляхи святії простеляться...»

Україна – країна з особливою лінією життя, безперервною, проте складною. Змучена, але сильна, вона бореться за своє існування, адже черпає натхнення до виборювання життя з лап самої смерті у свого сина, який не дозволяє поставити свою мати на коліна, – у Тараса Григоровича Шевченка, посланого на землю Господом. Підбиті виром життя святого й важкого. Ми життєстверджуємося, так що в боротьбі за світлі ідеали перемога буде за нами.

11 клас

Дога Ангеліна, учениця 11 класу
Доманівської загальноосвітньої
школи І–ІІІ ступенів № 2
Доманівської районної ради
Миколаївської області

Високоповажні судді! Шановні учасники судового процесу!

Розгляд у справі звинуваченого Тараса Григоровича Шевченка тисяча вісімсот чотирнадцятого року народження, уродженця села Моринці Звенигородського району Київської губернії, підійшов до завершальної стадії. Як відомо, ця справа виявилася не досить простою, але настав час зробити певні висновки.

За що ж звинувачують громадянина Тараса Шевченка? На сьогоднішньому судовому засіданні ми маємо розібратися в тому, наскільки великою є провина підсудного і чи заслуговує він на те покарання, яке пропонує сторона звинувачення.

За матеріалами слідства, Т. Г. Шевченка було заарештовано п'ятого квітня тисяча вісімсот сорок восьмого року. Його звинувачували, головним чином, не в участі в Кирило-Мефодіївському братстві, а в написанні революційних творів.

Шановні присутні! Дійсно, Т. Г. Шевченко є відомим українським поетом. І не просто письменником, який пише заради красного слівця, поетом-громадянином,

якому є небайдужою доля рідного народу. Він сам є його частиною, можна сказати, душею.

А хіба не болітиме серце справжнього митця, коли цей народ постійно пригноблюють, намагаються поставити на коліна?

Із раннього дитинства поет бачить несправедливість і кривду. Це його матір «ще молодую – у могилу нужда та праця положила», а батько вмер, бо «не витерпів лихої долі». Хіба можна було залишатися байдужими, коли перед очима виринали страшні картини знущань, коли бачив «опухлу дитину», яка вмирала від голоду?

Тарас Шевченко був свідком того, як українську історію обплутували колючим терням брехні, різними наклепами. То хіба він міг уславлювати своїми віршами такий лад? Тому й не возвеличував поет у своїх зболених рядках великодержавців, а плямував, звинувачував завданих кривдах – і народних, і особистих.

А єдина вина Шевченкова, на нашу думку, у тому, що він не схиляв голови перед могутніми правителями, а залишався самим собою.

*Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли: у нас нема
Зерна неправди за собою.*

Сторона захисту вважає, що запропоноване покарання для Тараса Григоровича Шевченка є надто суворим. Вигнання для нього – це страшна трагедія, адже воно означає розлуку з рідною землею, яка живить його енергією, дає сили для творчості. А заборонити писати й малювати – це не просто позбавити можливості творити. Це для Шевченка означає заборону дихати.

Шановні присутні! Пам'ятаймо, що звинувачений, який сьогодні став перед високоповажним судом, – не грабіжник і не злодій. Він не порушував закон Шевченко – поет з великим майбутнім. У його діях немає злочину.

Вельмишановний царю Миколо!

Знайдена під час арешту поема «Сон», яка так образила всю царську родину і тебе особисто, – то справжній крик душі поета. Не зміг він витримати тих безчинств, які бачив довкола. Ця поема має бути програмою дій справжнього правителя, який хоче щось змінити в державі. А змінювати є що. Тобі не скажуть правду твої «блюдолизи», а поет Шевченко сказав, бо не зміг більше мовчати, висловивши у творі критику самодержавства. Тож прислухайся до його слова, спини свій гнів, змінивши його на милість. Це лише возвеличить тебе в очах підданих.

Царю Миколо! Шановні судді! Ми має прийняти сьогодні зважене рішення. Закликаю учасників процесу бути мудрими й чинити згідно з законом.

Пропоную громадянина Шевченка Тараса Григоровича виправдати.

Імперська владо! Побійся суду Божого! І суду нащадків.

Полиняк Марія, учениця 11 класу
Циганської загальноосвітньої
школи I-III ступенів
Борщівської районної ради

Загублена сповідь моєї душі...

Десь за вікном блукала весна...

Пустотливий вітерець влітав рожеві, майже прозорі пелюстки в смарагдові коси замріяних яблунь, дзвінкоголосий соловей налагоджував небесну арфу, тягнучи все вище сонячні струни, пестила шовкова трава ноги загублених у вирі буденності перехожих. Все довкола жило, цвіло, дихало чимось новим, незвіданим і прекрасним. Та всередині мене був холод, гаряче серце укривалося льодом. У голові гуділа люта хуртовина сполоханих душ, замітала ледь помітні стежки до правильного рішення, яке так напружено шукала моя зболена душа. Перед очима вкотре виринали затерте безсонними ночами питання: «Що ж робити?»

Сьогодні важливий день... Можливо, найважливіший у моєму житті. Я захищатиму поета, чії безсмертні слова, мов тихі, призабуті звуки дідівської кобзи, знаходять відгук у серцях гноблених, але не скорених українців, Генія, величезний талант якого розрісся над віками, сягнув корінням припорошених глибин історії.

Я, найвідоміший адвокат ХІХ століття, якому випадало захищати жахливих злочинців, у скляних очах яких непроглядною пеленою застигла жорстокість, та невинних інакодумців, чії щокі обпікав сором навіть за те, що вони не робили.

Зовсім скоро розпочнеться суд... Знову пекуча думка: «Що робити? Я не хочу одним необережним словом чи жестом підписати вирок майбутньому цілої нації...»

Зала наповнюється людьми так, як моє серце тривоною! По самі вінця... Згорьовані друзі, зловтішні вороги, випадкові перехожі та просто охочі до чужих скандалів, брудних пліток та чужих сліз. Мою згорблену постать свердлять поглядом десятки зацікавлених очей. Увійшов старий, зморщений суддя, ховаючи жадібність та злобу за великими окулярами, оголосили список присяжних. Які гучні прізвища, та жодного українського! Скувавши руки, та не поневоливши силу духу, ведуть підсудного... О Великий Кобзарю, найкращий сину України-неньки, вірші якого сонцем сходять у моїй душі, ти писав: «Орел з незакутого серця не вип'є бунтарської крові». З твого не випив ні краплини... Ти стукаєш поважно, заглядаєш у кожную душу, викарбовуючи на її скрижальях безсмертні рядки:

Свою Україну любіть!

Любіть її... Во врем'я люте,

За неї Господа моліть!

Твій гордий, нескорений стан не гнеться під тягарем невидимого хреста.

Пророче малоросійських просторів, святине полум'яного слова, я, заплямований забуттям свого коріння, стежки до рідної хати, всього близького моїй душі, хочу стати твоїм Симеоном, йти поруч з тобою й нести світло в пошматовані кріпацькі серця, бути тим розбійником, який покався і пізнав Рай. Хай моїм раєм стане вільна, незалежна Україна... Це місце не стане твоєю Голгофою! Обіцяю... Голову заспокійливим холодом обняла думка: «Не обов'язково чітко знати, що робити, щоб зробити все можливе!»

Суддя надав слово адвокату.

Адвокату? Це ж я! Схоже, час настав... Чоло зросив холодний піт, думки скували незрозуміле плетиво, розплутуючи яке, я щоразу наштовхувався на прикрі вузли. Пульсували скроні, у серці зароджувалися пекучі, гострі, мов лезо, слова, які чомусь застрягли у горлі. Натомість нестримним потоком лилися інші. Лицемірні, неправдиві, глузливі... Душа кричала одне, та говорив я зовсім інше! Лише тоді я зрозумів, що весь цей час боявся не того, що не зможу захистити найдорожче, що є у моєї нації... Мені пекло у грудях те, що якщо я стану на бік справедливості то вискажу все те, що насправді лежить у мене на серці важким тягарем, то ніхто вже не зможе захистити мене самого! Так, я зрадив ... Моя свобода стала золотою кліткою, тридцятьма срібняками, пекучим тавром на сумлінні, яке не зітре жодне каяття.

Суддя, бігаючи лукавим поглядом по пожмаканому папірці, оголошував вирок. Його жахливі слова штрикали мене в самісіньке серце. Заслання... Приходило розуміння того, що я накоїв! Десять років солдатської муштри... Нестримними сльозами кровоточила душа! Заборона писати і малювати... Я зруйнував чуже життя, хвилюючись за своє!

Ніколи не забуду той день. Він переслідує мене, щоразу виринаючи у пам'яті. Мені часто сниться сон, у якому ти, Великий Кобзарю, промовляєш поетичними рядками:

*Гортає вітер мої думи,
Куйовдить складені рядки,
А в серці моїм стільки суму,
Що вірші рвуться на шматки.*

*Заплутались в сузір'ях зорі.
Крізь загразоване вікно
Сміються тихі та прозорі,
Але чомусь вже всеодно.*

*Роки летять немов шалені,
Покрилась сріблом голова,
Квиток у старість вже в кишені,
А далі – доленьки нема.*

*За що караюсь, хоч не каюсь?
За що розіпнута душа?
За те, що досі посміхаюсь
В пільмі мережачи вірша!*

*За те, що досі пам'ятаю
Дитинством стоптані стежки,
Село в рожевому розмаю,
Бур'ян, малюнки і книжки,*

Стовпи, що небо підпирають,

*Загубленого щасті слід!
Думки ці серце розривають,
Хоча вони – душі політ...*

*Ти – моє серце, Україно!
Тебе, як матір, я люблю!
Натхненно, палко, солов'їно!
За тебе душу погублю!*

Полиняк Марія

Я теж погубив свою душу! Її ціна була не набагато меншою – свобода того, хто кинув своє серце до ніг Батьківщини. Як школа, що я переконався в тому, що мені шукати вже нічого...

Сало Ірина, учениця 11 класу
Черкаського колегіуму «Берегиня»
Черкаської міської ради Черкаської області

Тихо скрадається туманами ранок... Уперешепт шелестять високі пшениці недозрілого серпня, поглядаючи на те, як зорі розчиняються у передранковому золоті. Україна... Це моя земля, бо саме тут відчуваю ґрунт під ногами, крила за спиною і безсмертну душу народу, гартовану словом Шевченка.

Саме Тарас був першим, хто в рідному слові знайшов те незвідане, що виливається у свідомість і творить образи, які відтоді складаються у призму, через яку згодом людина дивиться на себе і світ, щось, що більше за патріотизм і змушує зберігати вірність собі навіть на холодному вістрі зради. Його слово йде за пером, мов за плугом, засіваючи людську свідомість розумінням того, що ми – нація.

Через слово, цілющість і сила якого найбільше відкривалася саме йому, Тарас доводив людям і, насамперед, собі, що він не загубив себе у вирі подій, що ніякі заслання й заборони не можуть вирвати його міцне коріння з рідної землі. А замість химерних сплетінь культур і мов, які його оточували, у естві все ще пульсує намертво вкарбована у свідомість і закладена в ДНК-кодї любов до своєї мови, культури, фольклору, історії та людей.

Звертаючись до народу українською, Шевченко пришвидшив усвідомлення нами того, що історія становлення нашої мови – суцільні утиски і заборони, що ми не можемо знехтувати жертвами, принесеними на вівтар слова справжніми українцями, що ми просто не маємо права відцуратись мови, вилеліяної поколіннями.

Силою слова Тарас шліфував український дух, відкинувши все нав'язане і чуже, прагнучи змінити історичну долю – жити без справедливості. «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте...» І ми, до цього змалілі у торжестві мерехтливих ілюзій

і загублені у світі, зрештою зрозуміли, що досить нам ходити на межі, і змогли закласти храм української волі та свободи, фундаментом для якого стали палкі Тарасові рядки про Коліївщину та козаччину – знаменні події, без яких ми лише мить між ударами серця Всесвіту.

Слово Шевченка пронизане ідеєю того, що нам важливо не загубити зв'язок зі своїм минулим, якщо ми не хочемо, щоб небесна височінь, ця тонка грань чорного і білого, реального і фантастичного, знищила наші сліди.

Сила Тараса у тому, що він, ставши нашим провідником крізь перехрестя епох, переконливо стверджує, що ми маємо зберегти звитяжне єднання і на його основі відродити себе знову.

Пробуджуючи сумління й оживлюючи свідомість українців, Шевченко закликав любити Вітчизну, доки ще до рідного дому мчатимуть потяги, доки на пучках пальців ще не згасло за давнє відчуття рідної землі, доки в грудях ще пульсує зв'язок зі своїми витоками... Любити не за Дніпро, у свічаді якого шепочуть зорі, не за Карпати, в чийх пасмах туману губляться ранки, а просто за те, що попри всі орди, які чорною навалою знищували все живе на землі, і всі ворожі чоботи, що нещадно витолочували наші лани, вона в нас все ж таки є...

Шевченко використав цей унікальний дар – силу рідного слова, яке таїть у собі значущі державотворчі функції. Він став для нас тим світлом, що розвіює темряву лихоліть.

Тарасе, ми не знівечили красу і не загасили вогню твого слова! Кожен справжній українець прагне бути достойним проректи рідне слово! Україно, пишайся своїми дітьми!

Поставити крапку в розмові про Шевченка майже неможливо. Над вогнем вона просто згорає... Те полум'я відчутне у кожній поезії Кобзаря, якому ми завдячуємо тим, що врешті-решт змогли відродити державу, яку б уміли самовіддано любити...

Добруцький Андрій, курсант
Військового інституту Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

Шевченко промовисто передав невмирущу рішучість людини боротися за волю та її незгасну віру у фінальну перемогу.

Можна сміливо сказати, що Тарас Шевченко – найвидатніший поет України, але водночас він був справжнім борцем за волю та щастя українського народу. Йдучи своїм важким тернистим шляхом, митець не пропускав жодної можливості достукатись до сердець кожного із нас.

У світі існує безліч зброї, але найдієвіше – слово. Я так вважаю, бо саме правильні слова повинні вражати серця людей, а не сталеві кулі, що несуть лише смерть і забуття. Кобзар знав про це ще кілька століть тому. Озброївшись пером та папером, поет невпинно намагався вкласти в наші душі любов до Батьківщини та волі, коли б ми впустили ці поривання до наших сердець, то такої ситуації на сході України можна було б уникнути.

У цей тяжкий час нам необхідно звертатися до творчості Тараса Григоровича, бо саме в ній можна черпнути рішучості та волі до перемоги. На мою думку, ці твори відкривають у людині її справжній патріотизм, який так притаманний українцям. Заклики до боротьби за свободу пронизують чимало його творів:

Поховай та вставайте

Кайдани порвіте і вражою

Злою кров'ю волю окропіте.

Великий Кобзар творив недаремно, адже тепер на наші плечі лягла велика біда і ми, читаючи його поезії, повинні віднайти в собі сили для боротьби за нашу державу, за нашу свободу, за наш народ. Справжнього українця не зламає жодна перешкода, бо навіть у засланні поет писав, писав про нас, про Україну.

Отже, «Борітеся – поборете!» – саме це хотів донести нам крізь віки Тарас Григорович, бо Україна – це завжди вільна країна, де живуть люди, які рішуче борються та мають в душі незгасну віру в перемогу.

Коломієць Оксана, студентка
Вінницького технічного коледжу

Космос генія Тараса Шевченка

Уся краса рідної мови йому одному відкрилася.
Були в нас великі воїни, були великі правителі,
а ти став вище їх усіх. І сім'я рідна
в тебе найбільша...

П. Куліш

Світоч українського народу, натхненник національних ідей, проповідник добра, правди й волі. Ми схиляємось перед його величчю, бо він «був сином кріпака й став володарем у царстві духа». Зумів піднятися на такі вершини, яких ніхто більше так і не досяг.

Чи розуміємо ми велич його генія? Чи справді розуміння творчості Шевченка й висвітлення його особистості можливі лише за національного підходу до національного генія?

Я погоджуюсь з думкою Євгена Маланюка: творчість Тараса Григоровича дійсно неможливо окреслити будь-якими рамками. Адже його слово лунало так сильно та впевнено. Що неможливо уявити, яку руйнівну силу воно мало для Російської імперії.

Тараса Шевченка називають орієнтиром нації, маяком, що вказує нашому народові шлях до зірок омріяної незалежності.

«Кобзар» вважають українським Євангелієм, що століттями надихало народ до національного відродження та об'єднання. Це книга-сповідь, від початку й до кінцяперейнята вогнем найсильнішогопоетовогопочуття. (Його твори – голос епохи).

У своїх творах Кобзар розкрив майже всі проблеми тогочасного суспільства: знищення української культури, соціальну нерівноправність станів, насадження російської мови насильницьким шляхом, перетворення могутньої держави зі славним минулим у провінцію Російської імперії, закріпачення селян.

Рядки поезії «І виріс я на чужині» переповнені болем і тугою від того, що

*...крізь на славній Україні
Людей у ярмо запрягли
Пани лукаві. Гинуть, гинуть
У ярмах лицарські сини.*

Після побаченого на Батьківщині Тарас Шевченко написав поему «Сон» - роздум над болючим питанням: яка влада панує в Україні, що її плюндрує? У цій імперії «латану свитину з каліки знімають, з шкурою знімають» для панівної верхівки, яка «... в сребрі та златі! Мов кабани годовані – пихаті, пузаті!» Як по-сучасному звучать ці слова! Не влада для людей, а люди для влади.

*Доборолась Україна до самого краю!
Гірше ляха свої діти її розпинають...*

(«І мертвим, і живим...»)

Кобзар оспівував героїчне минуле України, щоб нагадати нам: «Що ми? Чий сини? Яких батьків? Ким, за що закуті?» У часи духовної руйнації ми припадаємо до священного джерела його творів, звертаючись до Всевишнього:

*А всім нам вкупі на землі
Єдиномишліє подай
І братолюбіє пошли.*

(«Молитва». Злоначинающих спини)

Полум'я революційних творів поета палало не тільки в Україні, а й кидало відблиски на інші народи, які борються за незалежність.

«Є поети одного міста, одного села, одного народу. А є поети усіх міст, усіх сіл й усіх народів», – писав НазимХікмет.

А відома британська політична діячка наголошувала: «Він – поет усього людства. Його заклик до братерства та любові має всесвітнє значення». Підтвердженням цьому є той факт, що тисяча триста вісімдесят чотири пам'ятникиспоруджено в його честь по всьомусвіту, вірші Кобзаря перекладались на сто сорок сіммовсвіту, а двістідвадцятьсім поезійпокладено на музику.

Тарас Григорович жив і творив в ім'яУкраїни, хотівбачитиїїнезалежною й рівноправною в колівільнихнародів. Вінревно й полум'яно закликав своїх синів і дочок об'єднатися, полюбити щирим серцем «велику руїну».

Батьківщина Шевченка – це його мова, а сам Тарас – це народ. І «космос» генія його – могутній і всеосяжний, як могутні наша мова й Україна!

Литвин Тетяна, студентка
Бериславського педагогічного коледжу
імені В. Ф. Беньковського
Херсонської області

Твір-роздум на тему: «Вогонь запеклих не пече»

Зроби те, що повинен зробити...

Майдан, сотні жертв, страшні втрати для українського народу, зламані долі – так запам'яталась зима 2014 року. Події, які назавжди залишать слід у серцях кожного, хто небайдужий для України. Ніхто навіть не очікував, що минуле може повторюватись.

Здавалось, ми маємо сильну, незалежну державу, але це лише здавалось. На мою думку, ці події можна було очікувати, адже таких страждань, яких зазнає простий український народ, не може витримати жоден. І рано чи пізно чаша людського гніву переповниться і покличе за собою біду. Замість того, щоб допомагати людям, вирішувати проблеми, це все приховувалось, верхівка тогочасної влади намагалася просто створити картинку бездоганного життя, показати те, чого насправді не існує. Я болісно переживала ті події, вони краляли моє серце на шматки, обпікали душу.

Творчість Шевченка завжди зі мною. Де б я не була вірші геніального поета є настановою для мене. Дуже прикро, що більшість людей відцуралась від свого минулого. Те, за що боролись наші предки, зникло в часі і втратило значущість.

Чому лише зовсім недавно ожила свідомість народу і затріпотіла в серцях жага до кращого життя та змін? Можна ставити безліч запитань, а відповідь буде єдина: вогонь запеклих не пече. Доля українського народу із самого початку зазнала випробувань. Багато великих держав намагались зламати та поставити на коліна Україну, підкорити її собі, але цього не сталось, бо були, є і будуть ті, хто прагне бути господарем у своїй країні, а не залишатись іграшкою в руках чужинців. Така боротьба загартувала дух кожного.

Для мене тарас Шевченко не просто геніальний поет .а пророк. І от настали ті часи, коли кожне слово Кобзаря переплітається з реальністю. Хоч і небагато, але все ж таки знайшлися ті, хто здатен перевернути систему, яка будувалась роками, зняти зашморг із шиї, який затягувався все дужче, здерти оману з очей і почати боротися за свою державу, боротися не лише гучними словами, а й підтверджувати їх своїми ділами.

Безліч людей знають Тараса як борця за справедливість. І мене абсолютно не дивує те, що він став символом Майдану. З його словами ішли в бій, вони повністю вкарбувалися в думках і змушують діяти, усвідомлювати своє справжнє

призначення, торкаються найпотаємніших кутків душі, будять те, що ніби заснуло мертвим сном: любов до Батьківщини.

Я впевнена в тому, що слова Тараса Шевченка ще не раз торкнуться нас. Вони пройдуть через віки, і не втратять своїх властивостей, цілющих властивостей, які оновлюють душу, і допомагають нам бути справжніми людьми.

У мене є велика надія, що цього разу ми побачимо справді таку країну, яку так палко, тендітно плекав митець у своїх мріях.

Отже, я закликаю кожного прийти на допомогу один одному, згуртувати сили, об'єднатися для того, щоб вберегти найдорожче, що у нас є – Україну!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М. Есе як художньо-публіцистичний жанр: Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – 74 с.
2. Білошицька П. Учїться висловлюватися / П. Білошицька.– К., 1990.
3. Довга О. Як писати твір: Методичний посібник для вчителів-словесників / О. Довга.– К., 1996.
4. Дроздовський Д. Література й реформа освіти. 1 вересня, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/literatura-y-reforma-osvity>
5. Дроздовський Д. Закон «Про освіту»: за день до голосування. 10 липня, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/zakon-pro-osvitu-za-den-do-golosuvanny>
6. Козлов А., Козлов Р. Азбука літературознавства: Навчально-методичний посібник / А. Козлов. – Тернопіль, 1997.
7. Коломієць В., Коломієць Т. Українська мова та література: Посібник для вчителів-словесників, студентів-філологів та вступників до вищих навчальних закладів України / В. Коломієць.– К., 1996.
8. Приходченко К. Витоки творчості. Розробки уроків та позакласних заходів з розвитку творчих здібностей учнів: Посібник / К. Приходченко.– Д. : Сталкер, 1998.
9. Хомуха О. Твір з української мови та літератури. Рекомендації та матеріали до творчих робіт учнів / О. Хомуха. – Кривий Ріг, 2014.
10. Цимбалюк В. Література і учнівська творчість / В. Цимбалюк.– К., 1985.
11. Цимбалюк В. Учніський твір у середній школі / В. Цимбалюк. – К., 1997.
12. Цимбалюк В. Як навчити учнів писати твори [Текст]: посібник для вчителя / В. Цимбалюк. – 3-тє вид., доп. й перероб. – К., 1988.

**Орієнтовні критерії оцінювання
творчих робіт II та III етапів Міжнародного мовно-літературного конкурсу
учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка
(для 5-11 класів)**

Творчі роботи оцінюються відповідно до їхньої специфіки з урахуванням складності, обсягу, важливості у визначенні рівня комплексної мовно-літературної підготовленості учасників, спираючись на відповідні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

1. Виведення балу на основі підрахунку допущених недоліків за зміст (відповідно до **критеріїв оцінювання**, розміщених у наказі МОНУ № 1222 від 21.08.2013 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти»).

Оцінюється здатність учнів: виявляти обізнаність із теми, що розкривається письмово; будувати висловлювання певного обсягу, типу й стилю, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо) і використовуючи мовні засоби оформлення; будувати композиційно й змістовно завершене висловлювання; урахувати мету спілкування, адресата мовлення; формулювати основну думку висловлювання; розкривати тему висловлювання тощо.

Вимоги до оцінювання монологічного мовлення

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи
I. Початковий	1	Учень (учениця) будує лише окремі не пов'язані між собою речення; бідне лексичне і граматичне оформлення роботи.
	2	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення.
	3	Учень (учениця) демонструє висловлювання, що не є завершеним текстом; у роботі порушена послідовність і чіткість викладення власних думок; недостатньо сформовані вміння дотримуватися змістової і стилістичної єдності; активний словник бідний, граматична будова висловлювання недосконала.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи
II. Середній	4	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) за обсягом становить трохи більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; бракує повноти, ґрунтовності, послідовності й переконливості у формулюванні думок; порушено пропорційність композиційних частин; чіткішого розмежування потребують основна й другорядна інформація; урізноманітнення потребує лексико-фразеологічний запас і граматична будова; немає самостійних суджень і висновків.
	5	За обсягом робота близька до норми, композиційно завершена; проте потребує більше самостійних суджень, узагальнень і ґрунтовних висновків; удосконалення потребує лексичне оформлення; основна думка формулюється невиразно, стандартно; бракує сильних аргументів, яскравих мовних засобів.
	6	За обсягом висловлювання сягає норми; композиційна будова пропорційна; для повного розкриття теми бракує доказовості, самостійних суджень; виклад загалом зв'язний, але учень (учениця) не вмiє самостійно творчо мислити, належно аргументувати думки, влучно добирати слова й вирази, демонструвати багатство синтаксичних конструкцій.
III. Достатній	7	Учень (учениця) виявляє обізнаність із теми; демонструє здатність самостійно створювати зв'язний, із елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але подекуди порушує логіку викладу думок; бракує сильних аргументів на користь основної думки; потребує вдосконалення грамотності і збагачення засобами виразності активний словник.
	8	Учень (учениця) самостійно будує, осмислене висловлювання; виявляє обізнаність із теми, добирає переконливі аргументи на користь власної позиції, однак словник, граматичне і стилістичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи
	9	Учень (учениця) демонструє здатність самостійно будувати висловлювання певного обсягу, типу і стилю, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал; виклад думок послідовний, достатній для розкриття теми, логічний; авторська позиція загалом чітка й зрозуміла; вдало дібрано лексичні засоби, однак потребує вдосконалення граматичне оформлення роботи; урізноманітнює синтаксичну будову твору; демонструє навички робити висновки й узагальнення; розмежовувати сильні й слабкі аргументи.
IV. Високий	10	Учень (учениця) самостійно будує текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аргументує різні погляди на проблему, робота демонструє багатий активний лексико-фразеологічний словник, граматичну правильність; дотримується стильової єдності й виразності тексту. У роботі бракує засобів мовної виразності.
	11	Учень (учениця) самостійно будує оригінальний текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аргументує різні погляди на проблему, робота демонструє багатий активний лексико-фразеологічний словник і мовну грамотність; здатність творчо мислити, уявляти, фантазувати, дотримується стильової єдності й виразності тексту; використовує мовні засоби виразності.
	12	Учень (учениця) самостійно будує яскравий оригінальний за ідеєю й мовним оформленням текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аналізує різні погляди щодо одного предмета, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, робота демонструє багатий активний лексико-фразеологічний словник і мовну грамотність; здатність творчо мислити, уявляти, фантазувати, робота відзначається стилістичною довершеністю, наявністю оригінальних мовних засобів виразності. Робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю й різноманітністю, стилістичною довершеністю.

2. Виведення балу на основі підрахунку допущених помилок за мовне оформлення.

а) Орфографічна й пунктуаційна нормативність творчої роботи оцінюється за критеріями **2а**, як це показано в таблиці 1.

Оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності

Таблиця 1

2а Кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Кількість балів
0 – 1 (негруба)	6
1 – 2	5
3 – 4	4
5 – 7	3
8 – 12	2
13-16 і більше	1

б) Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи дві негрубі помилки слід вважати як одну грубу; повторювані (в одному слові) – як одну; на одне правило, але в різних словах – як різні помилки; 5 виправлень – одна помилка.

До *негрубих* слід зараховувати такі помилки:

- ✍ на ще не вивчене правило;
- ✍ у винятках з усіх правил;
- ✍ у написанні великої літери в складних власних назвах;
- ✍ у випадках написання разом та окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників із прийменниками;
- ✍ у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- ✍ у випадках нерозрізнення *не/ні (не хто інший / ніхто інший...)*;
- ✍ у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- ✍ у заміні українських літер російськими.

в) Лексична, граматична та стилістична нормативність творчої роботи оцінюється за критеріями **2б**, як це показано в таблиці 2.

Оцінювання лексичної, граматичної та стилістичної нормативності

Таблиця 2

2б Кількість лексичних, граматичних і	Кількість балів
0	6
1 – 2	5
3 – 4	4
5 – 6	3
7 – 8	2
9 – 10 і більше	1

3. Оцінювання «Завдання II».

Наприклад:*

Завдання II	Кількість балів
використайте два числівники (записати літерами)	1
два звертання	1
два вставні слова	1
усі види речень за емоційним забарвленням	1
усі види речень за складом граматичної основи	1
однорідні члени речення	1

Усього: 6 балів

*Таблицю в роботі учасників конкурсу не переносити, а використовувати вчителю лише для підрахунку балів.

4. Загальна оцінка за творчу роботу є сумою балів за зміст (максимально 12 балів), мовне оформлення (2а (максимально 6 балів) + 2б (максимально 6 балів)) і «З II» (максимально 6 балів). Загальна кількість балів – 30.

5. Зразок оформлення результатів перевірки робіт учасників конкурсу, де З – зміст, МО – мовне оформлення (завдання I), а З II – завдання II.

З – 9 балів

МО – 7 балів

З II – 4 бали

---

20 балів

Голова журі

Члени журі:

Ю. Н. Дозвіл

Б. Д. Логін

Р. Г. Мартиненко

Є. І. Слюсар